

ВНЗ «УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Факультет суспільних наук
Кафедра медіакомунікацій

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

кваліфікація – магістр з медіакомунікацій

на тему:

«Феміністичний дискурс українських медіа 2014-2019 року»

Виконала:

Студент/-ка 2 курсу, групи СМЕ18/М

напряму підготовки:

06 Журналістика

**061 Журналістика (Освітня програма
з медіакомунікацій)**

Столій М.М.

Керівник – к.пол.наук Кривенко С.О.

Рецизент – к. пол. н. Ланюк Є.Ю.

Львів – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
 <i>РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічні засади дослідження</i>	
1.1. Історіографія досліджень феміністичного медіадискурсу.....	8
1.2. Методологія дослідження.....	21
Висновки до розділу.....	28
 <i>РОЗДІЛ 2. Феміністичний дискурс як об'єкт медіадосліджень</i>	
2.1. Основні категорії поняття феміністичного дискурсу	30
2.2. Структура феміністичного фрейму	42
Висновки до розділу	51
 <i>РОЗДІЛ 3. Фрейм фемінізму українських медіа 2014-2019 роки</i>	
3.1 Фемінізм крізь призму сайту «ТСН».....	53
3.2 Фемінізм у рамці публікацій новинного інтернет-видання «24 канал».....	64
Висновки до розділу.....	73
 ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81
ДОДАТКИ	120

ВСТУП

Актуальність. Однією з вирішальних ознак спроможності країн до стійкого зростання, ефективного управління та підвищення добробуту всіх верств населення є дотримання принципу рівності в реалізації всіх прав і свобод. Показником цього є рівень жіночої активності в різних сферах діяльності. Фемінізм як комплекс політичних, суспільних рухів та ідеологій є одним із проявів такої активності. Досліджувати феміністичний дискурс медіа важливо з огляду на кілька моментів. Передусім він є показником сприйняття й оцінки суспільством ролі, значення жінки в соціумі. Адже медіа, з одного боку, відіграють ключову роль у механізмі реалізації державної влади, формують громадську думку, а з іншого — вони самі є виразниками цієї громадської думки і показником стану суспільства. Саме засоби масової комунікації є головним інструментом для поширення повідомлень, які впливають на суспільну свідомість. З іншого боку, сучасний фемінізм також активно використовує мас-медіа для поширення своїх теоретичних положень, ідеології серед широкого загалу. Масштабні події в новітній історії України — Євромайдан та Революція Гідності — засвідчили зміни політичних та громадянських цінностей українського суспільства. Зрозуміти сутність та значення цих змін й допомагає аналіз дискурсів засобів масової інформації. Незважаючи на зростання інтересу до проблем фемінізму, питання системності, динаміки його представлення у медіадискурсі та конотація ключових понять феміністичного руху потребують подальшого вивчення.

Стан вивчення обраної наукової проблеми.

Проблему фемінізму в Україні досліджували такі вчені С. Павличко, В. Агеєва, Т. Гундорова, Н. М. Сидоренко, М. Скорик, О. Кісь, Т. Марценюк, М. Маєрчик, О. Плахотнік, М. Дмитрієва, Т. Злобіна, К. Карпенко, О. Малахова, О. Михальова, Л. Малес, О. Приходько, О. Синчак, С. Шимко, Ю. Маслова та ін. Незважаючи на зацікавлення проблематикою, ставлення до фемінізму після

Революції Гідності потребує детальнішого вивчення, що знайшло відображення у наукових розвідках О. Кісь, Ю. Маслової, К. Левченко.

Через міждисциплінарний характер теорії і практики фемінізму його досліджують у межах філософії, історії, антропології, соціології, культурології, політології, психології, лінгвістики тощо.

Аналіз жіночого руху та ідеології представлений в роботах В. Брайсон, Дж. Скотт, Т. Марценюк.

Проблеми фемінізму з філософських позицій розглядалися в роботах С. де Бовуар, Г. Брандт, О. Вороніної та ін.

Феміністична критика патріархального суспільства і проблеми насильства над жінками міститься у працях К. Гіліган, А. Дворкін, К. Дельфі, К. Міллет, А. Річ, Л. Ірігарей, Х. Сіксу, С. Хардінг та ін.

Принципи, значення і роль аналізу медійного дискурсу відображений у роботах таких зарубіжних мовознавців, як А. Белла, Т. ван Дейка, Т. Добросклонської, А. Дюранта, Є. Кожемякіна, Д. Крістала, М. Макарова, П. Паршина, А. Полонського, Г. Солганіка, М. Талбот, Дж. Річардсона, Д. Таннен, Р. Фаулера, Н. Феерклафа. Серед вітчизняних учених важливим доробком для медіадискурсивних досліджень стали наукові роботи лінгвістів А. Григоращ, С. Єрмоленко, М. Жовтобрюха, Л. Кудрявцевої, О. Маковея, О. Мацько, Л. Пархонюк, О. Пономаріва, А. Приходька, К. Серажим, О. Сербенської, Л. Ставицької, І. Тирон та інших.

Новизна роботи полягає в тому, що вперше досліджується феміністичний дискурс в період після Революції Гідності та в контексті тих змін, які сталися у цьому дискурсі впродовж 2014 —2019 років .

Уперше для дослідження фемінізму застосовано засобами метод критичного аналізу, проаналізовано феміністичний дискурс медіа 2014 —2019 рр. та його динаміку.

У роботі уточнено слова-маркери феміністичного дискурсу та вперше виявлено, в якому контексті вони зустрічаються у текстах загальнонаціональних медіа “1+1 та “Каналу 24”.

Набуло подальшого розвитку розширення фреймування як функції медіа, в результаті реалізації якої творяться стереотипні уявлення про фемінізм, права жінки, роль жінки в політиці, бізнесі, суспільстві тощо і висвітлення проблем, які намагається вирішити фемінізм.

Уточнено методологію фрейм-аналізу та контент-аналізу в межах дослідження феміністичного дискурсу.

Мета роботи: дослідити й схарактеризувати сучасний стан феміністичного дискурсу українських медіа 2014 —2019 рр.

Для досягнення даної мети потрібно виконати такі **задачі**:

- проаналізувати історію становлення фемінізму як об'єкта наукових досліджень;
- визначити найбільш доцільні методи дослідження, врахувати можливості якісних та кількісних версій аналізу, релевантних щодо вирішення дослідницьких задач;
- визначити основні поняття дослідження, серед яких фемінізм, феміністичний дискурс, гендер,
- визначити основні слова маркери для феміністичного дискурсу
- обрати матеріал дослідження;
- провести аналіз визначених періодичних видань з 2014—2019 рр.;
- окреслити основні тенденції висвітлення феміністичної тематики з точки зору показників частоти та регулярності її представлення у медіа та особливості медіа дискурсу.

Об'єктом дослідження є медіа аналітика.

Предмет дослідження: тенденції висвітлення феміністичних тем в Україні впродовж 2014-2019 років.

Методологією дослідження є критичний аналіз дискурсу, що передбачає дослідження текстів з метою висвітлення випадків зловживання владою. В межах методології використали такі загальнонаукові методи: аналіз, синтез, історичний, порівняльний.

Методами спеціальнонауковими стали контент-аналіз, що дав змогу проаналізувати контент українських медіа, та метод фрейм-аналізу, що дав змогу описати загальні ознаки феміністичного фрейму, сформований медіа.

Матеріалом дослідження є медійні тексти 2014—2019 рр., які представлені на новинних сайтах «Канал 24» і «ТСН».

Теоретичне та практичне значення роботи.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що її результати можна використати в наступних дослідження фемінізму в межах наук про комунікацію. Завдяки методологічній основі дослідження, його результати можна використати для обрання та обґрунтування методів розвідок в межах критичного дискурс-аналізу. Результати можна використовувати при розробці курсів медіакритики, медіафілософії, медіааналітики.

Практичне значення полягає в тому, що отримані отриманні результати можуть бути використані журналістами у висвітленні феміністичної тематики, редактори можуть опиратися на них при формуванні порядку денного медіа. На основі отриманих результатів також можна проводити воркшопи, спрямовані на підвищення рівня гендерної чутливості, обізнаності журналістів з феміністичною тематикою.

Структура. Робота складається з трьох розділів, сімох підрозділів, висновків, списку використаних джерел, матеріалів дослідження та додатків.

У першому розділі розглядаються теоретичні аспекти фемінізму: фемінізм як соціально-політична теорія; соціальний рух за права жінок, який спрямований проти соціальної системи, що не наділяє людей різної статі рівними правами; ідеологію, яка протистоїть усім проявам дискримінації жінок;

дослідницькі практики, засновані на артикуляції жіночого погляду на світ і жіночій системі цінностей; альтернативну до європейської традиції філософську концепцію соціокультурного розвитку, у якій враховується жіночий соціальний досвід та погляди та світ і суспільство різні; роботи теоретиків фемінізму і дослідження феміністичного дискурсу у ЗМК; основні поняття й терміни, необхідні для дослідження. У другій частині досліджуються методологія дискурсного аналізу, визначаються найефективніші методи дослідження феміністичного дискурсу медіа текстів та застосовуються до аналізу робіт теоретиків фемінізму С. де Бовуар, С. Павличко та Дж. Батлер з метою визначення понять, які стають ключовими для дискурсного аналізу; визначаються видання, які підлягатимуть аналізу. У третій частині аналізуються стан, тенденції й особливості обговорення феміністичних проблем у визначених для аналізу виданнях, динаміка представлення феміністичного дискурсу у новинах, особливості термінології щодо визначеної теми дослідження. В останньому розділі коротко викладені основні результати дослідження, сформульовані висновки з оцінки стану й особливостей феміністичного дискурсу у медіатекстах 2014—2019 рр., представлених на новинних сайтах «Канал 24» і «ТСН» «1 +1»

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Історіографія досліджень феміністичного медіадискурсу.

У сучасній гуманітарній науці не існує загальноприйнятого чіткого визначення фемінізму. «Oxford English Dictionary» подає поняття «фемінізм» у загальному значенні: «захист рівності статей та встановлення політичних, соціальних та економічних прав жіночої статі» [163]. У дослідженнях науковців «фемінізм» постає як «парасольковий» термін, тобто такий, що виник на позначення одного явища, а потім охопив кілька різних понять, структур, явищ. Тому, як зазначає дослідниця Н. Пушкарьова, термін «фемінізм» об'єднує:

1. Соціально-політичну теорію, у якій аналізується пригнічення жінок і переваги чоловіків в історичному минулому й сьогоденні, а також окреслюються шляхи подолання нерівності жінок і чоловіків;
2. Соціальний рух за права жінок, який спрямований проти соціальної системи, що не наділяє людей різної статі рівними правами;
3. Ідеологію, яка протистоїть усім проявам дискримінації жінок;
4. Методологію досліджень, що об'єднує дослідницькі практики, засновані на артикуляції жіночого погляду на світ і жіночій системі цінностей;
5. Альтернативну до європейської традиції філософську концепцію соціокультурного розвитку, у якій враховується жіночій соціальний досвід та погляди та світ і суспільство. [114]

Таке широке трактування поняття зумовлює міждисциплінарність феміністичного дискурсу, до якого увійшли праці філософів, соціологів, культурологів, економістів, антропологів, політологів та представників інших гуманітарних наук і, відповідно, наявність широкого кола джерел.

Наприкінці XVIII ст. почався жіночий рух, який увійшов в історію як «стихийне прагнення жінок до громадської активності». Деякі дослідники [4]

називають участь жінок у Французькій революції початком «першої хвилі» фемінізму. У «Декларації прав людини та громадянина» було проголошено: «Усі люди народжуються вільними й рівними в правах». У своєму нарисі «З історії фемінізму» дослідниця С. Айвазова зауважує, що французьке слово «l'homme» означає «людина» і «чоловік», але ніяк не «жінка». Було очевидним, що під категорію «вільних» попадають усі чоловіки, а щодо жінок влада мовчала, бо не могла відкрито ні прийняти вимоги жінок, ні відхилити їх. У цей час з'являється низка публіцистичних брошур, у яких висувуються вимоги про політичні права жінок: «Про допуск жінок до громадянських прав» (1789) Ж. Кондорсе, «Декларація прав жінки і громадянки» (1791) О. де Гуж, «Про покращення громадянського стану жінок» (1792) Т. фон Гіппеля. Першою «жіночою» філософською працею, у якій осмислюється роль жінки в суспільстві, сучасні дослідники фемінізму називають «Захист прав жінок» (1792) М. Волстонкрафт. У цих працях доводилися необхідність надати жінкам політичні, громадянські та виборчі права. Але прийнята 1793 року конституція цих прав французьким жінкам не надала, а Громадянський кодекс Наполеона 1805 року оголосив, що жінки не мають ніяких громадянських прав і знаходяться під опікою свого чоловіка.

На подальший розвиток фемінізму мали вплив роботи соціалістів-утопістів ХІХ ст., насамперед Ш. Фур'є і А. де Сен-Симона.

Ш. Фур'є у своїй праці «Теорія чотирьох рухів і загальних доль» («*Théorie des quatre mouvements et des destinées générales. Prospectus et Annonce de la Découverte*») писав: «Соціальний прогрес та зміна історичних періодів відбувається на ґрунті розкріпачення жінки, а регрес соціального ладу означає зменшення свободи жінки... Розширення прав жінки є головним принципом соціального прогресу». [136] У своєму утопічному творі Ш. Фур'є називав шлюб «торгівлею» і пропонував докорінно переглянути його основи й мораль.

У своїй філософії А. де Сен-Симон розробив теорію нового суспільства, заснованого на принципах соціальної справедливості й назвав цю теорію

«Новим християнством». Ідея визволення (емансипації) жінок була однією з провідних у цій теорії. Ідею підтримували його учні, однак погляди на емансипацію навіть серед учнів були різні. Одні вважали, що шлюб як чарунка суспільства має залишитися, звільнившись від усього негативного, що було з ним пов'язано, насамперед — з приниженням жінок. Інші, як Анфантен, виступали за «нову церкву», яку на рівних правах мали очолити «жрець» і «жриця», і на них покладалося керівництво процесом установа нових відносин між чоловіками та жінками: спочатку в межах парафіян, згодом — у всьому суспільстві. Саме це учення дало підстави тривалий час звинувачувати соціалістів в намаганні «зробити жінок спільними».

Оцінюючи шлях, який пройшов фемінізм у своєму становленні дослідниця І. Крикова зауважує : «Феміністичні ідеї Фур'є і Сен-Симона прийшлися на межу двох етапів жіночого руху — першого, початкового, коли на хвилі визвольних ідей Великої буржуазної революції жінка проголосила про себе: «я існую», і другого, який настав разом із промисловою революцією ХІХ ст., коли жінка мала підстави сказати: «я працюю — значить я існую». [77] Це твердження стала підґрунтям для фемінізму ХІХ ст., який розвивався, засвоював нові ідеологічні й політичні платформи, ідеї, гасла».

Утопісти ХІХ століття вийшли за межі уявлення «про природне призначення жінки», не заперечуючи його. З того часу мова вже йшла не про «природне», скільки про соціальні права жінки.

На межі ХІХ—ХХ ст. формуються рухи: суфражисток, які обстоювали політико-правові права, соціалісток, які захищали ідеї рівної оплати праці, участі жінок у профспілках, радикальних феміністок, які пропагували ідеї свідомого материнства й контролю народжування; виникали жіночі благодійні громади, а на їхній основі — християнський фемінізм. У наслідок повільних, але неухильних досягнень на кінець ХІХ — першій половині ХХ ст. жінки здобули право на освіту, на рівну з чоловіками працю та її оплату, виборчі права та право на членство у профспілках і політичних партіях.

Особлива роль у цих процесах належить марксистам. Насамперед вони здолали антифеміністичні настрої, які побутували у робітничому рухові. У К. Маркса немає окремих праць, присвячених «жіночим питанням», які набули болісного характеру у середині XIX ст., але класикою фемінізму стала робота Ф. Енгельса «Походження сім'ї, приватної власності та держави». На перший погляд, ця книга є своєрідним продовженням ідей Сен-Симона і Ш. Фур'є. Але класики марксизму перенесли увагу з боротьби за права окремої особистості на боротьбу мас — класів. Вони доводили, що саме промисловість, яка руйнує економічний базис традиційної родини, знищує і старі сімейні відносини. Наймана робітниця, як і найманий робітник, тепер належать до одного класу, і вони спільники у боротьбі проти буржуазії. Визволення жінки стає частиною більш загального завдання — визволення пролетаріату й утворення суспільства соціальної справедливості.

Після жовтневої революції 1917 року таке суспільство було проголошено. 1920 року радянські жінки дістали право, якого на той час не мали жінки жодної країни світу — право на аборт. Конституційно проголосивши рівність прав жінок і чоловіків, радянська держава зробила все можливе, щоб фемінізм як рух, ідеологія, соціальна теорія залишився в минулому, а якщо й згадувався, зокрема у словниках, то лише як «рух за права жінок у буржуазних країнах».

«Друга хвиля» фемінізму — боротьба за фактичну рівність чоловіків і жінок — починається у 60-х роках XX ст. Стримування розвитку жінок, насильство відбувається не лише у політичній сфері, але й у сім'ї, на роботі, у культурі — такою була провідна теза феміністок «другої хвилі». Вони порушили проблему перебудови всієї культури, у якій жінка постане вільною автономною особистістю. Наприкінці 60-х у США феміністський рух набув масового характеру, проводилися акції на захист прав жінок, створювалися жіночі організації і чисельні неформальні групи. Наприклад, одна з очільниць американського феміністичного руху Бетті Фрідан [161] розповідає про перші пікети біля паркану Білого дому у День матері 1967 року (з закликами «Права, а не троянди»), коли пікетувальниці викидали символічні фартухи, квіти і

друкарські машинки з пап'є-маше; інші феміністки прийшли в офіс сенатської Комісії з боротьби за рівні права для всіх робітників і скинули в купу газети, засуджуючи відмову Комісії застосувати Закон про громадянські права проти дискримінаційних рубрик у розділах оголошень «Запрошуються на роботу: чоловіки», «Запрошуються на роботу: жінки». «Це було так само незаконно, як і подати оголошення "Запрошуються на роботу: білі" і "Запрошуються на роботу: кольорові"» — зазначає Бетті Фрідан, одна із засновниць Національної організації жінок. Визнані лідерки фемінізму 70-х років минулого століття Глорія Стайнем (Gloria Marie Steinem), Белла Абзуг (Bella Savitzky Abzug), Ширлі Чисхолм (Shirley Anita St. Hill Chisholm) об'єдналися для проведення Національних жіночих зборів, що мали запропонувати кандидаток (зокрема й афроамериканку) для виборів до Конгресу США. Ландрам Джин, автор книги «Глорія Стайнем — бунтівна суспільна свідомість», наводить гасла Г. Стайнем, створенні для виборчої кампанії Белли Абзуг та Ширлі Чисхолм, які мали значний вплив жіночу аудиторію: «Якби чоловіки могли бути вагітними, аборти були б священними», «Жінки — в'язні свого одягу», «Народжувати чи не народжувати — ось свободи жінки», «Справжня мудрість народжується тільки з добре переосмисленого жіночого досвіду». Згодом Г. Стайнем брала участь у створенні Альянсу активних жінок, метою якого була залучення афроамериканок, які не підпадали під визначення «середній клас», до боротьби проти расової та економічної дискримінації. 1972 року Г. Стайнем стала співзасновником, редактором та автором журналу «Ms.», у якому обстоювалися феміністичні ідеї та висвітлювалися проблеми феміністичного руху, що ставав усе більш різноманітним (ліберальні феміністки, радикальні, феміністки сексуальних меншин тощо). У журналі була відсутня реклама, не висвітлювалися теми, які традиційно вжались «жіночими» (мода, косметика, кульнарія), але перший номер журналу накладом у 300 000 екземплярів розійшовся упродовж кількох днів [84]. У 1977 році у вищому законодавчому органі США було створено міжпартійну «Фракцію жінок членів Конгресу», яка домоглася прийняття законів, що мали вплив на життя багатьох жінок: Закон

про медичну відпустку і відпустку за сімейними обставинами(відпустка строком до 12 тижнів зі збереженням платні задля догляду за новонародженою дитиною або у зв'язку з хворобою дитини, партнера у шлюбі або батьків), Закон про боротьбу з насильством щодо жінок. Важливо, що у США одночасно з прийняттям цих та інших антидискримінаційних законодавчих актів почав формуватися механізм втілення в життя та контролю за їх дотриманням: система федеральних закладів та агенцій, які сприяють захисту інтересів жінок у різних сферах і мають вплив (зокрема й через суд) на міністерства праці, охорони здоров'я, людських ресурсів, юстиції, Державний департамент тощо.

«Третя хвиля» фемінізму виникає на початку 90-х років ХХ ст. Феміністичний рух став різноманітнішим. У багатьох країнах працюють урядові та неурядові феміністичні організації, створюються жіночі транснаціональні об'єднання. Відбувається диференціація і спеціалізація жіночого руху. Політична діяльність феміністок зосереджена на проблемах рівної платні за рівню працю, насильство у сім'ї, сексуальні домагання й переслідування, дискримінація. Характерною ознакою «третьої хвилі» фемінізму є те, що він перестає бути єдиним рухом, єдиною теорією. Існує велика кількість напрямів і течій в межах фемінізму. Це пов'язано з відмінностями у стані та суспільному статусі жінок у різних країнах, з їхнім досвідом боротьби за свої права тощо .

Фемінізм розрізняють за географічними ознаками: європейський, американський, пострадянський; за конфесіями — християнський, ісламський; етнічно — фемінізм «білих», «чорних»; за методами і спрямованістю дій — екофемінізм, пацифістський; за ідеологією — ліберальний, радикальний, марксистський, соціалістичний; за філософією — модерністський, постмодерністський, структуралістський і постструктуралістський, психоаналітичний; за сексуальною орієнтацією — лесбійський, квір-фемінізм тощо.

Але те, що приваблює жінок у сучасному феміністичному — боротьба проти насильства і гуманістичні цінності, егалітаризм і партнерство як основу відносин між чоловіками і жінками, визнання відмінностей між ними і взаємодоповнення за умови рівних соціальних можливостей.

Дж. Батлер представляє сучасний фемінізм, який називають постфемінізмом, «четвертою хвилею», постмодерністським тощо. Свою книгу «Гендерний клопіт. Фемінізм. Підрив тожсамості» авторка називає «провокуючим “втручанням” у феміністську теорію», бо вона містить «вороже й опозиційне ставлення до деяких форм фемінізму», хоча сама теорія Батлер є «частиною того ж фемінізму». [13]

Наукове дослідження феміністичного дискурсу почалося в другій половині ХХ ст. Важливу роль у цьому процесі відіграла праця французької письменниці й філософа Симони де Бовуар «Друга стать», видана 1949 р. [18]

У своїх мемуарах Симона де Бовуар розповіла, як виникла ця книга. Ідею запропонував Ж. П. Сартр, праця якого «Буття і ніщо» (1943 р.) стала програмовим твором філософії екзистенціалізму. Пропонуючи Симоні де Бовуар написати книгу про те, «що для Вас означає бути жінкою», він прагнув перевірити свою ідею «самосвідомої вільної людини», яка є «відповідальною за абсурдний світ», що втратив сенс існування, та «за себе у цьому світі», очевидно, вважаючи жінку (жіночу стать) яскравим (крайнім, цілковитим) проявом несвободи індивідуума в абсурдному світі [157]. Гострі випадки Симони де Бовуар щодо жінок, покладання вини за свою «НЕ волю» на них самих спричинили зрушення у свідомості. Недарма «Другу стать» називають маніфестом «другої хвилі» фемінізму, а Симону де Бовуар — її ідеологом.

У багатьох університетах Європи, США, Канади почали викладатися спецкурси, на яких об'єктом дослідження ставала жінка у різних сферах соціального й культурного життя суспільства: у шлюбі та родині, у сферах виробництва, у системах освіти, права, політиці, літературі, мистецтві. Такі спецкурси навіть отримали загальну назву, а згодом і окреме видання —

«Female Studies». У середині 1970-х рр. міждисциплінарна галузь наукового знання, яка вивчала сукупність проблем, пов'язаних з соціально-економічним, політичним станом жінок у суспільстві дістала назву «фемінологія».

У цей же час в соціології утверджується теорія гендера, у якій розрізняються поняття «стать» як біологічна даність і гендер як «соціальна стать». Завдяки гендерним дослідженням соціальні проблеми (свобода, самопізнання, насильство, влада) починають розглядати як проблеми, пов'язані з належністю до певної статі. Адже вона (стать) виявляється засобом (інструментом) соціальної детермінації і стратифікації (як і клас, етнос, конфесія і т. п.).

У ХХ століття представниці феміністичної теорії в науці аналізують праці античних філософів крізь призму категорії відмінностей чоловічої та жіночої функції в суспільстві. Уже у творах античних філософів IV—V ст. до н. е. були закладені основні принципи патріархальної філософії, яка на тривалий час визначила ставлення до жінки в суспільстві. Сучасна представниця феміністичної критики С. Оукін у статті «Філософи-королеви і приватні дружини: Платон про жінок і сім'ю», аналізуючи діалог філософа «Закони», пише: «Вони [«Закони»] документують тісний зв'язок власності та наслідування з усією системою шлюбу та станом жінок. Коли чоловік має майно, що передається у спадок, він мусить мати й дружину, яка забезпечить законного спадкоємця. <...> За законом, жінка не може наслідувати власність, отже Платон не може вважати її рівною чоловікові» [108].

Досліджуючи творчість учня Платона Аристотеля, інша сучасна феміністка А. Саксонхаус в статті «Аристотель: недосконалі чоловіки, ієрархія і межі політики» відзначає, що праці Аристотеля мають більший потенціал егалітарних і неієрархічних відносин між чоловіком і жінкою, ніж це представлено у працях Платона. «Якби жінка мала змогу розвинути свої здібності, то, можливо, вона могла брати участь у політичному житті, але за Аристотелем, природою закладено так, що жінка — лише недосконалий

чоловік». Така точка зору на жінку дістала подальший розвиток у християнстві.
[8]

Дослідниця С. Айвазова зазначає, що через образ Діви Марії християнство запропонувало й інший шлях до визначення сутності жінки, воно «протиставило образ Єви — природно-родової жінки, образу Діви Марії — жіночості духовній, просвітленої, особистісній і вічній». У християнській літературі перших століть нової ери проблема «природи жінки», її амбівалентності набуває актуальності у творах Тертулліана (бл. 160 — після 220), Кіпріана (кінець II в. — 258), Амвросія Медіоланського (бл. 339—397), Ієроніма (340-350 — 420) Августина Блаженного (354 — 430). Тертулліан, якого вважають «класиком мізогінії», звертаючись до жінки пише: «Адже це ти за намовлянням диявола першою порушила Божественну Заповідь, зірвавши із забороненого дерева плід. Це ти спокусила того, кого не зміг спокусити диявол. Ти з легкістю осквернила людину, цю подобу Бога; зрештою, виправлення твоєї вини коштувало життя Сина Божого». Інший погляд висловили у своїх творах Амвросій Медіоланський та Августин Блаженний: Адам більше винен у гріхопадінні, адже Бог дав заповідь йому, а він не зміг простояти навіть слабкій Єві. [4]

У добу пізнього Середньовіччя поширюються погляди на жінку Аристотеля, які відчуваються у творчості найавторитетнішого християнського автора цієї доби Фоми Аквінського (1225—1274). У праці «Сума теології» він висловлює думку, що чоловік — початок і кінець жінки, як Бог початок і кінець усякого творіння; жінку можна назвати помічницею чоловіка, але тільки тоді, коли це стосується відтворення роду людського; жінки має підкорюватися чоловікові, оскільки вона фізично, морально та розумово слабкіша.

З іншого боку, у добу пізнього Середньовіччя культ Діви Марії у багатьох романських країнах Європи набув культу Прекрасної Дами, у якому було зерно нового погляду на відносини чоловіка і жінки, адже цей культ, по-перше, знімав з них прокляття гріха, і, по-друге, перевертав ієрархію панівного і

підлеглого: тепер лицар підкорювався дамі. «У жодну іншу епоху ідеал світської культури не був настільки тісно злютований (поєднаний, спаяний) з ідеалом кохання до жінки, як у період з XII до XV ст. Системою куртуазних понять були охоплені і замкнуті в межі любові всі християнські чесноти, громадська моральність, усяке вдосконалення форм побуту», – зазначає Й. Хейзинга у своїй роботі «Осінь Середньовіччя».

У пізньому Середньовіччі виникають так звані «суперечки про жінок» (*querelle des femmes*), що спровокували твори «Роман про ружу (троянду)» Ж. де Мена (Мьона) та на «*De mulieribus claris*», «*De claris mulieribus*» («Про знаменитих жінок») Джованні Боккаччо: у багатьох фрагментах цих творів постає не ідеальна Прекрасна Дама, а дуже далека від ідеалу жінка, яка викликає не ідеальні почуття чоловіків. Характеризуючи жіночі образи в творчості письменників доби Відродження Й. Хейзинга зазначає: «Дійсність у всі часи була гірша і грубіша, ніж вона бачилася у світлі витонченого літературного ідеалу любові, — але вона ж була і чистішою, і стриманішою, ніж намагалася її представити груба еротика, якою зазвичай називають натуралістичною». [137]

Саме проти такого «натуралізму» в сприйнятті жінки й постала французька іспанського походження, перша професійна письменниця Христина де Пізан у своєму творі «Книга про Град Жіночий». Західні дослідники XX ст., зокрема Ж. Дерріда, звернули увагу на особливу манеру письменниці, яка полягала тому, що вона підкреслювала свою приналежність до «іншої», «жіночої статі». «Я сама жінка і виступаю за жінок... Саме тому, що я — жінка, я можу подати більш правдиві свідчення, ніж ті, хто не має безпосереднього досвіду». [117]

У добу Просвітництва складається нова картина світу, у якій важливу роль відіграють ідеали рівності, справедливості, братерства. Ідею про рівність представників обох статей обстоювали французькі просвітителі. Вольтер, Д. Дідро, Ш. Монтеск'є. Хоча, як зазначає дослідниця С. Айвазова, не всі

філософи-просвітители піднялися до рівня усвідомлення ролі жінки в суспільстві. Ж. Ж. Руссо, розвиваючи ідею про «природне право», додав до неї й «міф про природу статі», який, надавши жінці право на почуття, надовго закріпив як норму верховенство чоловіка у шлюбі. [4]

Сучасна російська дослідниця Г. Брандт зауважує, що стосовно «жіночого питання» філософія Просвітництва опинилася у складному становищі: «...не визнавати жінку неповноцінною істотою було вже неможливо, але з іншого боку — з'ясовувалося, що їй (жінці) бракує тих рис, які відрізняють людину від усіх інших істот» . Отже, роблять висновки дослідники [21,22], «хвилі феміністичного руху» були підготовані самим розвитком суспільства, а їхнім ідейним обґрунтуванням стали теорії лібералізму, марксизму, радикалізму.

У 70-х роках минулого століття відбуваються зміни і в дослідженні медіа: особливу увагу дослідників привертає зміст повідомлень. «Фемінологія» долучилася до цих досліджень і виокремила особливий «феміністичний дискурс» ЗМІ.

В Україні, як і у світовій історії, дослідження феміністичного дискурсу почалося з літератури і літературознавства. Вже згадувана Соломія Павличко у другій половині 1990-х рр. написала низку статей про фемінізм та феміністичний дискурс української літератури, які досить неоднозначно були сприйняті суспільством.

Цікавим є дослідження С. Павличко «пантеону української літератури», до якого вперто апелювали її противники. На перший погляд, цей «пантеон» є майже зразковим з точки зору гендерної рівноваги. Найпочесніші імена у ньому: Т. Шевченко, І. Франко, Леся Українка. Далі — Марко Вовчок (М. Вілінська), а за часів незалежності його доповнили іменами О. Кобилянської, П. Куліша. Проте Соломія Павличко доводить, що жінки-письменниці увійшли до цього пантеону не тому, що належним чином були оцінені їхня неповторність і автономність, а тому, що чоловіки побачили у цих «жіночих

творах» те, що відповідало їхній, чоловічій, уяві про письменника, його призначення тощо. Твори ж, у яких письменниці відкривали інші сторони своєї особистості, «охоронці» пантеону або взагалі не помічали, або поблажливо «пробачали» авторкам-жінкам, або осуджували. [107]

Феміністичний дискурс С. Павличко, В. Агеєвої, Н. Зборовської, Т. Гундорові, О. Забужко збурило українське суспільство, а ширше — весь пострадянський простір, і викликав зацікавлення не лише науковців, а й широкого загалу. У цей же час з'являється чимало перекладних наукових і науково-популярних видань, у яких розглядаються проблеми фемінізму, гендеру [3,4,41,58,107].

Дослідження феміністичного і гендерного дискурсу ЗМК у пострадянських державах почалося у 1990-х рр. з аналізу тогочасної реклами, яка у більшості випадків була яскравими прикладами прояву сексизму та приниження жінок.

Дослідниця О. Вороніна свою увагу зосередила на проблемі доступу жінок до ЗМК(чи мають вони, жінки, можливості виявити свої позиції на шпальтах газет, телебаченні, радіо). Також вона була однією з перших, хто почав говорити про образ сучасної жінки, який створюється у мас-медіа. [23]

Як вважає дослідниця М. Скорик, упродовж доволі тривалого часу дослідження феміністичного і гендерного медіадискурсу не виходило за межі означених проблем, хоча вони й відобразили ті нові умови, у яких давали відповіді на питання, що виникали «у зв'язку з функціонуванням медіа у цілком нових умовах свободи слова, комерціалізації медій, формування медійного ринку <...>. Але ці дослідження поклали початок й гендерному аналізу мас-медіа. Прикладом зацікавлення дослідників до нових тем може бути стаття Ю. Маслової «Сексизм у мові друкованих засобів інформації» [49]

На початку XXI ст. з'являється низка практичних посібників для журналістів, у яких висвітлюються гендерні проблеми та представлення в українських мас-медіа. Наприклад, результати моніторингу щодо цих питань

засобів масової інформації в Україні 1999 — 2003 рр. були представлені у роботі Н. Сидоренко і М. Скорик. Одним з результатів моніторингу був висновок про те, що всупереч поширеному трактуванню новин як подання об'єктивної, неупередженої інформації, повідомлення новин не є гендерно нейтральними і «формують, свідомо чи несвідомо, різні образи-репрезентації статей у масовій суспільній свідомості».

Дотримання гендерного балансу досліджується і на матеріал регіональних ЗМІ. За даними таких досліджень у Вінниці, Дніпропетровську, Запоріжжі, Луцьку, Одесі, Полтаві, Ужгороді, Харкові, Херсоні, Чернівцях у грудні 2015 р. виявлено, що «у матеріалах регіональних ЗМІ жінки згадуються майже втричі рідше, ніж чоловіки». Пояснюючи таку ситуацію аналітики зазначають: «Такий високий відсоток присутності чоловіків у медіа зумовлений тим, що в реальному житті чоловіки дійсно займають багато керівних посад, вони створюють інформаційні приводи та, відповідно, коментують їх».

Схожі проблеми виявлені і під час моніторингу новин восьми загальнонаціональних телеканалів, десяти загальноукраїнських інтернет-видань та друкованих видань «Гендер на телебаченні» [116], який було здійснено «Інститутом масової інформації» та «Детектором медіа» у жовтні 2017 року на замовлення Національного демократичного інституту (НДІ). Оприлюднені результати свідчать, що жінки виступають героїнями матеріалів медіа лише у 27% випадків; у ролі експерток журналісти залучають жінок ще менше — лише у 19% випадків і найчастіше жінки коментують соціальні теми, виступають героїнями кримінальної хроніки або «жовтих» новин, у той час як чоловіки коментують політичні та економічні теми.

У другому десятилітті XXI ст. з'являються інші видання, у яких робляться спроби поширити гендерні теорії серед журналістів. Наприклад, останнє видання підручника Марії Маєрчик, Ольги Плахотнік, Галини Ярманової «Гендер для медій» [27], у якому знайшли відображення ті зміни щодо гендерної політики, які сталися в Україні останніми роками. Як

зауважують автори підручника, це перше велике видання, у якому послідовно дотримано неандроцентричної мови; зроблено спробу критично переосмислити поширену біофундаменталістську версію гендерної теорії і запропонувати до розгляду теорію влади М. Фуко та постструктуралістський підхід, коли суб'єкти постають продуктом панівних дискурсів та ідеологій. [87]

Останнім часом з'являються і статті, присвячені аналізу медіадискурсу подій Майдану. Тамара Марценюк, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології Національного університету «Києво-Могилянська академія», у статті «Гендерна соціологія Майдану: роль жінок у протестах» звертається зокрема до аналізу медіатестів (повідомлення у соціальних мережах, написів на плакатах) і робить висновок: «Проблемою українського суспільства залишається вертикальна і горизонтальна сегрегація ринку праці загалом і державної служби зокрема. У публічному дискурсі для жінок очікуються передусім ролі, пов'язані з материнством і красою. Роль матері стає ще більш актуальною у ситуації національної боротьби». [90,91]

Такі дослідження доводять, що мова, тематика, способи гендерного представлення у ЗМІ потребує подальшого дослідження, завдяки яким може статися корегування медійного дискурсу.

1.2. Методологія дослідження

Фемінізм – явище складне і неоднорідне. Навіть щодо «авторства» цього терміну й сьогодні не існує єдиної точки зору. Одні дослідники (О. Вороніна, М. Соколова) [23] вважають, що це слово було сконструйовано соціалістом-утопістом Ш. Фур'є наприкінці XVIII ст., інші (Н. Волтер), що вперше це слово вжив автор роману «Дама з камеліям» Дюма-син; історик Карен Оффен пише, що термін «фемінізм» з'явився у Франції 1882 року: так підписувала свої газетні публікації Губертина Оклер, учасниця руху за виборчі права жінок. Проте всі дослідники й дослідниці сходяться на думці, що на межі XIX —XX ст. цей термін був загальноживаним. За робочий термін ми приймаємо

визначення поняття «фемінізм» запропонований в «Oxford English Dictionary»: «Фемінізм — захист рівності статей та встановлення політичних, соціальних та економічних прав жіночої статі» [163]. Таке трактування дає можливість залучити термін фемінізм на позначення феміністичних практик на захист рівних прав жінок і чоловіків, а також досліджень, які теоретично обґрунтовують ці практики.

За базові характеристики терміну приймаємо опис фемінізму, запропонований у роботі «Гендерні ресурси українських мас_медіа: ціна і якість: Практичний посібник для журналістів та працівників ЗМІ», у якому визначені ознаки теорії та ідеї фемінізму, згідно з якими соціальні відносини між людьми різної статі є вирішальними для розуміння соціальної структури суспільства. Феміністи виходять з положення, що «ці відносини мають владний характер, тобто реалізуються в суспільстві через певну систему владних інститутів, сукупність яких визначається через поняття патріархату»[30].

Задля дослідження особливостей функціонування феміністичного дискурсу, необхідно розглянути дефініції понять «дискурс» і «феміністичний дискурс», «феміністичний медіадискурс».

На сьогодні в науковій літературі не існує і загально-прийнятого визначення поняття «дискурс». У значенні «діалог», «міркування» слово «discursus» існувало ще в античності, а як лінгвістичний термін «дискурс» почало широко використовуватись лише в другій половині ХХ століття. Спочатку цей термін застосовували на позначення зв'язного мовлення. Саме у такому значенні його і ввів у науковий обіг американський лінгвіст З. Харріс . Дискурс охоплює мовлення і ситуацію, у якій воно відбувається. Неоднорідність і велику кількість класифікацій дискурсу пояснюють різними підходами до цього явища і, як наслідок, різними типологічними критеріями

Дослідники І. С. Шевченко та О. І. Морозова [146,147] визначили критерії, за якими можна класифікувати типи дискурсу:

- 1) за формою (усний / письмовий);

- 2) за видом мовлення (монологічний / діалогічний);
- 3) за орієнтованістю на суб'єкт дискурсу або на його статусну роль (інституційний / персональний);
- 4) за характером настанов і комунікативних принципів (аргументативний, конфліктний, гармонійний);
- 5) за соціально-ситуативним параметром сфери функціонування (політичний, юридичний, військовий, релігійний, діловий, рекламний, медійний тощо);
- 6) за соціально-демографічними характеристиками адресанта і адресата (дитячий, підлітковий, дискурс людей похилого віку, жіночий, чоловічий, дискурс мешканців села / міста тощо),
- 7) за функціонально-інформативним критерієм виділяють інформативний (для передачі когнітивно-значущої інформації: емотивний, оцінний, директивний тощо) та фатичний (вид мовленнєвого акту, у якому висловлювання спрямованого на встановлення контакту зі співрозмовником і не несуть у собі ніякого смислового навантаження) дискурси;
- 8) за формально-змістовним критерієм (художній, публіцистичний тощо, офіційний та неофіційний типи).

Як складну єдність мовленнєвої форми, значення та дії дискурс визначив Тьон А. ван Дейк. Дослідник вважав, що це поняття може вживатися у значенні «текст», «розмова», а також як «комунікативна подія, що відбувається між мовцем, слухачем (спостерігачем та ін.) в процесі комунікативної дії в певному часовому, просторовому та ін. контексті» [43,44]. Ван Дейк зауважує, що чимало форм соціальної нерівності, засновані, наприклад, на гендерних, класових, расових відмінностях, конструюються, закріплюються і набувають статусу легітимних завдяки усним та письмовим текстам, особливо за допомогою різних видів публічного дискурсу, які контролюються символічними елітами: політиками, журналістами, вченими, письменниками.

Дискурс як комунікаційна подія чи комунікаційний акт є важливим для розуміння специфіки медіа..

У визначенні М. Фуко, дискурс — це «сукупність висловлювань, що належать до однієї і тієї ж системи формацій» [134]. Саме тому можна схарактеризувати дискурс політичний або дискурс економічний, дискурс педагогічний або дискурс психіатрії. У цьому розмінні поняття має існувати і дискурс феміністичний. Одне з положень М. Фуко щодо дискурсу, яке є надзвичайно важливим для нашого дослідження, полягає у тому, що в суспільстві «дискурс організовується, контролюється, піддається селекції та перерозподіляється за допомогою процедур, призначених приборкати непередбачуваність, нейтралізувати владні повноваження» [134].

За М. Фуко, дискурс постає як об'єкт боротьби за владу, адже говорити або замовчувати може лише той, хто має владу говорити або замовчувати. З огляду на таке розуміння поняття М. Фуко сформулював і методологічний принцип аналізу дискурсу, який він назвав «правило зовнішнього». Філософ пропонує не йти від дискурсу до його внутрішнього ядра, якоїсь «серцевини» думки чи значення, які начебто у ньому виявляються, а брати за вихідну точку сам дискурс, його появу, його регулярність, йти до зовнішніх умов його можливості / неможливості, його меж.

У нашому дослідженні дискурс визначатимемо як комунікативне явище, що охоплює не лише сукупність текстів, об'єднаних спільною темою, а й ідеологічні установки, які важливо врахування для розуміння тексту.

Медіадискурс визначаємо як сукупність процесів і продуктів мовленнєвої діяльності у сфері масової комунікації у всьому багатстві і складності їх взаємодії.

У магістерській роботі феміністичним дискурсом названо сукупність текстів ЗМІ, об'єднаних темою гендерних відносин, створених з метою комунікації у соціальному, культурному, історичному, політичному контекстах.

Для дослідження обрано методи контент-аналізу та фрейм-аналізу та критичний дискурс-аналіз.

Контент-аналіз (від англ. contents — зміст) є дієвим інструментом досліджень соціальних комунікацій, але вимагає ретельного формування дослідницької стратегії. Цей кількісно-якісний метод вивчення документів полягає у квантифікаційній обробці, тобто з'ясування кількісного вираження якісних ознак, і передбачає облік наявності деяких компонентів в аналізованому інформаційному масиві, виявлення статистичних взаємозв'язків, аналіз структурних поєднань і надання кількісних та якісних характеристик. Контент-аналіз має чітку структуру і складається з кількох етапів. На першому етапі здійснюється розробка програми дослідження, визначаються мета, завдання, гіпотези. На цьому етапі важливо систематизувати гіпотези, які породжені певною проблемою, і відхилити ті з них, істинність яких неможливо перевірити (не піддаються верифікації) за допомогою даних обраного інформаційного масиву.

У цьому дослідженні за допомогою контент-аналізу перевіriamo гіпотезу, що українським медіа властивий феміністичний дискурс. Наступними етапами будуть: побудова принципу вибірки документів, визначення, які документи є носіями необхідної інформації і до яких застосовувати аналіз; визначення одиниць аналізу; проведення аналізу-обліку з метою отримання необхідної інформації та аналіз результатів.

Потім визначається база дослідження, сукупність повідомлень, публікацій, документів, яку передбачається вивчати. У нашому дослідженні такою базою будуть медіатексти новинних ресурсів «ТСН» і «24 каналу».

Зазвичай сукупність документів, що підлягають вивченню, визначається за допомогою критеріїв, яким має відповідати кожен документ. У нашому дослідженні критерієм відбору буде час, нас цікавлять публікації визначених новинних сайтів 2014—2019 років.

Готуючись до здійснення контент-аналізу, необхідно визначити одиницю дослідження. Це окремий елемент того повідомлення / повідомлень, яке необхідно вивчити. У нашому дослідженні за одиницю дослідження буде слугувати заголовок медіатексту новинних сайтів.

На наступному етапі контент-аналізу відбувається процес, який називають декомпозиція тексту і вибір тих елементів, які важливі для аналізу з метою розуміння усієї бази дослідження. У нашому дослідженні такими елементами будуть ключові слова, наявність чи відсутність яких дає можливість зробити висновки щодо бази дослідження

Третій етап передбачає саму процедуру підрахунку елементів текстового масиву. У загальному вигляді вона аналогічна стандартним прийомам квантифікації по виділеним угрупованням. Наприклад, вивчаючи тематику новинного сайту Г, можна визначити відсоток конкретних тем за тематичними одиницям різного змісту.

Фрейм-аналіз (від англ. frame — рамка, кадр, каркас, структура) — мультидисциплінарний метод. Фреймінг як теорія виник ще на початку 40-х років і був пов'язаний із теоріями штучного інтелекту і кібернетикою. Згідно з цією теорією, реальність постає як певна структура ситуації (фрейм), відповідно до якої індивід сприймає події, робить висновки й вибір. Ірвінг Гоффман висунув ідею, згідно з якою все, що відбувається довкола, люди інтерпретують через їхні первинні фрейми, які індивіди сприймають як щось самозрозуміле, як даність або ж зовсім їх не усвідомлюють. Індивідуальні фрейми можуть як співвідноситися з фреймами інших людей, так і бути суто особистими. [34]

Дослідники вважають, що фрейми виконують чотири найважливіші функції: 1) «упорядковують реальність», тобто допомагають структурувати уявлення про світ за допомогою тих моделей, які вже існують у свідомості; 2) ідентифікацію ситуацій (подій) і усвідомлення їхнього значення; 3) адаптування нового досвіду за допомогою інтерпретації та трансформації старих «рамки»; 4) фабрикацію, або обман.

Усі ці властивості фрейму використовують (свідомо чи несвідомо), створюючи медіатекст.

У нашому дослідженні ми використаємо фрейм-аналіз з метою аналізу феміністичного дискурсу ЗМІ.

Одним із найбільш впливових та розроблених напрямів дискурсивного аналізу є критичний аналіз дискурсу (КАД). Своєрідність КАД як напряму полягає у тому, що він досліджує письмовий та усний дискурс як форму соціальної практики і зосереджується на аналізі комунікацій у ЗМІ, політиці та інших інституційних галузях.

КАД передбачає взаємодію між окремими дискурсивними актами і ситуаціями і соціальними структурами: дискурси формують соціальну практику, але в той же час вони самі формуються нею. Метою КАД є розкриття ідеологізованих і почасти неявно виявлених структур влади, політичного контролю, домінування, стратегії включення / виключення, які виявляються у мові і використовуються з дискримінаційною метою. КАД допомагає зрозуміти, як дискурсивні структури використовуються задля соціального домінування «незалежно від того, чи є вони частиною звичайної побутової розмови, новинного повідомлення або інших жанрів та контекстів» [118]

Таким чином КАД аналітично впливає на соціальну і політичну практику. Існує кілька шкіл КАД, які різняться методами дискурсивного аналізу. Своєрідні методи пропонує Т. А. ван Дейк, роботи якого засобів масової інформації стали вагомим внеском в практику аналізу дискурсу. На думку вченого, сучасний дискурсивний аналіз своїм корінням сягає античності і її риторики, а також використовує методи структуралізму, семіотики, нарративного аналізу, етнографії; форми аналізу мовленнєвого повідомлення; теорію мовленнєвих актів і прагматики; соціолінгвістику, обробку текстів з точки зору психології і теорії штучного інтелекту. У практичному плані ван Дейк запропонував схему систематизованого опису новин як типу дискурсу. [44]

Висновки до розділу

Отже, дослідження аналізують фемінізм у межах трьох хвиль: перша хвиля (кінець XVIII ст. — початок XX ст.) пов'язана з боротьбою жінок за політичні права; друга хвиля (1960-ті — 1970-ті рр.) порушила проблеми фактичної рівності чоловіків і жінок та перебудови всієї культури, у якій жінка постане вільною автономною особистістю, і хоча в повному обсязі завдання феміністок другої хвилі не реалізувалися, масовий вихід жінок на ринок праці у 60—70-х роках минулого століття називають своєрідною соціальною революцією; третя хвиля припадає на початок 90-х рр. і характеризується диференціацією і спеціалізацією жіночого руху, великою кількістю напрямів і течій в межах фемінізму, що пов'язано з відмінностями у стані та суспільному статусі жінок в різних країнах. Кожна з цих хвиль має певну ідеологічну структуру, у якій наявні ліберальна, марксистська, радикальні ідеології.

До XX століття феміністичні (або мізогінні) ідеї наявні у творах античних філософів Платона, Аристотеля, християнських філософів Августина, Фоми Аквінського, раціоналістичній філософії Р. Декарта, просвітницькій філософії Вольтера, Д. Дідро, Ж. Ж. Руссо, утопістів Ш. Фур'є та Сен Симона, анархістів та марксистів, але лише з XX століттям ці всі ідеї викладають в межах цілісної феміністичної теорії.

В Україні фемінізм започаткувався в другій половині XIX ст. і розвивався в межах ідеологій першої хвилі фемінізму аж до 20-х років минулого століття. Потім його розвиток було штучно припинено на сімдесят років. На початку 1990-х рр. жіночий рух активізувався як громадська діяльність, що виростає з актуальних потреб суспільства, а не з нового, актуалізованого фемінізмом, розуміння прав людини. Український фемінізм лише почав боротьбу за глибинну перебудову суспільних відносин на основі гендерної рівності усіх членів суспільства.

Фемінізм у медіа відбиває складність, суперечливість і відповідальність роботи в умовах свободи слова і медійного ринку. Дослідження доводять, що у

публічному дискурсі жінкам нав'язуються стереотипні ролі, а у період національної боротьби найактуальнішою стає роль матері.

Дослідження феміністичного дискурсу українських ЗМІ вимагає визначення понятійного апарату та методів дослідження. Основні поняття, які залучатимуться у цьому дослідженні: дискурс, феміністичний дискурс, медіадискурс. Основні методи дослідження: контент-аналіз, фрейм-аналіз, критичний аналіз дискурсу.

РОЗДІЛ 2.

ФЕМІНІСТИЧНИЙ ДИСКУРС ЯК ОБ'ЄКТ МЕДІАДОСЛІДЖЕНЬ

2. 1. Основні категорії і поняття феміністичного дискурсу.

В історичних та соціальних науках тривалий час побутувала теорія, згідно з якою в історії людства патріархату передував матріархат, тобто форма суспільного устрою, заснованого на пануванні осіб жіночої статі. На доказ теорії наводилися так звані «амазонські» міфи, які збереглися у творах античних авторів Гомера, Геродота, Страбона, Діодора Сицилійського, Гіппократа [99], артефакти дохристиянського періоду. Ґрунтувалася ця теорія на роботах Ж. Ф. Лафіто, І. Я. Бахофена, Л. Г. Морґана, Ф. Енгельса [150]. Однак сучасна історія та антропологія не мають підстав уважати матріархат загальною стадією чи етапом розвитку людства. «Існуюче тлумачення поняття «матріархат» позбавлене однозначності й універсальності», — такий висновок роблять дослідники Г. Бородіна і Д. Бородін. Вони зазначають, що матріархат вичерпується «типом сімейних відносин, у яких головою сім'ї є мати, а походження визначається за материнською лінією» [19, с 49]. Ці ж дослідники наводять приклади розвідок сучасних феміністок щодо матріархату: «Концептуалізація матріархату як влади жінок зручна для виправдання патріархату: чоловіки боролися за владу і отримали її у цій боротьбі. Міф про матріархат виправдовує чоловіче панування, викликаючи образ катастрофічної альтернативи — суспільства, у якому панують жінки» [19, с 53].

Патріархат у перекладі з грецької означає «влада батька». У філософії патріархатом називають концепцію, яка визнає владу чоловіків над жінками і виключає жінок з процесу представлення та конструювання історії. У сучасних феміністичних теоріях патріархатом називають тип відносин, у яких інтереси жінок підпорядковані інтересам чоловіків. У нашому дослідженні *патріархат* визначатимемо як чоловіче домінування, яке здійснюється через соціальні норми, культурні символи та форми організації суспільства.

Залежне становище жінки від чоловіка сучасні історики та антропологи пов'язують із первинним поділом праці у родовому суспільстві й визнають його одним зі найзагадковіших фактів в історії людства [4].

Патріархат, його історія тема багатьох феміністичних досліджень. Герда Лернер, застосувавши гендерні методології у роботі «Створення патріархату» (The Creation of Patriarchy) доводить, що домінування чоловіків над жінками не є «природним» чи біологічним, а є продуктом історичного розвитку, розпочатого в другому тисячолітті до нашої ери на Стародавньому Близькому Сході. Оскільки патріархат як система організації суспільства була створена історично, то історичний процес неухильно веде до остаточного руйнування патріархату.

Антрополог М. Салінз, досліджуючи генезис соціальної стратифікації на прикладі племен Меланезії та Полінезії, робить висновок, що головним чинником пригніченого стану жінки стало намагання (і необхідність) роду (громади) заради виживання контролювати чисельність громади. Жінка, з її здатністю відтворювати життя, ставала об'єктом такого контролю [121]. Тобто, людина, яка при народженні визначена іншими як особа жіночої статі з огляду на наявність відповідних зовнішніх статевих органів, підпадає під контроль роду і приречена виконувати репродуктивні функції.

Саме таке ставлення до жінки відображено у працях античних філософів. Платон був першим філософом, який спробував визначити і обґрунтувати роль жінки в суспільстві. Одне з чільних місць у його роздумах посіло питання про сутність людини, її відмінність від інших живих істот. Дослідники вважають, що пафос самовизначення і став головною причиною раціоналістичної тенденції античної філософії, де розум і дух стають однозначно пріоритетними сферами, у той час як тілесно-чуттєва сторона розглядалася як щось нище, майже як тваринний атавізм, який людині доводиться долати майже все життя. Платон у п'ятій книзі «Держави» звертається до розгляду «демографічного» питання: яким чином забезпечити в державі необхідну кількість «якісного»

населення і як цю кількість контролювати. Викладаючи свої думки, Платон вдається до провокацій тези: у стражів (найобдарованіших чоловіків, які очолюють і захищають державу) має бути спільність дружин і жінок. З подальших пояснень стає зрозумілим, що тут не йдеться про розпусту, неконтрольовані статеві зв'язки, а як раз навпаки про жорсткий контроль народжування і своєрідну «селекцію». Платон визнає, що і чоловіки, і жінки різняться своїми здібностями (одним навчання дається легко, іншим — ні, є фізично витривалі і є слабкі тощо). Платон робить припущення: якщо жінки мають такі самі здібності, як чоловіки, і якщо їх виховувати і навчати так, як чоловіків, то й з них можуть вийти «стражі». Оці жінки-стражі й чоловіки-стражі й мають утворити спільність, щоб народжувати достатню кількість здорових дітей, яких після народження заберуть від матері-стражниці і будуть годувати та виховувати відповідно до подальшого призначення дитини.

Сучасні представники феміністичної критики визнають, що праці античних філософів відіграли величезну роль у формування дискурсу фемінізму, адже оцінки дані Платон і Аристотелем кілька століть вважалися авторитетними. «У боротьбі за свої права жінкам не раз доводилося спростовувати освячену авторитетом Платона або Аристотеля думку про призначення жінки», — зазначає сучасна феміністка А. Саксонхаус в статті «Аристотель: недосконалі чоловіки, ієрархія і межі політики» [133, с. 78].

С. Оукін, інша представниця сучасної феміністичної критики, звертає увагу на те, що тривалий час саме чоловіки були «голосом жінки». Як приклад вона наводить «Оповідка Жінки з Бату» з «Кентерберійських оповідань» Жеффри Чосера. Життя героя цієї оповідки залежить від того, чи зможе він знайти таку відповідь на питання «Чого найбільше бажає жінка?», щоб вона задовольнила всіх жінок. У пошуках відповіді герой (і читач) розуміє: жінка хоче бути рівною чоловікові людиною, з усіма перевагами й проблемами, яке дає це звання. «Такий погляд на жінку Жеффри Чосера навіть для доби гуманізму був занадто несподіваним й революційним» — зазначає дослідниця [133, с. 157].

Дослідниця Т. Рябова зазначає: «Андроцентрична традиція зведення жінки до дітородної функції і оголошення її на цій підставі «специфічною» людиною проходить через усі століття — серед її прихильників М. Монтень, Еразм Роттердамський, Г. Бокль, Л. Толстой, Г. Спенсер та ін. — часом відступаючи на другий план, часом повертаючись на авансцену» [119, с. 16].

Андроцентризм – такий спосіб мислення, коли саме чоловіка розглядають як точку відліку та мірило культурних цінностей, норм. Андроцентричним є кожне твердження, яке характеризує будь-який аспект жіночого життя як відхилення від норми чи девіацію.

До ХХ століття андроцентризм не усвідомлювався як культурний феномен. Але у 1949 році вийшла друком праця С. де Бовуар «Друга стаття». Назва книги відбивала головну тезу досліджень письменниці: упродовж усієї історії цивілізації жінка сприймалась і сприймається як друга (вторинна, підпорядкована) стаття: «...жінка завжди була якщо не рабом, то васалом чоловіка. Чоловік і жінка ніколи не складали рівноправних половин світу» [18, с. 54]. Авторка визначає принаймні кілька причини такого становища: «...чоловік, «конституційно» визначає її як Другу, бо знаходить у ній значне тяжіння бути чоловічим співумисником (посіпакою). Таким чином, жінка не вимагає визнання себе Суб'єктом, тому що вона не має на це конкретних засобів, тому що вона відчуває потребу у прихильності (зв'язку) до чоловіка, навіть не передбачаючи зворотного зв'язку, і тому, що їй подобається бути у ролі Другої». Чоловіки формують стереотип жінки й використовують його як виправдання організації суспільства на засадах патріархату — стверджує С. де Бовуар. Найвідоміша її фраза — «On ne naît pas femme, on le devient («Жінкою не народжуються, а стають») — стала тим подразником, який сприяв дослідженню психічних, соціальних, культурних відмінностей між чоловіками та жінками, що тепер позначають терміном *гендер*. У своїй праці французька письменниця не тільки проаналізувала давні міфи як один із чинників формування «другої статі», а й запропонувала «нове прочитання» літературних творів своїх сучасників Анрі де Монтерлана, Девіда Лоуренса, Поля Клоделя,

Андре Бретона, а також класика французької літератури — Стендаля. Насамперед її цікавили жіночі образи цих письменників: якими вони (письменники) уявляють жінок, хто (що) для них жінка, чого вони шукають в жінках, що їх приваблює, а що — відштовхує. Висновок, який зробила Симона де Бовуар, був невтішний: жоден із названих письменників не сприймав жінку як самодостатню особистість (Суб'єкт), кожен із них шукав у жінці Об'єкт, який треба змінити відповідно до своїх уявлень, потреб. По суті, саме цей висновок і був «революційним», бо вперше привернув увагу до андроцентричного характеру культури. Феміністки першої хвилі боролися за політичні права жінок і досягли значних успіхів. Але успіхи ці були обмежені тими кордонами, які визначили чоловіки: жінки не усвідомили себе Суб'єктами, а залишалися Об'єктами «чоловічої політики (історії, соціології)».

Ідея С. Бовуар про конструювання статі знайшла подальший розвиток в теорії гендера.

Поняття «стать» і «гендер» слід розрізняти. Термін «стать» вживається для позначення біологічних, анатомічних, фізіологічних відмінностей між жіночим та чоловічим організмами, що виражаються різною участю чоловіка та жінки у репродуктивному процесі, відмінними геніталіями, набором хромосом. Якщо біологічна стать дається людині від народження, то гендер конструюється соціально та зумовлюється культурою суспільства в конкретний історичний період. Гендер – це соціальна стать, що формує поведінкові, культурні, психологічні, візуальні та інші соціально зумовлені відмінності між чоловіками та жінками.

Гендерна концепція суспільного розвитку й соціальних перетворень, спрямованих на суспільний прогрес, передбачає суспільний і державний погляди на життя обох статей як рівних, збалансованість можливостей їх розвитку, подолання всіх форм історичної несправедливості щодо ставлення до них і оцінки результатів їхньої діяльності, забезпечення умов для саморозвитку

й самовираження жінки й чоловіка як рівних у правах, свободах, обов'язках та відповідальності.

Українська феміністка С. Павличко через 50 після виходу книги С. де Боуавр змушена була визнати, що українські жінки, відірвані радянською владою від світової соціальної, політичної, філософської думки, лише усвідомлюють ті гасла, які змінили психологію, ставлення до себе жінок у країнах Заходу. Перше, проти чого постає С. Павличко, це нав'язливе повернення до образу української жінки-берегині, жінки-матері, яке (це повернення-оспівування) було у 1990-х роках головним меседжем політичних діячів, масової літератури і медіа. «Можна не раз повторити відому істину про те, що суспільство, яке дає жінкам рівні права з чоловіками в усіх сферах життя, демонструє рівень своєї цивілізованості й культури. Але повторення навіть найочевидніших сентенцій не допоможе. Проблема полягає в тому, що коли навіть рівність і декларується, як, наприклад, у нас, чи навіть функціонує, як у більшості країн Заходу, залишаються певні моделі поведінки та психології, які несуть на собі печать патріархального розподілу ролей і патріархальної субординації» [107, с. 18].

У своїй праці «Домінування чоловічого роду» французький соціолог П. Бурд'є зазначає: «Я завжди бачив у чоловічому домінуванні зразковий приклад парадоксального підкорення, наслідок того, що я називаю *символічним насиллям*, насиллям м'яким, «безболісним», непомітним навіть для самих жертв, яке здійснюється головним чином у суто символічних формах комунікації» [156]. У сучасних суспільствах західного типу, вважає учений, «домінування чоловічого роду» не видається таким очевидним, однак механізми, на яких ґрунтується це домінування, ще діють. Світ сучасної людини сповнений знаків, які «підсвідомо» закладають світогляд гендерної нерівності.

У працях французьких структуралістів А. Греймаса Р. Барта, Ю. Кристєвої, а згодом У. Еко та багатьох інших, було закладено основи дискурсивного аналізу

тестів, що базувався на структурній антропології К. Леві-Строса та загальних положеннях семіотики як теорії про знакову діяльність (Семіотика, в свою чергу, базувалася на працях швейцарського лінгвіста Фердинанда де Соссюра та американського логіка і філософа Чарльза Сандерса Пірса). Можливості цього аналізу допомогли зрозуміти, як символічні форми комунікації впливають на формування наших стереотипів, формують наше уявлення про гендерні ролі за допомогою літератури, мистецтва.

Р. Барт у 50-х написав низку статей, у яких виклав свою «міфологічну теорію», згідно з якою історія людства — це історія зміни міфів, які є рушійною силою політики. Ю. Кристева, сприйнявши зокрема й філософію та психоаналіз Ж. Лакана (його тезу про те, що у своїй основі несвідоме має мовну природу, тобто воно будується за тими ж законами, що й метафора або метонімія в поетичній мові), робить цікаву спробу потрактування літератури, якій дослідниця надає статусу глобальної теорії пізнання, що досліджує мову, несвідоме, релігію, суспільство тощо. Феміністку Ю. Кристеву цікавив в першу чергу феміністичний дискурс літератури, представлення / виключення фемінного у культурі людства. Ці дослідження збігалися у часі з початком нової хвилі фемінізму, для якої характерним було пізнання свого «я».

У 70-х роках структуралізм як новий дослідницький напрям поширився в країнах Європи, Північної та Південної Америки. У той же час починаються й дослідження у новій галузі — лінгвістичній антропології, які заклали підґрунтя для широкого вивчення дискурсу та комунікативних явищ. Діяльність таких учених, як Д. Хаймс, Дж. Гамперц ще в середині 60-х років виникла етнографія усного мовлення та етнографія комунікації. Так виникали основи загальної теорії комунікації. У працях Ірвіна Гоффмана були закладені основи теорії фреймів як стійкої структури, в межах якої людина (особистість) усвідомлює себе у цьому світі.

У цей же час в соціології утверджується теорія гендера. Завдяки гендерним дослідженням соціальні проблеми (свобода, самопізнання, насильство, влада) починають розглядати як проблеми, пов'язані з належністю

до певної статі. Адже вона (стать) виявляється засобом (інструментом) соціальної детермінації і стратифікації (як і клас, етнос, конфесію і т. п.).

Теоретичний аналіз відносин статей був на часі. Його здобутками зацікавилися насамперед феміністки, які вже перейшли на той час від боротьби за рівність прав до боротьби за рівність можливостей, від «фемінізму рівності» до «фемінізму відмінностей», вимог визнання особливості жіночого соціального досвіду.

Гендерна нерівність виявляється в нерівних правах жінок і чоловіків, які створюють систему обмежень або привілеїв за ознакою статі. Утвердження гендерної рівності передбачає осмислення різних аспектів життя жінок і чоловіків. Нерівність може походити не тільки від статевих відмінностей, а й від вікових, расових, національних, етнічних особливостей, сексуальної орієнтації, вад психічного та фізичного розвитку, мови та релігійних переконань. Держава, її правова політика і закон мають поважати, враховувати і захищати це розмаїття. Як показує історія, однакове (знеособлене) ставлення до жінок ще не забезпечує їхньої рівності, бо таке «рівне» ставлення нехтує факт унікальності і своєрідності життя кожної з них [129,с.64-66].

Одним з найяскравіших проявів гендерної нерівності є сексизм (англ. sexism, від лат. sexus – стать) — дискримінація людини за ознакою статі чи гендерною ідентичністю. Сексизм може поставати у вигляді системи стереотипів. Тодд Нельсон (Todd Nelson) у своїй книзі «Психологія упереджень. Секрети шаблонів мислення, сприйняття та поведінки» визначає два види сексизму: ворожий і «доброзичливий», які базуються на системі стереотипів. Ворожий сексизм, по суті, є системою установок на сприйняття жінок як істот неповноцінних порівняно з чоловіками, таких, що мають нижчий рівень інтелекту, некомпетентних, нездатних займати владні позиції. «Доброзичливий» сексизм виявляється через позитивні почуття. Доброзичливі сексисти прагнуть оберігати й захищати жінок, вони поважають і захоплюються їх ролями матерів і дружин, вони ідеалізують жінок як

романтичні об'єкти кохання. Але в обох випадках в основі сексизму лежить уявлення про нерівність чоловіків і жінок.

У 90-х роках ХХ століття у фемінізмі відбувається нове осмислення жіночого руху на основі філософії постструктуралізму, постмодернізму. Основна проблема, яка постає перед феміністичною теорією і практикою — проблема ідентичності. Теорія гендера відкрила, що стать (або її відсутність) можна сконструювати. З'являються чисельні теорії, які вивчають можливості конструювання гендеру (гендерних ролей). Піддаються сумніву всі постулати «старого фемінізму».

Дж. Батлер у своїй роботі «Гендерна морока» піддає критиці «віру в патріархат». Вона висуває тезу, згідно з якою, теорія про домінування чоловіків вигідна феміністичній політиці, щоб одні жінки делегували свої права тим, хто хотів і міг бути гравцем у політиці нарівні з чоловіками

Вона певна, що від початку феміністичного руху твердження про переваги *маскулінності* над *фемінністю* використовувалися з політичною метою у боротьби за представництво у владі. «Нагальна потреба фемінізму встановити всезагальність патріархату задля підкріплення власних претензій на спроможність до представництва інколи спричиняла спрощений розгляд категоріальної або удаваної універсальності структури панування, придатної до створення спільного для всіх жінок досвіду пригноблення», — зазначає дослідниця. [13, с 43]

Д. Батлер постала і проти встановлених меж поняття *гендер*. На її думку, це поняття неможливо звужувати до опозиції маскулінності та фемінності, адже тоді феміністська теорія, яка виходить з обмежених значень гендеру, встановлює виключальні (часто із гомофобними наслідками) гендерні норми у фемінізмі. У такому випадку, фемінізм перетворюється на панівну теорію, яка припускає соціальне *виключення* або усунення до меж маргінального значних групи соціуму.

Теорії Дж. Батлер спричинили розкол всередині фемінізму й опір фемінізмові тих жінок, на представлення яких претендує феміністський рух. Новим політичним завданням феміністського руху була визначена не відмова від представницької політики, а перегляд та зміна правових структур мови і політики. «По суті, вирішальною точкою відліку, за виразом Маркса, є історичне теперішнє. А завдання ж полягає у тому, щоб всередині цієї заданої структури сформулювати критичний аналіз категорій тожсамості, що їх сучасні правові структури породжують, оприроднюють і непорушно закріплюють»,— зауважує Дж. Батлер у праці «Гендерний клопіт» [13, с. 32].

У фемінізмі розвиваються різні напрями: інтелектуальний фемінізм феміністська екологія, феміністська економіка, фемінізм «чорної раси», пов'язаний із проблемами і прагненнями чорношкірих жінок.

Американська поетеса Еліс Уолкер (Alice Walker), одна з лідерів «чорного» фемінізму, вважає, що сучасний фемінізм потребує нових термінів на позначення теорій та боротьби кольорових представниць фемінізму. Вона запропонувала терміни *вуменізм* (Womanism) і *«вуменіст / вуменістка»* (Womanist), за аналогією до «фемініст / феміністка». Ці терміни можна використовувати для позначення усіх, чії дослідження відзначаються етноспецифічним порушенням проблеми та пошуком рішення. Вона стверджувала, що гендерна модель «вуменізм» є егалітарнішою, оскільки більшою мірою враховує духовні, емоційні й тілесні потреби як жінок, так і чоловіків [93, с. 408].

У центрі вуменізму знаходиться саме темношкіра жінка. Адже, на думку теоретиків вуменізму, досягнення свободи чорних жінок буде ознакою звільнення всіх жінок світу, оскільки саме чорні жінки є найбільш «невільними».

Незважаючи на подвійний тягар расової та гендерної дискримінації, афро-американські жінки виробили багату інтелектуальну традицію, яка не є широко відомою. Пафос визволення, ідеї рівності людей незалежно від статі, кольору шкіри властивий феміністичному дискурсу легендарної політичної активістки

Анжели Девіс. У центрі її уваги — жінка, раса та клас (Women, Race, & Class) [160].

Інший напрям «чорного» фемінізму представляє Патрісія Хілл Коллінз. У «Чорній феміністській думці», первісно опублікованій у 1990 році, П. Коллінз досліджує ідеї чорних феміністських інтелектуалів та письменників. Вона надає інтерпретаційну основу роботам таких видатних мислителів феміністок, як Еліс Уокер та Одр Лорде. На думку дослідниці художня література, поезія та музики — ключ до розуміння глибинного в людині.

«Кидаєш як дівчисько: Феноменологія жіночої моторики та простору тіла» Іріс Маріон Янг (Throwing like a Girl: A Phenomenology of Feminine Body Comportment Motility and Spatiality) [167] ще більше розширює феміністичний дискурс. Її критична теорія порушує проблеми громадянства, суспільних відносин, які нівелюють жінку. Вона протиставляє капіталізм та гендерно нейтральне людство, у якому жінка нарешті зможе виявити свою справжню сутність. І. Янг виступає проти фаллоцентризму (гендерної асиметрії в мові). На її думку, нерівномірна представленість у мові осіб різної статі теж є формою дискримінації.

Сучасний фемінізм країн ЄС та США ставить і вирішує проблему визначення терміну «жінка», адже з теорії конструюванням гендеру виливає, що «жінка не є особою жіночої статі». Для такого революційного перегляду основ світогляду феміністська теорія потребує розвитку нової мови, яка по-новому представляє «жінок». Сфери політичного і мовного «представлення» встановлюють критерій, відповідно до якого формується суб'єкт. Даний критерій визначається як «дискримінація за гендерною ознакою», що не пов'язано з означеннями статевої ідентичності «чоловік»/«жінка». Останніх більше не існує в новому дискурсивному полі, а «гендер не є причинним наслідком статі або ж закріпленим на вигляд, як стать.

Дж. Батлер доводить до логічної межі розрізнення стать / гендер і передбачає цілковитий розрив між статево означеними тілами та культурно

побудованими гендерами. «Навіть на мить припустивши постійність статевої бінарності, не можна стверджувати, що конструкт “чоловіки” буде стосуватися винятково чоловічих тіл, або конструкт “жінки” – витлумачувати тіла винятково жіночі», — зазначає Дж. Батлер [13, с. 32]. Коли теорія розглядає можливість побудови гендеру як незалежного від статі, то, за Дж. Батлер, сам гендер стає вигадкою, з тим наслідком, що як чоловік і чоловіче/маскулінне, так і жінка і жіноче/фемінне можуть позначати жіноче тіло так само легко, як і чоловіче. Із появою теорії гендеру розпочинається період, який Дж. Батлер і називає «постфеміністським», коли відбувається докорінне переосмислення конструктів «тожсамості» всередині політичної практики фемінізму, аби розробити представницьку політику, яка змогла б відродити фемінізм на інших засадах.

Дж. Батлер говорить про те, що унітарні гендерні поняття не враховують відмінностей між жінками, тому не визнають різноманітності культурних, соціальних, політичних перетинів, що характеризують конкретну групу жінок. У своїй спробі підірвати біологічно детерміновані способи визначення того, що означає бути жінкою, феміністки мимоволі створили нові соціально сконструйовані описи щодо жіночності як такої. Інша ідея Дж. Батлер полягає в тому, що саме такі хибні гендерні реалістичні версії є нормативними. Тобто намагаючись визначити тему фемінізму, феміністки визначили термін «жінка». Позиція Батлер полягає в тому, що «жінка» ніколи не може бути визначена таким чином, аби наперед передбачити деякі «нормативні вимоги» (наприклад, наявність жіночої особистості, яким жінки мають відповідати).

Іншої точки зору дотримується Х. Роуз, професорка з університету Бредфорда. Вона відзначає кількісне та якісне зростання феміністичних досліджень, але вбачає у цьому загрозу, яку насамперед пов'язує з різними видами культурного імперіалізму. На її думку, небезпека пов'язана з тим, що США, маючи значні ресурси, стали єдиним центром нової феміністичної науки. Саме американські феміністичні наукові теорії зараз ширяться світом і які впливають на фемінізм усіх країн. Х. Роуз переконана, що гендерні, феміністичні

або жіночі проблеми різняться в залежності від країни. Що не може бути одного спільного рецепту для усіх. У кожній країні мають бути свої вчені, свої програми, які відповідають запитам жінок цих країн. І світові феміністичні дискусії мають вестися з урахуванням цих традицій. Х. Роуз висловлює занепокоєння тим, що ЕС, не маючи досвіду міжрасової взаємодії, не готовий сприйняти не тільки цінності інших, але й народів.

Отже, ґрунтуючись на теоретичних положеннях, ми можемо визначити ключові слова, які є знаковими в кожній роботі теоретиків фемінізму і обрати з них ті, що будуть використані для дискурсного аналізу медіатекстів. Серед цих слів основними є фемінізм (визнання рівності статей), стать (як сукупність генетичних, морфологічних та фізіологічних особливостей людини), гендер (як соціокультурна, символічна конструкція статі), гендерна нерівність (нерівні права жінок і чоловіків). сексизм (що позначає дискримінацію людей за ознакою статі).

2.2. Фреймування фемінізму як функція ЗМІ

Останнім часом у вітчизняній науковій літературі з'явилося чимало робіт, присвячених висвітленню ролі фреймів у ЗМІ [65, 71, 82, 111, 123]. Поняття «фрейм» використовується вже майже півстоліття, але його розуміння та тлумачення й досі різняться залежно від контексту, у якому воно вживається.

У нашій роботі ми спиратимемося на класичні визначення І. Гоффмана, М. Мінського. Дж. Лакоффа [34, 83, 95] і позначимо фрейм як певну когнітивну (понятійну) ієрархічну за структурою систему знань про предмет, яка продукує у свідомості людини стереотипні ситуації і є основою для ідентифікації певного мовленнєвого акту на основі вже існуючого шаблону.

Дж. Лакофф у своїй книжці «Не думай про слона» (Lakoff G. Don't Think of an Elephant. Know Your Values and Frame the Debate. The Essential Guide for Progressives), розвиваючи зокрема й ідеї феміністки Ю. Кристевої, доводить, що в основі сприймання і використання фрейму лежить метафора (вчений визначає її як «концептуальну») переносу одного типу досвіду на інший [83 с. 103]. З англійської мови фрейм (англ. frame) перекладається як кадр, рамка або фон, через який сприймається інформація. Фрейм, або психологічна «рамка», пов'язаний із загальною спрямованістю, що визначає наші думки й дії. Як впливає із самої назви, фрейм визначає рамки та обмеження взаємодії людини з навколишнім світом. Фрейми впливають на те, як ми реагуємо на ситуації та події, як їх тлумачимо, які переживання вони у нас викликають, оскільки виконують функцію «розстановки акцентів» у цих переживаннях і спрямовують нашу увагу [34].

Дж. Лакофф вважає, що політика, у якій значну роль відіграє і сучасний фемінізм, уже усвідомила значення фрейму, ЗМІ ще цього не зрозуміли: «Ви ніколи нікуди не виходите за межі фреймів. Сьогодні немає нейтральних питань та проблем, і цей фундаментальний урок має бути враховано при висвітленні медіаполітики» [83 с.50].

На думку Д. Яноу, «інтерпретована політика — це змагання за право фреймувати ідеї», які переключають увагу «із змагання за індивідуальні вподобання на конкуренцію за загальноприйняте розуміння» [153 с.95].

Фрейми, або рамки, слугують певними фільтрами, з допомогою яких ми створюємо внутрішнє уявлення явищ. Фрейми відіграють роль шаблонів мислення, якими нам зручно користуватися для розпізнавання і обмеження оброблюваних свідомістю сенсорних сигналів. «Рамки», які ми навмисно чи несвідомо визначаємо, відображають наше сприйняття того чи того явища, те, яким ми його воліємо бачити [34]. Тож зміст будь-якої події залежить від фрейму, завдяки якому ми її сприймаємо. Контекст обставин події може змінити наш індивідуальний фрейм.

Наприклад, Т. Марценюк наводить у своїй книзі «Чи варто боятися фемінізму» таку ситуацію. Як лекторка Т. Марценюк часто виступає перед різними аудиторіями з метою популяризації феміністичних ідей. Зазвичай на початку виступу вона просить підняти руки тих, хто підтримує ідею рівних прав та можливостей для жінок і чоловіків. Зазвичай більшість, і жінки, і чоловіки, піднімають руки. Далі лекторка вітає всіх, хто підняв руку, з тим, що вони — феміністи. І вона бачить, що на обличчях багатьох виникає вираз здивування.

Очевидно, що «фемінізм» мав у свідомості цих людей фрейм, до якого концепт «рівні права і можливості людей» не входив. Саме за допомогою фреймів і здобутих знань з'являється можливість змінювати рамку сприйняття, перетворюючи негативні *ситуації* (за Гоффманом) на позитивні й навпаки. Процес поміщення якого-небудь образу чи переживання в новий фрейм (рамку) називається рефреймінгом. З психологічної точки зору, здійснити рефреймінг означає перетворити зміст чого-небудь, помістивши це в нову рамку або контекст, відмінний від вихідного.

Для пояснення цього явища (процесу, механізму) дослідник Роберт Ділтс використовує метафору малюнка у рамці: залежно від того, що саме потрапляє в рамку, змінюється інформація про зміст картини, а отже, і сприйняття того, що на ній зображено. [47]. Приклад, наведений у книзі Т. Марценюк, і є типовим рефреймінгом: у фрейм (рамку, межі) «фемінізм» потрапили не лише колишні знання й уявлення про це явище, а й сам слухач / слухачка.

Для медіа це означає, що зміст (сенса) *ситуації* (події) можна змінювати і відповідно змінювати ставлення до неї суспільства. Саме ця здатність фрейму останнім часом зацікавила теоретиків і практиків ЗМІ.

Недарма Дж. Лакофф наголошує, що політика вже усвідомила значення фреймів і часто використовує їх для маніпулювання свідомістю виборців, прийняття непопулярних законів тощо. Одне з головних завдань ЗМІ якраз і полягає в тому, щоб протистояти таким проявам маніпуляцій. Втім, і ЗМІ можуть вдаватися до маніпуляцій, свідомо або несвідомо використовуючи

фрейм. Приклади такого використання фреймів щодо фемінізму ми наведемо в наступній частині нашої роботи.

Оскільки за допомогою фреймів можна впливати на події в суспільстві, то фреймування фемінізму, з властивим йому інтелектуальним та соціальним потенціалом, можна визнати важливим завданням ЗМІ. Набуваючи досвіду роботи з фреймами фемінізму, ЗМІ (як і окремих журналістів) можуть формувати для себе кілька можливих рамок, через які буде представлена та чи інша ситуація, ідея, подія, героїня / герой. Варто усвідомлювати, що ЗМІ за допомогою фреймів не впливають на явища (наприклад, вчинки героїв сюжетів), але вони впливають на сприйняття їх масовою аудиторією.

Один із авторів теорії фреймів І. Гоффман уважав, що фрейми виконують чотири найважливіші функції: 1) «упорядкування реальності» (за Дж. Лакоффом — гештальт); 2) ідентифікацію ситуацій (подій) і усвідомлення їхнього значення; 3) адаптування нового досвіду за допомогою інтерпретації та трансформації старих «рамок»; 4) фабрикацію, або обман.

З точки зору І. Гоффмана, перша функція забезпечує комфорт існування. «Упорядкована реальність» надає відчуття безпеки, передбачуваності, а відтак, спокою або ілюзію можливості керувати подіями. І навпаки, неможливість інтерпретувати ситуацію чи подію за допомогою існуючого фрейму викликає відчуття тривоги, незручності, незадоволення. Наведений приклад із запитаннями та висновком Т. Марценюк («Вітаю! Ви — феміністи!») може бути тому ілюстрацією. Цей приклад дає зрозуміти й те, що процес фреймування відбувається невинно.

Ідентифікацію фрейму І. Гоффман пояснює на такому прикладі. «Коли ми спостерігаємо, як гарно вбрана жінка на аукціоні підходить до дзеркала й уважно розглядає раму, то ми розуміємо, що вона оцінює дзеркало. Коли ця жінка відходить на відстань, щоб перевірити якість відображення, а потім поправляє капелюшок, то ми розуміємо, що жінка оцінює не тільки дзеркало, але й себе» [34, с. 100].

Для процесу пізнання необхідна інтерпретація фрейму. «Очевидно, що одна й та сама подія, яку ми спостерігаємо, у різних випадках має різний зміст. Людину, яка з'їдає все, що в неї було на тарілці, можуть оцінити як голодну, ввічливу, ненажерливу або ощадливу. Здебільшого контекст ситуації виключає неадекватні інтерпретації і дає їй правильне розуміння» —зазначає І. Гоффман [34, с. 543].

Маніпулятивна інтерпретація, за І. Гоффманом, це активація хибних фреймів для пояснення події з метою формування негативного досвіду. Будь-яка інтерпретація ризикована з погляду точності оцінювання ситуації: завжди можна не врахувати якихось важливих обставин або ж висловитися двозначно. Однак у цих випадках автор намагається унеможливити хибні трактування і прикладає до цього зусилля. Маніпулятиви ж від початку містять обман.

У роботі ЗМІ важливо враховувати роль і значення цих функцій фрейму, особливо, коли йдеться про такі складні і багатовимірні явища як фемінізм.

Фреймування фемінізму у ЗМІ може використовуватися як засіб інтерпретації чи маніпуляції під час повідомлення тих чи інших фактів. В межах тексту вирізняють такі засоби:

1) вибір жанру (наприклад, аналітична стаття про подію надає самій події більше ваги, ніж коротке інформаційне повідомлення про цю саму подію);

2) кут зору на подію (наприклад, негативно / позитивно; серйозно / іронічно тощо)

3) засоби композиції та структурування оповіді (наприклад, наведення фактів, коментарів спеціалістів тощо підсилює уявлення про вірогідність, істинність; новелістична композиція з несподіваною розв'язкою надає події винятковості, виключає її системи подій);

3) введення вставних оповідей дозволяє провести паралелі або акцентувати протиставлення в межах різних фреймів;

4) слововживання і синтаксис (наприклад, незадоволення від великої кількості незрозумілих слів, складних синтаксичних конструкцій переноситься на саму подію).

Для прикладу фреймування фемінізму у ЗМІ залучено матеріали сайтів новинних ресурсів «УНІАН» та «Громадське», присвячені 8 березню. Матеріали опубліковані 8 березня 2020 року і очевидно є частиною «порядку денного», що відповідає функції фрейму — «впорядкування реальності»: така публікація є очікуваною.

Заголовки: «УНІАН» — «Свято 8 березня — історія, традиції і хто придумав»; «Громадське» — «Міжнародний жіночий день 8 Березня – 2020». За жанром матеріали — інформаційні повідомлення (від 1600 до 1700 знаків).

Заголовок «Громадського» — нейтральний, без додаткової конотації. Заголовок УНІАН містить уточнення «і хто придумав», яке є надає усьому заголовку певної іронічності (або зневаги до події).

З інформаційного повідомлення «Громадського» читачі отримують інформацію про:

- 1) у 2020 році виповнилося 110 років з дня проголошення 8 Березня як Міжнародного дня боротьби жінок за свої права;
- 2) 8 Березня в ООН присвячено 25-ій річниці прийняття Пекінської декларації та Платформи дій;
- 3) коротку історію свята;
- 4) де і коли відбудеться хода на честь свята.

З інформаційного повідомлення УНІАН читачі дізнаються:

- 1) 8 березня за традицією всі відзначають вдома ;
- 2) це всесвітній день жінок, в який відзначаються досягнення жінок і святкується минуле, сьогодення і майбутнє жінок планети;
- 3) витоки Міжнародного жіночого дня слід шукати в давньоримській культурі;
- 4) цей день обрано, бо Клара Цеткін і Роза Люксембург вирішили, що цифра 8 найбільш нагадує жіночі форми;

5) традиції: чоловіки намагаються приділити увагу кожній важливій жінці в його житті: мамі, сестрі, бабусі, коханій; нерідко в цей день жінки отримують пропозиції руки і серця.

Кут зору на подію в матеріалах різниться: УНІАН — іронічно; «Громадське» — позитивно.

Аналіз показує, що присвячені одній події фрейми можуть по різному впливати на адресантів. Ці відмінності зумовлені «кутом зору» журналістів. Самі фрейми знаходяться в опозиціях: офіційне / приватне, правда / вигадка, серйозне / смішне.

Розглядаючи медіафреймінг на сучасному етапі дослідники схиляються до точки зору, що фрейм є самостійним методологічним прийомом. Наприклад, Т. Гітлін розглядає фрейм як «принцип відбору, акцентування і представлення матеріалу, які спираються на негласні теорії про те, що існує, що відбувається, що має значення» [27, с. 125]. У наведених нами прикладах фреймів «8 березня» яскраво виявилися всі компоненти структури фрейму.

На думку В. А. Гемсона фрейми є своєрідними мапами або зразками оповіді, які автори та редактори створюють для своїх читачів [24, с. 14].

У нашому дослідженні маємо намір з'ясувати, як феміністичний фрейм представлено в сучасних медіа, яких змін він зазнав упродовж 2014—2019 років.

Для дослідження висунуто такі гіпотези:

1. Зміна політичного ракурсу України на європейські цінності сприяла збільшенню кількості інформаційних приводів, пов'язаних з фемінізмом та гендерною рівністю, як з актуальними соціальними ідеологіями країн ЄС.
2. Хоча кількість ідей пов'язаних з фемінізмом, гендерною рівністю і боротьбою з сексизмом стає більшою, вони знаходяться на периферії провідних новинних медіа.

3. Кількісне збільшення публікацій, присвячених фемінізму, пов'язане зі зміною конотації: фемінізм і споріднені поняття частіше використовуються в позитивному значенні.
4. Змінилися межі (або кількість) фреймів «фемінізм» та споріднених понять. Оскільки, згідно з попереднім гіпотезам, ключові слова стали з'являтися частіше і мають позитивну / нейтральну конотацію, можна припустити, що фемінізм став більш популярною темою не лише в політиці, а й в інших сферах соціального життя.

Для дослідження було обрано матеріали новинних ресурсів, оскільки новинні ЗМІ висвітлюють найбільш широкий спектр тем та подій. На новинних сайтах присутні матеріали різних сфер, аналітичні публікації та авторські колонки. Крім цього, новинні сайти мають досить широку цільову аудиторію і велике охоплення, що дозволяє говорити про вплив медійного ресурсу на максимально великі групи людей.

Завданням стало вибрати великі новинні ресурси, з активними сайтами, відомі великій кількості українців. Такими каналами були визнані сайти: ТСН і «24 канал». Причини вибору їх такі:

- «24 канал» посів перше місце в списку новинних сайтів у грудні 2019 року (за даними ІнАУ).
- ТСН був одним з найпопулярніших новинних ресурсів. Пік популярності припадав на 2012 рік, коли програма встановила абсолютний рекорд, здобувши 31,5% аудиторії
- Обидва ресурси є онлайн версіями телевізійних новинних каналів, що давало можливість працювати як і з відеосюжетами, що транслюються на екранах, так і з оригінальним контентом для сайту.
- Крім того, обидва сайти мають тісний зв'язок з політичними силами: співзасновником ТРК «Люкс» до якого належить «24 канал» є учасник партії «Самопоміч» та міський голова Львова Андрій Садовий. ТСН

належить до медіахолдингу Ігоря Коломойського і використовувалася у його політичних цілях.

Таким чином, на прикладі двох популярних ресурсів які представляють інтереси різних політичних сил можна побачити, як схожість, так і відмінності в порядку денному.

Задля визначення феміністичного фрейму українських медіа 2014 — 2019 років в магістерській роботі використано понятійний і термінологічний апарат, яким послуговуються теоретики фемінізму. З цією метою було обрано чотири ключових слова: «фемінізм», «права жінок» «гендер» та «сексизм». Вибір цих ключових слів був зумовлений наявністю зазначених понять в працях та статтях класиків світового та українського фемінізму (Симона де Бовуар, Соломія Павличко), сучасної американської феміністки, яка у своїй науковій та публіцистичній творчості презентує «постфемінізм» (Джудіт Батлер) та сучасної української феміністки (Тамара Марценюк). Термін побутування творів цих авторів у феміністичному дискурсі, у науковій та публічній сферах (робота С. де Бовуар була надрукована 1949 року, статті С. Павличко, зокрема й присвячені С. Бовуар, у 1990-х роках, «Гендерна морока» Дж. Батлет на початку XXI ст., «Чому не варто боятися фемінізму» Т. Марценюк вийшла друком 2018 р.) та популярність авторів у широкого загалу (за запитом українською мовою у пошуковій системі Google: С. де Бовуар — 16 300 000 результатів, С. Павличко — 37 600, Джудіт Батлер — 8 030, Тамара Марценюк — 80 300; за запитом англійською: Judith Butler — 35 500 000, Tamara Martsenyuk — 13 400, Solomiia Pavlychko — 9 200) дає підстави вважати поняття «фемінізм», «права жінок» «гендер», «сексизм» релевантними для дослідження феміністичного фрейму українських медіа.

Застосовуючи інструменти контент-аналізу, було визначено основну одиницю аналізу. Такою одиницею став заголовок публікації на обраних новинних ресурсах. Вибір такої одиниці аналізу зумовлений тим, що саме заголовки в першу чергу привертає читацьку увагу, і наявність у ньому

ключових слів стає маркером феміністичного дискурсу публікації і активізує феміністичний фрейм.

Під час дослідження було визначено публікації, у назві яких фігурували ключові слова. З метою отримати у подальшому дані про кількісну динаміку феміністичного дискурсу визначені публікації було піддано сортуванню за хронологію їх появи на новинному сайті.

Для аналізу феміністичного дискурсу було створено категоріальну мережу — схему, яка б відбивала особливості феміністичного дискурсу кожного новинного ресурсу. Такою схемою стали тематичні категорії: «Новини світу», «Новини України», «Політика», «Культура», «Шоу-бізнес», «Спорт», «Наука», «Авторська колонка», «Релігія», «Армія». Вибір цих тематичних категорій, по-перше, надає можливість віднести одиницю аналізу тільки до однієї категорії (тобто вони відповідають таким вимогам як виключними), по-друге, ці категорії відповідають цілям і меті дослідження, вони дають можливість дослідити й схарактеризувати феміністичний фрейм, його ключові категорії за тематикою, зацікавленістю авторів у представленні феміністичного дискурсу.

Висновки до розділу

- У феміністичному дискурсі сформувався категорійний і понятійний апарат, який виявляє специфіку цього дискурсу і може бути використаний для його аналізу. Важливими складовими цього апарату є матриархат, патріархат, стать, гендер, фемінність, міскулінність, гендерна рівність, права жінок, сексизм.
- Категорії і поняття, якими послуговуються теоретики фемінізму може бути використаний для фреймування фемінізму у засобах масової інформації.
- Фрейм є ієрархічною за структурою системою знань про предмет, що продукує у свідомості людини стереотипні ситуації і є основою для ідентифікації певного мовленнєвого акту на основі вже існуючого шаблону. Фреймування фемінізму у ЗМІ може використовуватися як

засіб інтерпретації чи маніпуляції під час повідомлення тих чи інших фактів.

- Популярні новинні ресурси висвітлюють найширший спектр тем та подій, тому фреймування фемінізму в новинах дає найбільш точне уявлення про феміністичний дискурс ЗМІ.

РОЗДІЛ 3.

ФРЕЙМ ФЕМІНІЗМУ УКРАЇНСЬКИХ МЕДІА 2014-2019 РОКІВ

3.1. Фемінізм крізь призму сайту «ТСН»

Згідно з даними дослідження компанії InMind, здійсненого на замовлення Інтернет асоціації України, у 2012 році сайт tsn.ua визнаний лідером серед новинних інтернет-ресурсів. сайтів. Охоплення аудиторії tsn.ua склало 14,46%. Стрічка новин tsn.ua оновлюється цілодобово. Сайт подає онлайн-трансляції програм «ТСН». Телевізійні випуски «ТСН» можна переглянути в окремому розділі. Також на сайті є аналітичні матеріали, розділи «Фото» і «Відео» тощо. Все це дає підстави вважати «ТСН» впливовим новинним ресурсом.

Для дослідження ми висунули гіпотезу, що українським медіа властивий феміністичний дискурс, але феміністичні ідеї, проблеми гендерної політики та рівності осіб різної статі перебувають на периферії уваги провідних новинних медіа.

До бази відбору дослідження увійшли всі матеріали, які містилися в електронному архіві новинного сайту «ТСН» за 2014—2019 роки. Загальна кількість збережених в архіві матеріалів дорівнює 328 547 публікацій.

Оскільки одиницею аналізу ми обрали заголовок публікації, то саме до заголовків і були застосовані інструменти контент-аналізу. За визначеннями нами релевантними для дослідження феміністичного фрейму українських медіа ключовими словами «фемінізм», «гендер», «сексизм», «права жінок» було знайдено в архіві «ТСН» за 2014—2019 роки 75 публікацій, у заголовках яких вживаються ключові слова. Тобто залучені нами для аналізу публікації складають 0,022% від усіх публікацій за визначений період.

Застосування методу сортування за хронологією дало такі кількісні результати публікацій за роками: 2014 р. — 2, 2015 р. — 8, 2016 р. — 10, 2017 р. — 20, 2018 р. — 21, 2019 р. — 14.

Для наочності результати пошуку публікацій було оформлено за допомогою таблиці «Результати пошуку публікацій 2014—2019 рр. новинного каналу ТНС за ключовими словами», на основі якої складено графік, який відбиває кореляцію між наявністю / відсутністю публікацій за ключовими словами [Див. «Додаток А»].

**Результати пошуку публікацій 2014—2019 рр. новинного ресурсу «ТНС»
за ключовими словами**

Рік	Загальна кількість публікацій	За ключовим словом «фемінізм»	За ключовим словом «права жінок»	За ключовим словом «гендер»	За ключовим словом «сексизм»
2014	2	1	1	0	0
2015	8	2	0	3	3
2016	10	0	1	5	4
2017	20	2	5	9	4
2018	21	4	4	8	5
2019	14	2	4	4	4
	75	11	15	29	20

Аналіз показав, що ключове слово «фемінізм» у заголовках публікацій 2014 року наявне тільки в одній публікації, у 2015 році таких публікацій було вже дві, але пошук в архіві 2016 року за цим ключовим словом не дав жодного результату. Проте в 2017 році ключове слово «фемінізм» зустрічається у заголовках чотири рази. Але цей показник зменшується у 2018—2019 роках і складає відповідно дві і одну публікацію.

Пошук за ключовими словами «права жінок» дав такі результати: 2014 р. — , 2015 р. — 0, 2016 р. — 1, 2017 р. — 5, 2018 р. — 4, 2019 р. — 4.

Ключове слово «гендер» в публікаціях 2014 року не згадується, але з 2015 року кількість випадків його використання починає зростати: з трьох публікацій у 2015 році до дев'яти в 2017. У 2018 році кількість таких публікацій дорівнювали восьми, але у 2019 році спостерігається падіння кількості до чотирьох.

Ключове слово «сексизм» також відсутнє у заголовках публікацій 2014 року. У 2015 році за запитом знайдено дві публікації. У 2016 році кількість збільшилася і становила чотири публікації. Ця ж кількість відзначена й у 2017 році. На 2018 рік припало п'ять публікацій, а у 2019 році кількість зменшилися на одну публікацію.

Із загальних тенденцій можна визначити, що три з чотирьох ключових слів були найчастіше використані в 2017 році. Ґрунтуючись на знаннях про світові події цього року, подібну динаміку можна пов'язати з жіночими маршами, які відбувалися в США на початку 2017 року і руху «#MeToo», які привернули увагу ЗМІ багатьох країн світу, і фемінізм став «порядком денним» (Agenda-setting theor) багатьох видань. Видавці американського тлумачного словника Merriam-Webster навіть оголосили «фемінізм» словом 2017 року, оскільки кількість запитів цього слова зросло на 70 % в порівнянні з попереднім роком.

Розподіл за створеною для аналізу феміністичного дискурсу системою категорій дав результати, які унаочнені в таблиці:

Результати розподілу знайдених за ключовими словами публікацій за категоріями

Ключове слово	Новини Світ	Новини Україна	Політ ка	Наука	Культура	Шоу Бізнес	Спорт	Релігія	Армія	Колонка
Фемінізм	3	2	0	0	3	1	0	0	0	2
Гендер	1	1	16	1	0	6	2	2	0	0
Сексизм	1	4	7	2	0	2	4	0	0	0
Права жінок	3	4	6	0	1	1	0	0	0	0

За усіма ключовими словами найбільше публікацій 2014—2019 рр. новинного ресурсу «ТСН» потрапили у категорії «Політика», «Новини світу», «Новини України».

До категорія «Політика» віднесено найбільше публікацій за трьома ключовими словами, окрім ключового слова «фемінізм». Жодного матеріалу за цим ключовим словом до цієї категорії не потрапило.

Публікації з визначеними ключовими словами до першої половини 2017 року здебільшого підпадали під категорію «Політика», «Новини світу», «Новини України». З другої половини 2017 року відбувся перерозподіл за категоріями: частіше з'являються публікації у категоріях «Культура», «Шоу бізнес», «Спорт». До категорій «Авторська колонка» і «Релігія» увійшли по дві публікації. Категорія «Армія» не представлена.

Як згадувалося раніше, у статтях з ключовим словом «фемінізм» не представлена категорія «політика». З одинадцяти публікацій, обраних за цим ключовим словом, три присвячені культурі, п'ять.— новинам, одна шоу-бізнесу та дві представлені авторськими колонками.

У цих публікаціях фемінізм не розглядається ні як політична сила, ні як соціальна теорія [322; 231; 305].

«Права жінок» як ключове слово залучило більше публікацій до категорії «політика». Публікації з цим ключовим словом частіше стосуються саме законів, соціальних рухів, політичних рішень [169;174;296;299].

Застосовані для дослідження інструменти контент-аналізу дають підстави зробити висновок, що феміністичний дискурс представлений на новинному сайті «ТСН» неповно і фрагментарно. Його частка серед нових мізерна.

Наступним кроком у нашому дослідженні буде виявлення, яким постає феміністичний фрейм обраних для аналізу заголовків новин «ТСН».

Згідно з теорією фреймів, одна з головних його функцій — «упорядкування реальності», яке забезпечує комфорт існування, надає відчуття безпеки. З метою перевірки, як виконує цю функцію феміністичний фрейм новин «ТСН», проведено аналіз конотації заголовків.

За ключовим словом «фемінізм» знайдено одинадцять заголовків. Дев'ять з них не можна визначити як нейтральні, тому що вони містять явну або приховану негативну конотацію.

Прикладом явної негативної конотації є такі заголовки:

«Зухвала Мадонна знялася у чорно-білому фільмі про фемінізм».[226] У цьому заголовку перше слово «зухвала» негативно визначає конотацію усього повідомлення. Антоніми «чорний» і «білий» є синонімами до іншої пари антонімів «добро» і «зло». Згідно з теорією фреймів, поняття «зухвалий» і «фемінізм» пов'язуються між собою через опозицію «чорне» і «біле». Нейтральним заголовком, який нічого не втратив зі змісту повідомлення, міг би бути такий: «Мадонна знялася у фільмі про фемінізм».

Негативна конотація на різних рівнях властива заголовку «Таємний маршрут і вимкнені телефони: конспірація не врятувала феміністичний марш у Києві від нападу»[293]. Слова «таємний», «конспірація», «вимкнені телефони», «не врятувала» створюють уявлення про незаконні або протиправні дії. У такому фреймі і сприймається подальша інформація — «феміністичний марш у Києві». Розташування поруч у заголовку слів «конспірація не врятувала» зосереджує негативну конотацію на слові «конспірація» (яка не справилася з покладеними на неї обв'язками). У такому контексті протиправна дія — «напад» — майже позбавляється ознак протиправності.

Заголовок «Фейкове захоплення Кремля: російських феміністок звинуватили у використанні photoshop» [310] містить кілька маркерів негативної конотації. «Фейкове захоплення» стосується Кремля, але воно знецінює і тих, хто став об'єктом цього захоплення — «російських феміністок», яких «звинуватили». Використання слова іншою мовою «photoshop» робить новину ще більш

«фейковою». У фреймі «російські феміністки» пов'язуються з «фейк», «Кремль», «фотошоп».

Прихована негативна конотація властива заголовкам:

«У Парижі померла ікона фемінізму Кейт Міллет». [305] Фрейм «Кейт Міллет» пов'язує «ікона» «померла» (мертва).

«Фемінізм как двигатель эволюции». [311] Цей заголовок викликає асоціацію до застарілого гасла з негативною конотацією: «Реклама — двигатель торговли».

«Піррова перемога фемінізму» [262]. Фразеологізм «піррова перемога» означає «перемога не варта зусиль», «те, за що не варто боротися».

«Фемінізм у «Грі престолів»: найсильніші жінки Вестеросу»[314]. Фрейм «фемінізм» у цьому заголовку пов'язується з «фантазія», «вигадка», «неіснуюче», адже — Вестерос — вигаданий континент. Вжитий у назві популярного фільму фразеологізм «ігри престолів» означає криваву й безжалісну боротьбу за владу.

«Google нагадав про день народження ідеолога фемінізму»[172]. «Нагадують» про «день народження» людини, яка нам не близька або не варта нашої уваги; вжите слово чоловічого роду «ідеолог» для позначення жінки С. Бовуар надає інтимному «день народження» офіційності й необов'язковості.

«У Львові феміністки пройшли маршем, вимагаючи «святкувати 8 березня правильно»[303]. Сприймати цей заголовок нейтрально заважають вжиті автором публікації на знак прямої мови лапки і порушений у цій «прямій мові» порядок слів. Порівняємо: «вимагають святкувати», а якщо усунути порушення порядку слів: «вимагають правильно».

«Книжковий арсенал», день 3: чоловіки-феміністи і магія видавництва»[231]. У цьому заголовку поєднуються «чоловіки-феміністи і магія», тобто фрейм «чоловіки-феміністи» характеризуються як щось дуже дивне, неможливе в реальному житті.

І лише один заголовок з ключовим словом «фемінізм» є нейтральним, але у ньому йдеться про чоловіків, які написали «бестселер» і можуть тлумачити фемінізм: «Чоловіки про фемінізм». Книголав випустить бестселер Майкла Кауфмана та Майкла Кіммела українською мовою»[322].

Отже, фреймування фемінізму як поняття в новинних заголовках «ТСН» відбувається у явній або прихованій негативній конотації. Фемінізм сприймається як щось не варте уваги, вигадане, дивне, протизаконне, мертво, зухвале, негідне. А якщо зважити на кількість публікацій з ключовим словом фемінізм, «захованих» у масиві загальних публікацій новинного каналу, то маніпулятивне використання фрейму стає ще очевиднішим.

За цим ключовим словом «гендер» найбільше знайдено найбільше заголовків. Фреймування цього поняття в новинних матеріалах відбувається в позитивній, негативній та нейтральній конотаціях.

Наприклад, заголовки «Гендерна рівність: Урсула фон дер Ляєн представила усіх членів нової європейської комісії. Повний список» [203], «Де у світі досягли гендерної рівності і як недооцінюють жінок в Україні — звіт світового банку»[211], «Супрун розповіла про майбутнє гендерне вдосконалення класифікатора професій в Україні»[290], «У Нідерландах видали гендерно-нейтральний паспорт»[304], «Текст гімну Канади змінять на "гендерно-нейтральний"»[294] мають нейтральну конотацію.

У заголовках проявляється явна і неявна негативна конотація. Наприклад, «Гендерно-нейтральна лялька та найбрудніше метро»[207], «Роберта де Ніро звинуватили у гендерній дискримінації»[276], «Скандальна экс-очільниця НКЗ Корчак стежитиме за дотриманням гендерної рівності у відомстві» [285] мають явну негативну конотацію.

Заголовки «"Самопоміч" лідирує за кількістю жінок, а "Солідарність" недовиконує план»[195], «Антропологи вирішили, що в первісному суспільстві була гендерна рівність»[179], «Обурена гендерною нерівністю Наталі Портман пожалілася на завищений гонорар Ештона Кутчера»[257], «У Києві захисники

сімейних цінностей переконували урядовців, що "гендер" передує педофілії і інцесту»[300] мають негативну конотацію, яка проявляється через метафору, іронію.

Фреймування гендеру в категорії «Новини світу» відрізняється від фреймування в категорії «Новини України». У першій категорії більше новин з нейтральною конотацією, у другій — з негативною.

Негативною є конотація майже усіх заголовків за ключовим словом «сексизм». Наприклад: «"Очікуване сумне видовище". Супрун розкритикувала обраного нардепом журналіста Дубінського через сексизм»[259]. «Екс-тренер "Наполі" вляпався у сексистський скандал після розмови з представницею "Челсі»[206]. Проте у деяких заголовках за негативною конотацією прихована іронія, завдяки якій сексизм якщо не схвалюється, то й не засуджується. Авторська іронія спонукає не сприймати сексизм як серйозне і загрозове явище. Наприклад, така іронія відчутна у заголовках «Австралійські вчені оголосили бороданів головними сексистами»[175], «Жінки різних форм знялися у відвертій фотосесії заради боротьби із сексизмом»[219], «Львівський професор порівняв жінку з кішкою. МОЗ обурилося, а виш сексизму в дослідженні не побачив»[234].

Для фреймування фемінізму чи не найважливішим є поняття «права жінок». Але обидва ці ключові слова «фемінізм» та «права жінок» дали найменшу виборку. «Фемінізм» посідає останнє місце, а «права жінок» — передостаннє.

Але якщо всі заголовки публікацій за пошуком «фемінізм» мали явну або приховану негативну конотацію, то серед заголовків публікацій за пошуком «права жінок» п'ять нейтральних заголовків:

«Про право голосу жінок, боротьбу та гендерну нерівність у романі Христини Далчер "Голос"»[269].

«У Києві відбувся марш за права жінок»[299]

«Фемініст Ріанобой із сином та голлівудською зіркою Енн Гетевей відстоював права жінок у Нью-Йорку»[317]

«Верховна Рада ухвалила закон про рівні права в армії чоловіків та жінок»[186]

«Сучасне становище жінок в Україні. У "Праві на владу" обговорять боротьбу жінок за свої права»[291]

Три з п'яти публікацій присвячені подіям в Україні. Всі три публікації мають суто інформаційну функцію: розповідають про події які відбудуться або відбулися.

Але більше заголовків за пошуком «права жінок» теж мають явну або неявну мають негативну конотацію. Серед цих публікацій дві присвячені подіям в Україні і розповідають про перешкоди маршу жінок за свої права.

Заголовок «Акція проти насильства в Індії та сльозогінний газ у Туреччині. Як у світі відбувалися марші за права жінок» [176] зосереджує увагу не правах жінок і навіть не самій інформаційній події — марші жінок за свої права, який, судячи із заголовка, мав глобальний характер («у світ відбувався»), а на негативних явищах. Так у фреймі пов'язуються «марш за права жінок» і «насильство, сльозогінний газ».

Заголовки цих матеріалів теж не сприяють ні формуванню позивного ставлення до маршів жінок за свої права, ні негативно до тих, хто чинить перепони цим маршам: «Провокатор, який хотів облили учасників маршу за права жінок зеленкою, пояснив свої дії»[272], «Поліція відпустила хуліганів, які напали на учасниць маршу за права жінок у Києві»[264]. Якщо зважити, що ці новини у стрічці знаходяться недалеко одна від одної, то при перегляді цих заголовків складається картина: марш жінок за свої права – місце, де обливають зеленкою; провокатор пояснив — поліція відпустила. Якщо подібне фреймування не мало на меті знецінити жіночі марші і саму боротьбу за права, то це сталося мимоволі автора заголовків.

Заголовок — «У Афганістані застрелили колишню телеведучу, яка відстоювала права жінок»[296] — має явну негативну конотацію і прихований підтекст. Негативна конотація пов'язана в першу чергу зі словом «застрели». Підтекст — з тим, як характеризують загиблу. Міни Мангал, а саме про її трагічну загибель йдеться, була активною журналісткою, правозахисницею, феміністкою, яка починала свою кар'єру на афганському телебаченні. Але у повідомленні газетного заголовку зосередилися лише на «колишня телеведуча», яка колись (оскільки героїня вже «колишня») відстоювала якісь права жінок.

У заголовках «Amnesty International закликала правоохоронців розслідувати численні напади на марші за права жінок»[169], «Аборт в Італії. Як церква порушує права жінок»[174], «Проводить час з дітьми та зосередилася на правах жінок. Як Іванка Трамп облаштувалася в Білому домі»[271] права жінок зводяться або до права виховувати дітей, або ходити на марші, де на жінку будь-хто і будь-коли може напасти.

До старих стереотипів сприйняття жінки та її прав закликають заголовки «Церква за вішалку, жінки за права»[321], «Президент Туреччини заперечив рівноправність чоловіка та жінки: це суперечить природі»[266].

Теорія фреймів і фреймування наголошує: важливим є не тільки саме повідомлення, а й жанр, у який фрейм «упаковується». Жанр усіх фреймів про права жінок не виходив за межі повідомлення. Жодної аналітичної статті про права жінок на цьому сайті не знайдено.

Той факт, що на сайті висвітлюються обговорення питань нерівності, законів, які дискримінують жінок або ж навпаки, дають їм права, є явищем позитивним. Але те, що ракурсі прийняття політичних рішень фемінізм зовсім не згадується, хоча над просуванням цих законів працюють феміністки, але їх так не називають. Таким чином у заголовках матеріалів сайту фрейми «фемінізм» і «права жінок» не пов'язані, що не дає цілісного уявлення ні про поняття *фемінізм*, ні про поняття *права жінок*.

З восьми публікацій про "жіночі марші," які організовують феміністки усього світу, тільки дві публікації було знайдено за ключовим словом «фемінізм» [169;176;267;275;295; 301; 305; 323;].

В контексті гендерної рівності, сексизму та прав жінок в заголовках матеріалів «ТСН» з публічних особистостей найчастіше згадують Уляну Супрун [182;259;289;290] і Марічку Падалко [138;139] як головних спікерок про нерівність. Решта публічних особистостей пов'язані з поняттями «знаменитості», «політичні діячі». Імена активісток феміністичного руху не названо, проте двічі згадувалися імена феміністок минулого [172; 307], що правда, в заголовку "Google нагадав про день народження ідеолога фемінізму», ні імені, ні статевої приналежності Сімони Де Бувуар не було вказано.

Результати розподілу знайдених за ключовими словами публікацій за конотацією

Категорія	Позитивна	Нейтральна	Негативна
Фемінізм	4	1	6
Гендер	11	11	7
Сексизм	1	7	12
Права жінок	2	5	8
Загалом	18	24	33

Окремою категорією для розгляду були взяті авторські колонки, оскільки вони є єдиним форматом, де надана суб'єктивна думка автора. У цю категорію потрапили тільки дві публікації, обидві з ключовим словом "фемінізм". «Піррова перемога фемінізму»[262] та «Феминизм как двигатель эволюции»[311]. Обидві написані в 2015 році і, в цілому, подають фемінізм як позитивне явище.

3.2. Фемінізм у рамці публікацій новинного інтернет-видання «24 канал»

У січні 2020 року Інтернет Асоціація України опублікувала список ста кращих українських новинних сайтів суспільно-політичної тематики. Інтернет видання 24tv.ua було визнане кращим сайтом грудня 2019 року. Охоплення аудиторії сайтом за грудень склало 16%.

Як і сайт «ТСН», «24 канал» є інтернет версією новинного телеканалу з аналогічною назвою. Тут пропонуються всі випуски новин телеканалу та оригінальний контент для сайту. Для передач каналу виділено окремий розділ на сайті, як і можливість перегляду каналу онлайн. Також на сайті є окремі блоки для українських та світових новинних матеріалів, тематичних публікацій. Стрічка новин оновлюється цілодобово, за годину публікується від 6 до 15 статей. Як популярний і впливовий новинний ресурс, «24канал» став об'єктом нашого дослідження.

До бази відбору дослідження увійшли всі матеріали, які містилися в електронному архіві новинного ресурсу «24 канал» за 2014—2014 роки. Загальна кількість збережених в архіві матеріалів дорівнює 216 673 публікацій.

Першим кроком дослідження став пошук публікацій за ключовими словами: «фемінізм», «гендер», «сексизм», «права жінок». Пошук здійснювався через запропонований на сайті 24tv інструмент. Пошук здійснювався за усіма розділами сайту.

За ключовими словами було знайдено 89 публікацій, датованих 2014-2019 роками. Тобто відібрані нами для аналізу публікації складають 0,04 % від загальної кількості публікацій на сайті за зазначений період.

Застосування методу сортування за хронологією дало такі кількісні результати публікацій за роками: 2014 р. — 3, 2015 р. — 4, 2016 р. — 4, 2017 р. — 18, 2018 р. — 26, 2019 р. — 34.

Для наочності результати пошуку публікацій було оформлено за допомогою таблиці «Результати пошуку публікацій 2014—2019 рр. новинного каналу 24 каналу за ключовими словами», на основі якої складено графік, який відбиває кореляцію між наявністю / відсутністю публікацій за ключовими словами [Див. «Додаток Г»]

Результати пошуку публікацій 2014—2019 рр. новинного ресурсу «24 канал» за ключовими словами

Рік	Загальна кількість публікацій	За ключовим словом «фемінізм»	За ключовим словом «права жінок»	За ключовим словом «гендер»	За ключовим словом «сексизм»
2014	3	0	0	3	0
2015	4	2	1	1	0
2016	4	1	1	1	1
2017	18	4	1	9	4
2018	26	5	3	11	7
2019	34	7	3	16	8
	89	19	9	41	20

Згідно з даними пошуку, ключове слово «фемінізм» у заголовках статей 2014 року зовсім не використовувалося, у 2015 році з'явилися дві публікації, але показник зменшився у 2016 році, коли за ключовим словом знайшлася тільки одна публікація. Але з 2017 року показник став покращуватися, піднявшись до 4 появ ключового слова «фемінізм» на рік, стабільно зростаючи до 5 і 7 у 2018 та 2019 роках відповідно.

Схожу динаміку можна побачити у пошуку за ключовим словом «гендер». У 2014 році цей термін фігурував у назвах публікацій три рази, але у

наступні два роки показники впали до однієї публікації за рік. Проте у 2017 році відбувся стрімкий ріст згадування слова «гендер» у заголовках, їх кількість підвищилася до дев'яти за рік. За наступні два роки кількість публікацій збільшувалася, зростаючи до одинадцяти в 2018 році та шістнадцяти у 2019.

Кількість використання ключового слова «сексизм» теж збільшувалася з кожним роком. У 2014 та 2015 роках за цим ключовим словом не було жодної публікації, у 2016 з'явилася одна, у 2017 році – чотири, 2018 року – сім, а 2019 року – вісім.

Найменше публікацій було знайдено за ключовим словом «права жінок». Загальна кількість таких публікацій дорівнює дев'яти. У 2014 році заголовків з цим словосполученням не було. У 2015 — 2017 роках з'являлися по одній публікації на рік. У 2018 та 2019 роках показник зріс до 3 публікацій на рік.

Як можна побачити у таблиці та графіку [Див. «Додаток Г»], стрімкий злет кількості публікацій (з 4 до 18 за рік) стався у 2017 році. Це може бути підтвердженням висловленої нами у минулому підрозділі гіпотези щодо зв'язку зростання кількості публікацій з рухом «#Метoo» та жіночими маршами в США. Події, що відбулися на початку 2017 року, привернули увагу медіа до проблем гендерної нерівності, сексуальних домагань та феміністичну діяльність знаменитостей. Хоча, високій рівень імовірності впливу цих подій на порядок денний «24 каналу», жодної згадки жіночих маршів та руху «#Метoo» за ключовими словами не знайшлося.

Розподіл за створеною для аналізу феміністичного дискурсу системою категорій дав результати, які унаочнені в таблиці:

Результати розподілу знайдених за ключовими словами публікацій за категоріями

Ключове слово	Новини Світ	Новини Україна	Політка	Наука	Культура	Шоу-Бізнес	Спорт	Релігія	Армія	Колонка

Фемінізм	3	3	0	1	3	8	0	0	0	1
Гендер	5	3	14	6	1	6	0	0	4	2
Сексизм	5	3	3	3	3	2	1	0	0	0
Права жінок	0	4	3	0	0	2	0	0	0	0
Всього	13	13	20	10	7	18	1	0	4	3

За усіма ключовими словами найбільше публікацій 2014—2019 років новинного ресурсу «24 канал» потрапили у категорії «Політика» та «Шоу-бізнес» [див. Додаток Д].

До категорії «Політика» віднесено найбільше публікацій за трьома ключовими словами, окрім ключового слова «фемінізм». Як і в публікаціях сайту «ТСН», жодного матеріалу за цим ключовим словом до цієї категорії не потрапило.

Публікації з визначеними ключовими словами до першої половини 2017 року здебільшого підпадали під категорію «Політика», та по одній публікації з'являлися у категоріях «Новини України», «Новини світу» та «Авторська колонка». З другої половини 2017 року відбувся перерозподіл за категоріями: більше публікацій стало з'являтися у категорії «Шоу-бізнес», яка не фігурувала у вибірці до 2017 року, але за три роки майже наздогнала за кількістю публікацій категорію «Політика». Також з 2017 року почали набувати популярності інші неполітичні категорії: «Культура» та «Наука». До категорій «Авторська колонка» та «Армія» увійшли, відповідно, 3 і 4 публікації, до категорії «Спорт» лише одна. Категорія «Релігія» в публікаціях не представлена.

Як згадувалося раніше, так само, як і в публікаціях «ТСН», на сайті «24 каналу» у статтях з ключовим словом «фемінізм» не представлена категорія «Політика». З дев'ятнадцяти публікацій, обраних за цим ключовим словом, майже половина відноситься до категорії «Шоу-бізнес», по три новинним

категоріям – «Новини України та «Новини світу», три публікації присвячені культурі, одна публікація — науці і одна подана у « Авторській колонці».

Таким чином, можна побачити, що у цих публікаціях фемінізм не розглядається ні як політична сила, ні як соціальна теорія, а більше як тренд, розвага відомих людей. Побачити це можна на прикладі інтерв'ю з зірками: «Популярність не дається легко: Джіджі Хадід про успіх, фемінізм та свою маму»; [265] «"У тебе нічого не вийде": Цибульська вперше розповіла про складні стосунки та фемінізм»; [306] Конотація публікацій нейтральна, вони подають фемінізм як аспект життя цих відомих та успішних жінок.

Інше фреймування представлено в публікаціях, які можна визначити як «світська хроніка», бо головна тема цих публікацій — події з життя зірок. У публікаціях цього жанру «фемінізм» подається як щось епатажне або відразливе. Наприклад: «Затята феміністка: Ембер Хьорд прийшла на захід, присвячений жінкам, у відвертому кімоно»[224].

Дане формулювання переключає увагу із самого заходу та діяльності Ембер Хьорд на її зовнішній вигляд, тим самим об'єктивізуючи її. Використовуючи негативно конотований прикметник «відвертий», автор додає провокаційно-еротичний підтексту до образу акторки, перетворюючи її з активістки феміністичного руху, що відвідала тематичну подію, на сексуальний об'єкт Також варто зазначити, що характеристики «затята» створює образ епатажної та агресивної феміністки. Вибудовується низка асоціацій «відверта – затята – феміністка».

Схожа ситуація з намаганням показати нейтральну ситуацію як скандальну трапилася з публікацією «Меган Маркл знову вразила публіку феміністським жестом: фото»[241]. Заголовок не відповідає тому, що зображено на фото: Меган Маркл злегка обняла свого чоловіка, поклавши руку йому на талію. Цей невинний і цнотливий жест у заголовку перетворився на епатаж пов'язаний із фемінізмом.

Негативну конотацію має заголовок «Майлі Сайрус випустила скандальний відеокліп Mother's Daughter про фемінізм: відверте відео». Фрейм утворюється з ключових вузлів: «фемінізм – скандальний – відвертий»[236].

Відверто загрозовим для чоловіків постає фемінізм у заголовку «Фемінізм паралізує чоловіків, – Памела Андерсон розкритикувала рух проти домагань»[313].

Схожі фреймування зустрічаються у публікаціях тематики «шоу-бізнес» і за іншими ключовим словам: «Меган Маркл у шкіряній спідниці відвідала конференцію з питань гендерної рівності»[244]. Знову фокус з події чи питання гендерної рівності увага переноситься на зовнішній вигляд Меган Маркл, яка у такому контексті сприймається як об'єкт.

Позитивно конотацію фрейм «фемінізму» отримує у категоріях «Культура» та «Наука». Наприклад, у заголовку «5 книжок про фемінізм, які радить лідерка руху за рівність Емма Вотсон»[168] ми бачимо всю необхідну інформацію – тематику книжок, опис Емми Вотсон як спеціалістки, що володіє знаннями у тематиці.

Позитивну конотацію мають заголовки «Донька Гіллари Клінтон видасть дитячу книгу про фемінізм», «Фемінізм визнали словом року в США»[214].

Проте і в цих категоріях містяться матеріали, які фреймують фемінізм як явище агресивне, некероване, загрозове, якому треба протистояти:

«"Патріархат!" проти "Я – феміністка": конфлікт на Марші за права жінок у Києві»; [260] «У Львові пройшли феміністичний і антифеміністичний марші»; [302] «Ні кухонному рабству: у Києві відбувся марш фемінізму»; [255] «Феміністки атакували Кремль у Москві»[318] — у цих публікаціях йдеться про протестні акції, що були влаштовані феміністками, які виступають проти дискримінації за статтю, за гендерну рівність та підвищення добробуту. Але заголовки мають негативну конотацію, яка створена за допомогою слів «рабство», «атакували». Протиставлення фраз «Патріархат!» та «Я –

феміністка» має неоднозначну конотацію. З одного боку, це полярні сили і протиставлення ідей, які вони символізують, є логічним. Але відчутний у цьому заголовку натік на двобій боксерів дискредитує мирний марш, якщо не закликає до дій.

«Привид фемінізму: за що не люблять сильних та незалежних» [267] — так названо авторську колонку, у якій автор виказуючи своє суб'єктивне ставлення, відверто знущається з ідей фемінізму. Називаючи фемінізм «привидом», тим що залишається після смерті, виявляє негативно-зневажливе ставлення до руху. А використання слів «сильні та незалежні» є іронічним посиланням на ідеї емансипації.

Пошук за ключовими словами «права жінок» та «гендер» дав більше результатів у категорії «Політика» [див. додаток Г та Д]. Конотації публікацій за ключовим словом «гендер» найчастіше є нейтральними, з декількома виражено позитивними і негативними публікаціями

У заголовках з нейтральною конотацією фрейм гендеру опирається на такі поняття як *нейтральний, баланс, визначення*. Наприклад: «У Великій Британії хочуть запровадити гендерно-нейтральну шкільну форму» [297], «Знайшли новий простий спосіб визначення людського гендеру»[225], «Як сон відрізняється за віком, країною та гендером: всесвітнє дослідження»[328], «Гендерний баланс у мові: як змінювались назви професій в Україні»[205]. У цьому випадку фрейм «гендер» може виконати свою функцію «впорядкування світу».

Конотація заголовка «В Індії жінки влаштували грандіозну акцію на підтримку гендерної рівності: фото» [181] є позитивною, але вжите слово *грандіозний* (тобто занадто великий) що може викликати відчуття дискомфорту.

Є чимало заголовків, які мають неявну негативну конотацію. У заголовку «Гендерна рівність в армії: скільки дівчат боронять Україну на Сході»[197] свідомо або несвідомо закладена негативна конотація, яка виявляється у зневажливому ставленні до жінок-військовослужбовців. Називаючи військових

«дівчатами», автор створює образ несерйозності їхньої роботи, невеликого досвіду та інфантильності.

У категорії «Політика» конотація публікацій різноманітна. Наприклад, у заголовку «Швеція виділила Україні 5 мільйонів євро на підтримку гендерної рівності» [323] — конотація позитивна, а в заголовку «Турчинов хоче з усіх законів прибрати термін "гендер" задля збереження України» [295] — конотація явно негативна.

Публікації у категорії «Наука» мають нейтральну конотацію: «Як сон відрізняється за віком, країною та гендером: всесвітнє дослідження»[328]; «Знайшли новий простий спосіб визначення людського гендеру»[225]; «Як гендерна рівність впливає на сон: цікавий факт»[325].

Заголовок «Гендерна рівність: в армії жінки служать на рівні з чоловіками» [201] можна визнати нейтральним.

У 2018 році на новинному сайті була низка аналітичних статей пов'язаних з лобіюванням законопроекту №1456. Оскільки метою законопроекту було встановлення гендерних квот у виборчих списках партій. Саме тому протягом 2 днів на сайті вийшло 4 публікації серії «Гендерна рівність»: «Гендерна рівність: чи існує вона в Україні та для чого вона потрібна», «Гендерна рівність: українки не завжди усвідомлюють, коли їх дискримінують», «Гендерна "рівність": українки ніколи не отримували більше 79% зарплати чоловіків».[201,202,203.204] Конотація цих заголовків негативна, але «жанр» (стаття, а не інформаційне повідомлення) надав значущості проблемі гендерної рівності.

Фрейм «сексизм» у публікаціях має здебільшого негативну конотацію. У деяких публікаціях вдаються до маніпулятивних інтерпретацій, що активізують хибні фрейми для пояснення події з метою формування негативного досвіду. Наприклад, у заголовку «Серена Вільямс звинуватила суддю у сексизмі після поразки на US Open»[284] увага переноситься не на сексизм судді, а на поразку тенісистки, яка подається як причина звинувачень.

Схоже переведення уваги на жертв сексизму є у публікації «ІКЕА вибачилась за рекламу, в якій китайці розгледіли сексизм» [175]. Використовуючи слово «розгледіли», що несе в собі певну негативну, прискіпливу конотацію, замість «побачили», автор передає скандал як незначний, з'явившийся через причіпки аудиторії.

Інший заголовок «Легендарний серіал "Друзі" звинуватили в сексизмі та пропаганді сексуальних домагань» [233] — теж приклад маніпулятивної інтерпретації. Досягається вона використовуючи епітет «легендарний», автор применшує значимість звинувачень через збільшення значущості серіалу.

Схожі маніпулятивні прийоми використовуються і у публікаціях: «Музей природознавства у Лондоні звинуватили в сексизмі через велику кількість експонатів самців»[247] «3 8 березня, жіноцтво: у Брюсселі вперше виписали штраф за сексизм» [221]. Замість пояснення причин ситуацій зображених у публікаціях, у заголовках відображаються тільки наслідки, тим самим даючи читачам скласти власні припущення. Це саме по собі не є проблемою, але при постійному фреймі сексизму як чогось незначного і ці ситуації читачі за звичкою будуть такими вважати, не відкриваючи самих публікацій.

Результати розподілу знайдених за ключовими словами публікацій за конотацією

Категорія	Позитивна	Нейтральна	Негативна
Фемінізм	7	4	8
Гендер	13	20	8
Сексизм	0	5	15
Права жінок	2	4	3
Загалом	22	33	34

Говорячи про публічних осіб, яких «24 канал» пов'язує з ідеями фемінізму, гендерної рівності та прав жінок, в першу чергу називають знаменитих актрис та співачок. Загалом вони фігурували у двадцяти публікаціях. Одна з найпопулярніших публічних осіб —Меган, герцогиня Сассекська [196, 241, 242, 243, 244, 282, 312], її ім'я фігурує в семи заголовках. Політичні діячі з'являються в заголовках тільки, якщо з ними пов'язаний якийсь скандал[235, 263; 275]. Єдиною політикинею, цитату якої можна було знайти в вибірці, стала Уляна Супрун [182].

Висновки розділу:

Феміністичний дискурс у матеріалах ТСН за 2014—2019 рр. не є пріоритетним. Він наявний у 0,02 % матеріалів.

Динаміку появи публікацій на новинному сайті у 2014—2017 роках можна визначити як позитивну, але у 2018—2019 роках означилася негативна динаміка.

Більшість матеріалів — інформаційні повідомлення. Два матеріали були написані для авторської колонки. Жодної аналітичної статті за ключовими словами не знайдено.

В публікація «ТСН» не завжди дотримуються нейтральної позиції у представлені феміністичної тематики. 50 % заголовків марковані як негативні.

Феміністичний дискурс властивий публікаціям з різних тем: політика, культура, наука.

З фреймом «фемінізм» пов'язана найменша кількість публікацій, найбільше публікацій пов'язані з фреймом «гендер»

Феміністичний дискурс у матеріалах «24 каналу» за 2014—2019 рр. не є пріоритетним. Він наявний у 0,04 % матеріалів.

Динаміку появи публікацій на новинному сайті у 2014—2017 роках можна визначити як позитивну: значне збільшення публікацій у 2017 році і подальше зростання.

Більшість матеріалів — інформаційні повідомлення. Жодної аналітичної статті за ключовими словами не знайдено.

В публікація «ТСН» не завжди дотримуються нейтральної позиції у представленні феміністичної тематики. 50 % заголовків марковані як негативні, особливо велика кількість таких матеріалів за ключовими словами «фемінізм» і «сексизм»; матеріали за ключовим словом «гендер» подано з нейтральною конотацією заголовків і здебільшого потрапляють у категорію «Політика»; найбільш нейтральні заголовки у категоріях «Наука» та «Культура».

ВИСНОВКИ

У дослідженнях сучасних вчених у загальному значенні фемінізм визначають як захист рівності статей та встановлення політичних, соціальних та економічних прав жіночої статі. Цей захист може набувати різних форм: спрямованого проти соціальної системи соціального руху; ідеології у політичній боротьбі; філософських концепцій соціокультурного розвитку, методологію досліджень, засновану на артикуляції жіночих цінностей і жіночого погляду на світ.

Термін «фемінізм» почали широко вживати на позначення жіночого соціального руху за політичні і виборчі права, який розпочався наприкінці XVIII ст., набув сили у середині XIX ст. і тривав до початку Другої світової війни, коли завдання руху було вичерпано.

Друга «хвиля» (1960-і —1970-і рр.) винесла на порядок денний проблеми фактичної рівності жінок та чоловіків, яка вимагала перебудови культури. І хоча в повному обсязі завдання феміністок другої хвилі не були виконані, масовий вихід жінок на ринок праці у 60—70-х роках минулого століття називають своєрідною соціальною революцією.

Третя хвиля припадає на початок 90-х рр. і характеризується диференціацією і спеціалізацією жіночого руху, великою кількістю напрямів і течій в межах фемінізму, що пов'язано з відмінностями у стані та суспільному статусі жінок в різних країнах. «Хвилі» фемінізму були підготовані самим розвитком суспільства, а їхнім ідейним обґрунтуванням стали теорії лібералізму, марксизму, радикалізму.

В Україні фемінізм започаткувався в другій половині XIX ст. і розвивався в межах ідеологій першої хвилі фемінізму до 20-х років минулого століття. Його розвиток було штучно припинено на сімдесят років. На початку 1990-х рр. жіночий рух активізувався як громадська діяльність, що виростає з актуальних

потреб суспільства, а не з нового, актуалізованого фемінізмом, розуміння прав людини. Український фемінізм лише почав боротьбу за глибинну перебудову суспільних відносин на основі гендерної рівності усіх членів суспільства.

У 70-х роках минулого століття відбуваються зміни і в дослідженні медіа. «Фемінологія» долучилася до цих досліджень і виокремила особливий «феміністичний дискурс» ЗМІ.

Дослідження феміністичного дискурсу українських ЗМІ вимагає визначення понятійного апарату та методів дослідження. Основними поняттями, що були залучені у цьому дослідженні стали дискурс як комунікативне явище, та більш спеціалізовано – медіадискурс та феміністичний дискурс.

Основними методами дослідження для проведення дослідження стали: контент аналіз, що допомагає виявити кількісні вираження якісних ознак та виявити статистичні взаємозв'язки; фрейм-аналіз задля пошуків шаблонів мислення, що медіа транслують аудиторії.

Через те, що фемінізм є рухом за рівність прав жінок і чоловік та протидією патріархату, для аналізу медіа був обраний метод критичного аналізу дискурсу, метою якого є розкриття ідеологізованих і почасти неявно виявлених структур влади, політичного контролю, домінування, стратегії включення / виключення, які виявляються у мові і використовуються з дискримінаційною метою.

У феміністичному дискурсі сформувався категорійний і понятійний апарат, який виявляє специфіку цього дискурсу і може бути використаний для його аналізу.

Категорії і поняття, якими послуговуються теоретики фемінізму можуть бути використані для фреймування фемінізму у засобах масової інформації.

Задля визначення феміністичного фрейму українських медіа 2014 — 2019 років в магістерській роботі використано понятійний і термінологічний апарат,

яким послуговуються теоретики фемінізму. З масиву понять були обрані слова-маркери: «фемінізм», «права жінок» «гендер» та «сексизм». Вибір цих ключових слів був зумовлений наявністю зазначених понять в працях та статтях як класиків світового та українського фемінізму, так і сучасних теоретиків феміністичної теорії.

У виборі новинних ресурсів для аналізу важливим було обрати популярні сайти з великим охопленням аудиторії. Такими каналами були визнані сайти: «ТСН» і «24 канал».

Основні тенденції:

- Феміністичний дискурс не є пріоритетним для новинних сайтів «ТСН» і «24 канал». Публікації відібрані за словами-маркерами є мізерною часткою від загального масиву публікацій на новинних ресурсах. На сайті «ТСН» цей показник складає 0,022% від усіх публікацій за визначений період, а на сайті «24 каналу» – 0,04 % від загальної кількості публікацій.
- Найбільше публікацій було марковано словом «гендер», проте лише незначна частина цих публікацій була пов'язана з поняттям «гендерна рівність». Рубрика «Крок до гендера» не може бути визнана тотожною поняттю «гендерна рівність».
- Найменше публікацій на сайті «24 канал» було марковано словами «права жінок», сайті «ТСН» — «фемінізм». Не було жодної публікації, яка б підпадала маркуванню обома словами і пов'язувала поняття «фемінізм» з поняттям «права жінок».
- Марковані публікації сайту «ТСН» і «24 канал» у переважній більшості за жанром були новинними повідомленнями. Під маркування не підпала жодна аналітична стаття. В «Авторській колонці» обох каналів були марковані матеріали, але їх відсоток був мізерно малий: «ТСН» — 0,024%, «24 канал» — 0,021%.
- У період від 2014 до 2017 року помітна позитивна динаміка зростання феміністичного дискурсу обох новинних сайтів. Найбільша кількість

публікацій на обох сайтах спостерігалася у 2017 р., що ми пов'язуємо з жіночими протестами у США та Європі, і розвитком руху «#MeToo», які привернули увагу громадськості щодо феміністичного руху та набули широкої популярності у світових медіа.

- Після 2017 року динаміка залучення феміністичного дискурсу «24 каналу» залишилася позитивною, а динаміка новинного сайту «ТСН» стала уповільнюватися, але показників 2014 року не досягла.
- Єдина подія, пов'язана з українським фемінізмом і відображена в публікаціях, – жіночий марш на 8 березня.
- Облік розподілу матеріалів за категоріями виявив, що на обох сайтах феміністичний дискурс найбільше представлений у публікаціях категорії «Політика». На сайті «ТСН» другу позицію займають новинні категорії «Новини України» та «Новини світу». На «24 каналі» другу позицію посідає категорія «Шоу-бізнес». Саме ця категорія забезпечила зростання кількості публікацій у 2018—2019 рр. Кількість новин, які розкривають феміністичну тематику в категоріях «Політика», «Наука», «Новини України», на «24 каналі» значно зменшилася.
- Запропоновані на обох ресурсах новини не завжди відповідають принципу дотримання нейтральної позиції. 48 % маркованих словом «фемінізм» мають негативну конотацію на сайті «ТСН», а на сайті «24 канал» — 44%. Заголовки з нейтральною конотацією публікації марковані словом «права жінок» на «24 каналі» — 65%, на каналі «ТСН» — 68%.
- Найбільш нейтральними щодо інформування аудиторії виявилися публікації у категоріях «Культура» та «Наука». Інформація яка в них містилася, була соціально значуща.
- Багато заголовків новин у категоріях «Шоу-бізнес», «Новини України» не є гедерно-чутливими, деякі — відверто сексиські.

Основні фрейми, що формуються навколо поняття «фемінізм» завдяки публікаціям «ТСН»:

- Фемінізм — це неактуальне явище.
- Фемінізм — це зухвале і епатажне явище
- Феміністи-чоловіки — «чужі і дивні»
- Жіночі марші пов'язані з насильством та агресією;
- Гендерна рівність – це добре;
- Звинувачення у сексизмі — це несерйозно;
- Права жінок є важливими, але фемінізм не пов'язаний з боротьбою за права жінок.

Основні фрейми, що формуються навколо поняття «фемінізм» завдяки публікаціям «24 канал»:

- Фемінізм — це розвага для зірок;
- Фемінізм — це щось епатажне та агресивне;
- Бути присутнім на марші за права жінок – небезпечно;
- Проблема гендерної нерівності існує, але політики її вже вирішують;
- Звинувачення у сексизмі сильно перебільшені і не мають сенсу;
- Гендрена рівність – це коли жінки в армії;
- Гендерна нерівність погано впливає на здоров'я.

Таким чином, феміністичний медіадискурс новинних сайтів «ТСН» і «24канал» у 2014—2019 рр. постає фрагментарним і незначущим. І, хоча, показники за кількістю публікацій і їх тематичному розмаїттю покращилися за останні роки, обидва сайти віддають перевагу західному порядку денному. Проблем, які поставали в Україні у 2017—2019 роках, вони майже не відображають. Конотація публікацій сильно залежить від тематики в якій вони знаходяться. Інколи мова використана у текстах заголовків стає інструментом для

маніпулювання читацькою аудиторією, створення хибного фрейму. Мова більшості публікацій не є гендерночутливою і неупередженою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Августин Блаженный. О граде Божьем / Августин Блаженный // Православная энциклопедия «Азбука веры». – Кн. 22.— [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://azbyka.ru/otechnik/Avrelij_Avgustin/o-grade-bozhem/22_17
2. Аверинцев С. С. Софія-Логос. Словник. 2-е видання — К.: Дух і Літера, 2004. — С. 21—23; 452— 469.
3. Агеєва В. Жіночий простір. Феміністичний дискурс українського модернізму / В. Агеєва. – К.: Факт, 2003. – 320 с.
4. Айвазова С. К истории феминизма / Общественные науки и современность. 1992. № 6 /Феминизм: перспективы социального знания. М., 1992 Женщины и общество. Гендерное измерение политического процесса. М. 1997. С. 56. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ecsocman.hse.ru/data/072/176/1217/16-Ajvazova.pdf>
5. Антіменюк, Н. Дискурс новин як фактор формування картини світу / Н. Антіменюк // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер. Філологічні науки (мовознавство). – 2009. – Вип. 81 (3). – С. 196—199. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzs_2009_81%283%29__45
6. Антологія феміністичної філософії / пер. з англ. Б. Єгідис ; наук. ред. пер. О. Іващенко ; ред. Е. М. Джагер, А. М. Янг. — К. : Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2006. — 800 с.
7. Антропология : [учебник для вузов] / В. М. Харитонов, А. П. Ожигова, Е. З. Година и др. – М. : ВЛАДОС, 2003. – 273 с.
8. Аристотель. Политика. // Сочинения в 4т. Т.4. М.: Мысль, 1983, с. 383.
9. Барт Р. Від твору до тексту / Пер. Юрія Гудзя — «Антологія світової літературно—критичної думки ХХ ст.», — Літопис, Львів, 2002.— С.

10. Барт Р. Миф сегодня // Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика. — М.: Прогресс; Универс, 1994. С. 72—130.
11. Барт Р. Система Моды. Статьи по семиотике культуры // пер. с фр., вступ. ст. и сост. С. Н. Зенкина. — М.: Издательство им. Сабашниковых, 2003. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://yanko.lib.ru/ann/barthes—systeme_de_la_mode—a.htm.
12. Барт Ролан. Текстуальний аналіз «Вальдемара» Е. По (переклад Христини Сохоцької та Марії Зубрицької) — «Антологія світової літературно—критичної думки ХХ ст.», — Літопис, Львів, 2002.— С.
13. Батлер Дж. Гендерний клопіт. — С. 46
14. Бежук О. Перша світова війна в системі бінарних опозицій жіночого та чоловічого і досвідів. [Електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://nz.ethnology.lviv.ua/archiv/2016—6/7.pdf>
15. Бем С. Линзи гендеоа. Трансформация взглядов на идею равенства полов / Пер. с .англ. Д. Викторова. — Москва: Российская политическая энциклопедия. — С.
16. Бергин К. Проблемы женщин в США // Кейтлин Бергин. Проблемы женщин в США / Женщина Плюс — №1, 2004. Режим доступа: http://www.owl.ru/win/womplus/2004/01_03.htm
17. Беренштам—Кістяківська М. Українські гуртки в Києві другої половини 1880—их та початку 1890—их років // За сто літ. Матеріали з громадського та літературного життя України ХІХ і початку ХХ століття. 1928, Т. 29, Кн. 3. — С. 209.
18. Бовуар С. Друга стаття / Симона де Бовуар. — Київ: Основи, 2017. — 368 с.
19. Бородина А. Материнское право // Анна Бородина, Дмитрий Бородин (Тверь). «Материнское право» И. Я. Бахофена и концепт «матриархат». С. 49. Режим доступа: <https://textarchive.ru/c-2295972-pall.html>
20. Брайсон Валери. Политическая теория феминизма / Пер. с англ. О. Липовской. — М.: Идея—Пресс — 1992.

21. Брандт Г. А. Философская антропология феминизма. Природа женщины / Г. А. Брандт. – СПб.: Алетейя, 2006. – 160 с. – с. 60.
22. Брандт Г.А. Природа женщины. Екатеринбург: Гуманитарный ун—т, 2000. С.45.
23. Воронина О. А. Теоретико—методологические основы гендерных исследований / О. А. Воронина // Теория и методология гендерных исследований. Курс лекций; под общ. ред. О. А. Ворониной. – М.: МЦГИ – МВШСЭН – МФФ, 2001. – С. 13–106
24. Всесвітня декларація про вищу освіту для 21—го століття: підходи і практичні заходи (Париж, 9 жовтня 1998 р.), ст. 4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.lawmix.ru/abro.php?state=2941729417.
25. Гамперц Дж. Типы языковых обществ. / Новое в лингвистике. Вып. VII. Социолінгвістика.— М., 1975. — С. 182—198. Режим доступу: <http://www.philology.ru/linguistics1/gumperz—75.htm>
26. Гейнтес М. Утиски моєї статі. Волстонкрафт про розум, почуття, рівність // Мойра Гейнтес. Утиски моєї статі. Волстонкрафт про розум, почуття, рівність — Феминистская критика и ревизия истории политической философии / Сост. М.Л.Шенли, К.Пейтмен; Пер,с англ. под ред. НА.Блохиной — М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2005. — 400 с. — С. 159—181
27. Гендер для медій: Підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей – Київ: Критика, 2017. – 224 с. Режим доступу: https://ua.boell.org/sites/default/files/gender_dlya_medii_2017.pdf
28. Гендерні ресурси українських мас_медіа: ціна і якість: Практичний посібник для журналістів та працівників ЗМІ./Н.М.Сидоренко, М.М.Скорик, та ін.; ред_упоряд. Н.М.Сидоренко. — К.:”К.І.С.”, 2004. — С 53.
29. Гендерні ресурси українських мас—медіа: ціна і якість» Гендерні ресурси українських мас—медіа: ціна і якість: Практичний посібник для журналістів та працівників ЗМІ. /Н.М.Сидоренко, М.М.Скорик, та ін.; ред.—упоряд. Н.М.Сидоренко. — К.:”К.І.С.”, 2004. — 76 с.

30. Гендерні стандарти сучасної освіти : збірка рекомендацій. Ч. 1 / [ред. рада : О. М. Кікінежді, В. С. Власов, Л. Б. Магдюк, Т. В. Ладиченко]. – К. : Дорадо—Друк, 2010. – 328 с.
31. Гендерные аспекты политической социологии. Учебное пособие / Отв. ред. С.Г. Айвазова, О.А. Хасбулатова. — М., 2004
32. Гендерный калейдоскоп. Курс лекций / Под ред. М.М. Малышевой. — М., 2002. С. 77.
33. Гесюк Ю. Технології впливу рекламного дискурсу на реципієнта: на прикладах телеканалів "1+1" та "TV—4" / Юлія Гесюк // Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації. – 2012. – С. 210–212.
34. Гофман И. Анализ фреймов: эссе об организации повседневного опыта: Пер. с англ. / Под ред. Г.С. Батыгина и Л.А. Козловой; вступ. статья Г.С. Батыгина. М.: Институт социологии РАН, 2003. — 752 с. Режим доступа: https://www.koob.ru/goffman_i/frame_analysis
35. Греймас А. Структурная семантика: поиск метода — М.: Издательство: Академический проект, 2004. — 368 с. (С. 42— 60)
36. Грошев И. В. Гендерная невербальная коммуникация в рекламе / И. В. Грошев // Социологические исследования. – 1999. – № 4. – С. 71–77.
37. Грошев И. В. Гендерные образы рекламы / И. В. Грошев // Вопросы психологии. – 2000. – № 6. – С. 39–49.
38. Грошев И. В. Образ пола в рекламе / И. В. Грошев // Пасхи: науч.— психол. журн. – 1998. – № 2. – С. 122–135.
39. Грошев И. В. Полоролевые стереотипы в рекламе / И. В. Грошев // Психологический журнал. – 1998. – Т. 19. – № 3. – С. 112–119.
40. Гундорова Т. *Femina melancholica* / Т. Гундорова. – К.: Критика, 2002. – 271 с.
41. Гундорова Т. Феміністична утопія Лесі Українки // Сучасність. – 1996. – № 5. – С. 89–96.
42. Дащенко, Н. Експресивні засоби газетного дискурсу / Н. Дащенко // Лінгвостилістика: об'єкт — стиль, мета — оцінка. – 2007. – С. 316–322.

43. Дейк ван Т. А. К определению дискурса. Режим доступа: <http://psyberlink.flogiston.ru/internet/bits/vandijk2.htm>.
44. Дейк ван Т.А. Дискурс и власть. Репрезентация доминирования в языке и коммуникации / Пер. с англ. — М.: Либроком, 2013. — 344 с.
45. Денискіна, Г. Лінгвостилістичні особливості анекдота у газетних текстах / Г. Денискіна // Лінгвостилістика: об'єкт — стиль, мета — оцінка. — 2007. — С. 323—327. — Лінгвостилістика.
46. Державна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків до 2016 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://gender.at.ua/load/1—1—0—201>.
47. Дилтс Р. Фокусы языка / Р. Дилтс. — С.Пб. : Питер, 2002. — Режим доступа: <https://mybook.ru/author/robert-dilts/fokusy-yazyka-izmenenie-ubezhdenij-s-pomoshyu-nlp/read/>
48. Дороніна Т. О. Теоретико—методологічні засади гендерної освіти та виховання учнівської молоді / Т. О. Дороніна. — Кривий Ріг : Видавничий дім, 2011. — 332 с.
49. Дорофей Ю. Феминизм. Его трансформация в гендерный дискурс. / Ю.О. Дорофей // Культура народов Причерноморья. — 2006. — № 88. — С. 170—172. Режим доступа: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/36597/44—Dorofey.pdf?sequence=1>
50. Дускаева Л. Р. Речевой облик общественно—политических изданий: стилистико—праксиологический подход. // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. Зб. Наукових праць. — 2015. — С. 17–34.
51. Ельникова Г.А. Философия феминизма (альтернативные феминистские концепции социокультурного развития) / Г.А. Ельникова. — Белгород : Кооператив. образование, 2002. — 340 с.
52. Женщины и общество. Гендерное измерение политического процесса. М. 1997. С. 61.

53. Жіночі студії в Україні: Жінка в історії та сьогодні / ред. Л. О. Смоляр. Одеса: Астропринт, 1999. 440 с.
54. Зарай Л. Д. Теорія гендеру: гендерні дослідження у психології / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ: ФО-П Петраш К. Т., 2019. 264 с.
55. Зайцев Е. Б. Т. А. Ван Дейк о роли критического дискурса—анализа в изучении СМИ / Е. Б. Зайцев // Вестник Московского университета Серия 10. Журналистика. – 2006. – № 2. – С. 56—65.
56. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2984—14>.
57. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.
58. Зборовська Н. Феміністичні роздуми. На карнавалі мертвих поцілунків: / Н. Зборовська. – Львів : Літопис, 1999. – 336 с.
59. Здравомыслова О.М., Кигаи Н.И. Женская тема в средствах массовой информации. М.: Ассоциация журналисток, 2002. Режим доступу: <http://www.gorby.ru/userfiles>
60. Ивлева П. Д. Феминистическая литературная критика и феминистическая критика языка. // Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского, 2012. № 1 (2), с 112— 116. Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/feministskaya-literaturnaya-kritika-i-feministskaya-kritika-yazyka-k-probleme-opredeleniya-ponyatiya-i-yavleniya>
61. Ідзьо, М. В. Стилiстичнi засоби експресивiзацiї (на матерiалi текстiв сучасних польських ЗМІ) / М. В. Ідзьо // Науковi записки Нацiонального унiверситету "Острозька академiя". Сер. Фiлологiчна. – 2014. – Вип. 44. – С. 107–109.
62. Іщенко, М. Переклад лiнгвiстичних манiпуляцiй у полiтичному медiа—дискурсi / М. Іщенко // Студентський науковий альманах факультету iноземних мов Тернопiльського державного педагогiчного унiверситету iменi В. П. Гнатюка. – 2017. – Вип.1(14). – С. 199–205. – Бiблiогр. в кiнцi ст.

63. Канетти Э. Масса и власть. М.: Ad Marginem, 1997. — С. 128 —1232.
64. Кант І. Розбіжності піднесеного та прекрасного у відносинах між статтям. Режим доступу: <https://estetiks.ru/3—razlichii—vozvyishennogo—i—prekrasnogo—vo—vzaimnom—otnoshenii—mezhd—polami.html>
65. Карпиленко В.А. Поняття фрейму та фреймінгу в текстах новин українських ЗМІ / В.А. Карпиленко // Наукові записки Інституту журналістики. – Том. 46. – 2012. – Січень-березень. – С. 105-109.
66. Качковська С. Гендерні особливості журналістського мовлення в масмедійному дискурсі / Світлана Качковська // Студентський науковий альманах факультету іноземних мов Тернопільського національного педагогічного університету імені В.П.Гнатюка. – 2008. – Вип. 1 (5). – С. 73–77.
67. Кісь О. Дефініції фемінізму / Незалежний культурологічний часопис «І». 2000. № 17. С. 14—21. Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n17texts/o—kis1.htm>
68. Кмець Збигнев. Інформаційно—потребительські тенденції в медійному дискурсі / Збигнев Кмець // *Studia Methodologica*. – 2012. – Вип. 34 : Теорія літератури і гуманітарні студії : зб. наук. праць з нагоди сімдесятип'ятиріччя Р. Гром'яка. – С. 281–284.
69. Кобченко К. Жінки з Наддніпрянської України у вищій школі Швейцарії (кінець XIX – початок XX ст.) // Вісник Львівського університету. Серія історична. 2005. – Вип. 39—40. – С. 611—627
70. Коваленко, С. Російсько—український переклад у двомовних ЗМІ (емоційно—експресивний потенціал фразеоконструкцій) / С. Коваленко // Урок української. – 2007. – № 11—12. – С. 28–30.
71. Комова М. Фреймінг як технологія масового інформаційного впливу/ М. Комова, Н. Канюка // *Information, communication, society (ICS-2017)* 18-20 May 2017, Slavske, Ukraine.

72. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_207.
73. Конституція (Основний закон) України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
74. Коньков В. И. Лингвистические исследования политического медиадискурса // Медиалингвистика. — Т. 5, № 2. С. 138—154.
75. Корнеєва Т. О. Постмоденістський фемінізм, «постфемінізм», фемінізм третьої хвилі: проблеми термінології. // МАГІСТЕРІУМ. 2018. Випуск 71. Культурологія. — С. 18—24. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sg—sofia.com.ua/postmodernistkij—feminism—posfeminism—problemi—terminologii>
76. Кристева Ю. Избранные труды: Разрушение поэтики. 2004. – М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОС—СПЭН). – Сер.: Книга света. – 656 с.
77. Крыкова І. В. Феминизм: происхождение понятия и его трактования в современной науке. Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/feminizm—proishozhdenie—ponyatiya—i—ego—traktovaniya—v—sovremennoy—nauke/viewer>
78. Куранова, С. Загальнодискурсивні особливості газетної статті / С. Куранова // Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2004. – №3. – С.132—138.
79. Куранова, С. Реалізація постулатів та максимум комунікації в українському газетному дискурсі ХХІ ст. / С. Куранова // Мандрівець. – 2006. – № 5. – С. 50–54.
80. Куранова, С. У пошуках смислових зв'язків. Семантичні відношення рівнозначності у дискурсі зовнішньополітичної замітки / С. Куранова // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2004. – №2. – С.178—184.

81. Кучер, Ю. М. Відтворення у процесі лінгвістичного дослідження усного дискурсу / Ю. М. Кучер // Наукові записки Національного університету "Києво—Могилянська академія". Філологічні науки. – 2004. – Т. 34. – С. 78–82.
82. Лазарев С.С. Формування фрейму «ресурсного поля» / С.С. Лазарев // Актуальні проблеми політики. – 2014. – Вип. 51. – С. 211-218.
83. Лакофф Джордж, Джонсон Марк Метафори, котрими ми живем: Пер. с англ. / Под ред. и с предисл. А. Н. Баранова. — М.: Едиториал УРСС, 2004. — 256 с.
84. Ландрам Джин. Глория Стайнем — бунтующее общественное сознание. — с. 3. Режим доступу: <https://www.litmir.me/br/?b=78983>
85. Лингвистический энциклопедический словарь/ гл. ред. В.Н.Ярцева — Москва: Сов. Энциклопедия, 1990.— 685с.
86. Лунькова, Л. Н. Свобода слова, или о том, что написано пером / Л. Н. Лунькова // Русская речь. – 2009. – № 5. – С. 73—77.
87. Маєрчик М. С. Феміністична політична теорія як основа гендерної політики / Марія Маєрчик // Гендер для медій : підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / за ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової. — Київ : Критика, 2013. — Розд. 11 . — С. 179—186.
88. Макаров М. Л. Основы теории дискурса.— М.: ИТДГК «Гнозис», 2003.— 280 с.
89. Малес Л. Гендерний аналіз демографічної ситуації : можливість та нереалізованість / Л. Малес // Гендерний журнал «Я». – 2012. – № 2. – С. 4.
90. Марценюк т. Гендерна соціологія Майдану: роль жінок у протестах. <https://genderindetail.org.ua/library/ukraine/genderna—sotsiologiya—maydanu—rol—zhinok—u—protestah—1341112.html>
91. Марценюк Т. Чому не варто боятися фемінізму/ Т. Марценюк; наук. ред. О.Р. Кісь, іл. М. Кінович — Київ : КОМОРА, 2018. 328 с.

92. Маслова Ю. П. Сексизм у мові друкованих засобів інформації / Ю. П. Маслова // Українське мовознавство : міжвідомчий наук. зб. Київ. нац. ун—ту ім. Т. Шевченка. – К., 2009. – Вип. 39/1. – С. 289–293. Маслова Ю. П. Концептосфера гендерного дискурсу ЗМІ / Ю. П. Маслова // Нова інформаційна ситуація та тенденції альтернативного розвитку ЗМК в Україні. – Острогоз : Вид—во НаУ «Острозька академія», 2012. – С. 57–69.
93. Медиаисследования. Спецвыпуск 2017 / Под ред. Т.А. Семилет, И.В. Фотевой. : ИП Колмогоров И.А., 2016. – 209 с.
94. Менджирицкая, Е. О. Термин "дискурс" и типология медиадискурса / Е. О. Менджирицкая // Вестник Московского университета Серия 10. Журналистика. – 2006. – № 2. – С. 50—55.
95. Минский М. Фреймы для представления знаний / М. Минский,. – М.: Энергия, 1979. – 151 с. Режим доступа: https://royallib.com/book/minskiy_marvin/freymi_dlya_predstavleniya_znaniy.html
96. Мірошніченко, І. Г. Сучасні підходи до типології мас—медійного дискурсу: / І. Г. Мірошніченко // Сучасний мас—медійний простір: реалії та перспективи розвитку : матеріали II Всеукраїнської наук.—практ. конф., Вінниця, 12–13.10.2016 р. — Вінниця / Вінниц. держ. педагог. ун—т ім. М. Коцюбинського. — 2016. — С. 227—231. Режим доступа: <http://eadnurt.diit.edu.ua/handle/123456789/9998>
97. Молодыченко, А. Многоликое авторское "я" в медиадискурсе / А. Молодыченко // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер. Філологічні науки (мовознавство). – 2009. – Вип. 81 (3). – С. 355–357.
98. Монне Т. А. Медиадискурс как инструмент политики / Т. А. Монне // Вопросы теории и практики журналистики. — 2017. — Т. 6, № 2. — С. 245—253.
99. Мюллер У. Пол и организация: долгие дебаты и актуальные тенденции / https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/Article/mull_pol.php

- 100.Надь Г. Греческая мифология и поэтика / Пер. с англ. Н.П. Гринцера. М., 2002. С. 213.
- 101.Насадюк Ю. С. Трансформація політичних та громадянських цінностей українського суспільства після революції гідності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://politologia-rdgu.rv.ua/images/pan14/228.pdf>
- 102.Нежинська, Т. Ступені та межі трансформацій прецедентних висловлювань у сучасному газетному дискурсі / Т. Нежинська // Українська мова. – 2006. – № 3. – С. 96–102.
- 103.Никонова Ж.В. Основные этапы фреймового анализа речевих актов // Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского. –2008. – №6. – С. 224—228. Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/osnovnye-etapy-freymovogo-analiza-rechevyh-aktov-na-materiale-sovremennogo-nemetskogo-yazyka/viewer>
- 104.Ніколаєць, Ю. Роль Мас—Медіа Донбасу у формуванні історичної пам'яті населення регіону наприкінці ХХ—на початку ХХІ ст. / Ю. Ніколаєць // Україна—Європа—Світ. – 2014. – Вип. 13 : Присвячується 200—річчю від дня народж. Тараса Шевченка. – С. 299–308.
- 105.Ніконсон Лінда. Гендер. Антологія феміністичної філософії / ред. М. Елісон, Драгер та Айріс Янг. Київ: Основи. 2006.
- 106.Озерова, Н. Г. Міжмовна взаємодія в сучасному російському газетному дискурсі / Н. Г. Озерова // Мовознавство. – 2010. – № 4—5. – С. 40–46.
- 107.Павличко С. Фемінізм /передмова віри Агеєвої. — К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2002. — С. 23,46.
- 108.Платон. Государство. Книга 5. /Пер. А. Е. Егунова, прим. А.А.Тахо—Годи. Режим доступу: <http://khazarzar.skeptik.net/books/plato/polit/05.htm>
- 109.Подшивайлова Г. М. Мовні засоби маніпулятивного впливу в політичному дискурсі (на матеріалі друкованих російськомовних ЗМІ України) : автореф. дис. ... канд. філол. наук / Г. М. Подшивайлова. – Київ : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2009. – 21 с.

- 110.Потапенко, С. І. Мовна організація рубрик і заголовків в аспекті перспективи сприйняття (На матеріалі англomовного журнального дискурсу) / С. І. Потапенко // Наукові записки Ніжинського державного педагогічного університету імені Миколи Гоголя. Сер. Філологічні науки. – 2003. – С.85—89.
111. Почепцов Г. Фрейми // Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / ред.-упор. В.Ф. Іванов, О.В. Волошенюк; за науковою редакцією В.В. Різуна. – Київ: Центр вільної преси, 2012. – 352 с.
- 112.Про затвердження Державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року : постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р. № 1834 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1834—2006—%D0%BF>
- 113.Продан, С. Особливості вживання неологічних зворотів у французькому медіа дискурсі / С. Продан // Студентський науковий альманах факультету іноземних мов Тернопільського національного педагогічного університету імені В. П. Гнатюка. – 2009. – Вип. 1 (6). – С. 56–58.
- 114.Пушкарева Н. Л. Феминизм [Электронный ресурс] // Мультимедийная Энциклопедия «Кругосвет». – М.: «Новый диск». Режим доступу:
- 115.Радянська жінка: трансформація гендерної ідентичності // Разом на одній землі. Історія України багатокультурна: навч. посібник / Наук. ред. О.Кісь, В.Мисан. — Львів: ЗУКЦ, 2012. – 332 с.
- 116.Результати дослідження «Гендер на телебаченні» — 23 листопада 2017 року. Режим доступу: <https://genderindetail.org.ua/media/photo/rezultati—doslidzhennya—gender—na—telebachenni—134260.html>
- 117.Рогач С.А., Смирнова Е.Д. Кристина Пизанская: истоки феминизма //Адам и Ева: Альманах гендерной истории. № 6. М., 2003. С. 222—231.
- 118.Романова, О. О. Роль фразеологізмів у мові сучасних українських мас—медіа / О. О. Романова // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Сер. Філологічна. – 2014. – Вип. 44. – С. 255–257. – Бібліогр. в кінці ст.

- 119.Рябова Т. Б. Жінщина в історії західноєвропейського Середньовіччя. — Іваново, видавничий центр «Юнона», 1999. 212 с. — с. 11, 12, 16, 58.
- 120.Саленкова, Тетяна Концепт прогрес у сучасному мас—медійному дискурсі української мови / Тетяна Саленкова // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер. Філологічні науки (мовознавство). — 2010. — Вип. 89 (2). — С. 80–84. — Бібліогр. в кінці ст.
- 121.Салінз Маршал. Економіка каменного віка. — М.: ОГИ, 1999. — 296 с.
Режим доступу: http://anthro-economicus.narod.ru/files/Sahlins_Stone_age_economics.pdf
- 122.Скорик М. Мас—медіа як дослідницька галузь гендерного аналізу // Наукові студії із соціальної та політичної психології. Вип. 33 (36). С. 39—51.
- 123.Скрипникова А.И. Фреймирование и рефреймирование в масс-медиа / А.И. Скрипникова // Молодой ученый. — 2014. — № 4. — С. 1235-1238.
- 124.Словник гендерних термінів / Укладач З. В. Шевченко. — Черкаси: видавець Чабаненко Ю., 2016. — 336 с.
- 125.Словник української мови: в 11 томах. — Том 10, 1979. — С. 574. Режим доступу: <http://sum.in.ua/>
- 126.Смоляр Л. Минуле заради майбутнього. Жіночий рух Наддніпрянської України II пол. XIX — поч. XX ст. сторінки історії.: Монографія. — Одеса: Астропринт, 1998. — 408 с. Режим доступу: <http://uamoderna.com/biblioteka/smoliar—past—for—future>
- 127.Стефан, С. Масмедійне мовознавство для себе і мас (огляд) / С. Стефан // Урок української. — 2007. — № 11—12. — С. 5—6.
- 128.Сухомлин М. І. Посібник для журналістів—практиків «Гендерний погляд» / М. І. Сухомлин. — Х.: Райдер, 2009. — 160 с.
- 129.Сучасні аспекти дослідження мас— медійного дискурсу: експресія—вплив—маніпуляція / Л. О. Кудрявцева, Л. П. Дядечко, О. М. Філатенко І. О. Дорофєєва, Г. А. Черненко // Мовознавство. — 2005. — № 1. — С. 56–66.

130. Тирон, І. Веб—коментар як жанр сучасного медійного дискурсу / І. Тирон // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Сер. Іноземна філологія. – 2011. – Вип. 44. – С. 42–45. – Бібліогр. в кінці ст.
131. Уэст Кэндес, Зиммерман Дон. Создание гендера / Хрестоматия феминистских текстов. Переводы. Под ред. Е. Здравомысловой, А. Темкиной. СПб.: Издательство "Дмитрий Буланин", 2000. С. 193—220.
132. Федорова, О. Сучасний український мас—медійний дискурс як предмет дослідження гендерної та когнітивної лінгвістики / О. Федорова // Рідна школа. – 2007. – № 6. – С. 67–68.
133. Феминистская критика и ревизия истории политической философии / Сост. М.Л.Шенли, К.Пейтмен; Пер,с англ. под ред. НА.Блохиной — М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2005. — 400 с. — С. 64, 80.
134. Фуко М. Порядок дискурса / М. Фуко / Воля к истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности./Работы разных лет. – Москва :, 2009. – С. 32–96.
135. Фуко Мишель. Археология знания. — / Перевод с французского С. Митина и Д. Стасова под общей редакцией Бр. Левченко. — К., 1996. // Электронная публикация: Центр гуманитарных технологий. — 21.06.2014. Режим доступа: <https://gtmarket.ru/laboratory/basis/6850/6856>
136. Фурье Ш. «Теория четырех движений и всеобщих судеб». 1938 Режим доступа: <https://www.nehudlit.ru/books/teoriya—chetyrekh—dvizheniy.html>
137. Хейзинга Йохан. Осень Средневековья. / Издательство Ивана Лимбаха.— 2016. 768 с. Режим доступа: http://loveread.ec/read_book.php?id=73477&p=57#gl_10 — с. 58
138. Хилханова Э.В. Критический анализ дискурса: принципы, методы и практика (на примере дискурса СМИ) // <https://cyberleninka.ru/article/n/kriticheskiy—analiz—diskursa—printsipy—metody—i—praktika—na—primere—diskursa—smi>

- 139.Хорошун О.О. Дискурс засобів масової комунікації: характерні особливості / О. О. Хорошун // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки. — 2014.—№ 6(2).— С. 65—71. — Режим доступу: http://www.irbis—nbuv.gov.ua/cgi—bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=vluf_2014_6%282%29__12
- 140.Цілі розвитку Тисячоліття. Україна – 2010. Національна доповідь. – К. : Міністерство економіки України, 2010. – 108 с.
- 141.Черных А. Мир современных медиа. — М.: Издательский дом «Территория будущего», 2007. — 312 с.
- 142.Чосер Дж. Кентерберійські оповіді.// Джеффри Чосер. Кентерберійські оповіді. Частина I, II / пер. із англ. Максим Стріха. – Львів: Астролябія, 2019.
- 143.Шведова Н. А. Женщины в США: механизм гендерного равенства. Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/zhenschiny—v—ssha—mehanizm—genderного—ravenstva/viewer>
- 144.Швець К. Новини як тип дискурсу / К. Швець // Магістр. – 2015. – Вип. 22. – С. 46–49.
- 145.Швець, Ю. Мас—медіа як один із найважливіших чинників формування конфліктного середовища / Ю. Швець // Студентський науковий вісник Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. – 2015. – Вип. 37. – С. 117–119.
- 146.Шевченко І. С. Дискурс як когнітивно—комунікативний феномен : [монографія] / І. С. Шевченко, О. І. Морозова ;[під заг. ред. І. С. Шевченко]. – Харків : Константа, 2005. – С. 233–236.
- 147.Шевченко, М. Ю. Стратегії інформування у сучасному французькому медіадискурсі / М. Ю. Шевченко // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". – 2014. – Вип. 44. – С. 354–356.

- 148.Шепель Ю. Медіа—дискурс як засіб маніпулятивного впливу на читача: // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. — 2017, № 3. — С. 302 —307.
- 149.Шпортько О. Маніпулятивний характер впливу телебачення на особистість / О. В. Шпортько // Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. Наукові записки / голов. ред. Ю. А. Левенець. —Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2008. — Вип. 38. — С. 286–297.
- 150.Энгельс Ф. Происхождение семьи, частной собственности и государства. СПб., 2010. Режим доступа:
- 151.Яблонський В. М. Розвиток громадянського суспільства в Україні : аналіт. доп / В. М. Яблонський, П. Ф. Вознюк, Д. М. Горелов. // Громадянське суспільство. — 2015. — Режим доступу : http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/Korniyevskiy_12_11-58701.pdf
- 152.Як дотримуються гендерного балансу регіональні ЗМІ [Електронний ресурс]: за даними Інституту масової комунікації від 04.02.2016. — Режим доступу : <http://imi.org.ua/analytics/52150—yak—dotrimuyutsya—genderного—balansu—regionalni—zmi.html>. — Дата доступу:12.03.2016.
153. Яноу Д., ван Хульст М. Фреймы политического: от фрейм-анализа к анализу фреймирования // Социологическое обозрение, 2011, 10(1–2), с. 87–113. — Режим доступу : https://sociologica.hse.ru/data/2011/09/07/1266960174/10_1-2_10.pdf
- 154.Яцимірська М. Медіатекст як продукт журналістської творчості (психолінгвістичний аналіз логічного сприйняття та емоцій) / М. Яцимірська // Вісник. — Серія «Журналістика» / Львівський національний університет ім. Івана Франка ; голов. ред. М. Присяжний. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2007. — Вип. 30. — С. 267–276.
155. Ahmed S. The Promise of Happiness / Sara Ahmed., 2010. — 328 с.
156. Anzaldúa G. This Bridge Called My Back: Writings by Radical Women of Color / G. Anzaldúa, C. Moraga. — Berkeley: Women of Color Press, 1983. — 261 с.
- 157.Beauvoir S. de Force des choses / Simone de Beauvoir., 1963.

158. Bourdieu P. *La domination masculine* / Pierre Bourdieu. – Paris: Seuil, 1998. – 134 с.
159. Collins P. *Black Feminist Thought: Knowledge, Consciousness and the Politics of Empowerment* / Patricia Hill Collins., 2008. – 384 с.
160. Davis A. *Women, Race, & Class* / Angela Davis., 1983. – 288 с.
161. Friedan B. *The Feminine Mystique* [Електронний ресурс] / Betti Friedan. – 1963. – Режим доступу до ресурсу: https://librebook.me/the_feminine_mystique.
162. Lerner G. *The Creation of Patriarchy* / Gerda Lerner. – Oxford: Oxford University Press, 1987. – 368 с
163. Oxford English Dictionary, OED. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.oed.com/view/Entry/69192?redirectedFrom=feminism>.
164. Plumwood V. *Feminism and the mastery of nature* / Val Plumwood., 2015. – 250 с.
165. Pollock G. *Vision and Difference: Femininity, Feminism and Histories of Art* / Griselda Pollock., 1988. – 256 с.
166. Serano J. *Whipping Girl: A Transsexual Woman on Sexism and the Scapegoating of Femininity* / Julia Serano., 2007. – 408 с.
167. Young I. *Throwing like a Girl: A Phenomenology of Feminine Body Comportment Motility and Spatiality* / Iris Marion Young., 1990. – 228 с.

МАТЕРІАЛИ ДОСЛІДЖЕННЯ

168. 5 книжок про фемінізм, які радить лідерка руху за рівність Емма Вотсон [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/5_knizhok_pro_feminizm_yaki_radit_liderka_ruhu_zarivnist_emma_votson_n1231229.
169. Amnesty international закликала правоохоронців розслідувати численні напади на марші за права жінок [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим

- доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/ukrayina/amnesty-international-zaklikala-pravoohoronciv-rozsliduvati-chislenni-napadi-na-marshi-za-prava-zhinok-1121346.html>.
170. Brexit може значно зашкодити правам жінок у Великій Британії [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/svit/brexit-mozhe-znachno-zashkoditi-pravam-zhinok-u-velikiy-britaniyi-1190715.html>.
171. Google Translate звинуватили у сексизмі: що про це відомо [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/techno/google_translater_zvinuvatili_u_seksizmi_shho_pro_tse_vidomo_n1098418.
172. Google нагадав про день народження ідеолога фемінізму [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: https://tsn.ua/nauka_it/google-nagadav-pro-den-narodzhennya-ideologa-feminizmu-328721.html.
173. ІКЕА вибачилась за рекламу, в якій китайці розгледіли сексизм: відео [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/ikea_vibachilas_za_reklamu_v_yakiy_kitaytsi_rozgliedili_seksizm_video_n882941.
174. Аборт в Італії. Як церква порушує права жінок - The New York Times [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/svit/abort-v-italiyi-yak-katolicka-cerkva-porushuye-prava-zhinok-the-new-york-times-1038000.html>.
175. Австралійські вчені оголосили бороданів головними сексистами [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: https://tsn.ua/nauka_it/avstraliyski-vcheni-ogolosili-borodaniv-golovnimi-seksistami-543996.html.
176. Акція проти насильства в Індії та сльозогінний газ у Туреччині. Як у світі відбувалися марші за права жінок [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/svit/akciya-proti-nasilstva-v-indiyi-ta>

slozoginnyy-gaz-u-turechchini-yak-u-sviti-vidbuvalisya-marshi-za-prava-zhinok-1309161.html.

177. Американський Vogue назвав Дорна співаком, що кинув виклик гендерним нормам в Україні [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/glamour/amerikanskiy-vogue-nazvav-dorna-spivakom-scho-kinuv-viklik-gendernim-normam-v-ukrayini-986082.html>.
178. Американський Vogue опублікував хвалебну статтю про Івана Дорна та гендерну боротьбу в Україні [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/amerikanskiy_vogue_opublikuvav_hvalebnu_stattyu_pro_ivana_dorna_ta_gendernu_borotbu_v_ukrayini_n860314.
179. Антропологи вирішили, що в первісному суспільстві була гендерна рівність [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: https://tsn.ua/nauka_it/antropologi-virishili-scho-v-pervisnomu-suspilstvi-bula-genderna-rivnist-427790.html.
180. Богомолець і Руслана отримують нагороди за вклад у гендерну рівність [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/bogomolets_i_ruslana_otrimayut_nagorodi_za_vklad_u_gendernu_rivnist_n428627.
181. В Індії жінки влаштували грандіозну акцію на підтримку гендерної рівності: фото В Індії жінки влаштували грандіозну акцію на підтримку гендерної рівності: фото [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/v_indiyi_zhinki_vlashtovali_grandioznu_aktsiyu_na_pidtrimku_gendernoyi_rivnosti_foto_n1089960.
182. В Раді пропагують сексизм, – Супрун обурилась через тему "вагітних школярів" [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/v_radi_propaguyut_seksizm__suprun_oburilas_cherez_temu__vagitnih_shkolyarok_n860882.

183. В Ужгороді напали на учасниць маршу за права жінок [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/v_uzhgorodi_napali_na_uchasnits_marshu_za_prava_zhinok_n935903.
184. В Україні ухвалили посаду Уповноваженого з гендерної політики [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/v_ukrayini_uhvalili_posadu_upovnovazhenogo_z_gendernoyi_politiki_n826767.
185. Важливі факти про права жінок, які мало хто знає [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/vazhlyvi_fakti_pro_prava_zhinok_yaki_malo_hto_znaye_n791090
186. Верховна рада ухвалила закон про рівні права в армії чоловіків та жінок [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/ukrayina/verhovna-rada-zrivnyala-u-pravah-v-armiyi-cholovikiv-ta-zhinok-1212810.html>.
187. Весті Кремля. Німб для Собчак. Гендерна рівність штанив [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/vyesti_kremlya_nimb_dlya_sobchak_genderna_rivnist_shtaniv_n851532
188. Весті Кремля. Фемінізм Поклонської. Гріх з Навальним [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/vyesti_kremlya_feminizm_poklonskoyi_grih_z_navalnim_n985830.
189. Випуск новин за 13:00: Хода за права жінок. Обстріли на Донбасі [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/vipusk_novin_za_1300_hoda_za_prava_zhinok_obstrili_na_donbasi_n1123527.
190. Від Трампа через сексизм відмежувалися кілька відомих республіканців [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу:

<https://tsn.ua/svit/vid-trampa-cherez-seksizm-vidmezhuvalisya-kilka-vidomih-respublikanciv-782533.html>.

191. Відомий американський співак виступив з промовою у підтримку фемінізму: відео [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу:

https://24tv.ua/lifestyle/vidomiy_amerikanskiy_spivak_vistupiv_z_promovoju_u_pidtrimku_feminizmu_video_n819923

192. Всі ми виграємо від більш гендерно врівноваженого світу - Трюдо [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/svit/vsi-mi-vigrayemo-vid-bilsh-genderno-vrivnovazhenogo-svitu-tryudo-892995.html>.

193. Гендер, недоумство та відвага [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/gender_nedoumstvo_ta_vidvaga_n1111199.

194. Гендерна "рівність": українки ніколи не отримували більше 79% зарплати чоловіків [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/genderna_rivnist_ukrayinki_nikoli_ne_otrimovali_bilshe_79_zarplati_cholovikiv_n1026713.

195. Гендерна квота: "Самопоміч" лідирує за кількістю жінок, а "Солідарність" недовиконує план [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/politika/genderna-kvota-samopomich-lidiruye-zakilkisty-zhinok-a-solidarnist-nedovikonuye-plan-520507.html>.

196. Гендерна нерівність існує у всьому світі, – Меган Маркл опублікувала заяву на День дівчат [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу:

https://24tv.ua/lifestyle/genderna_nerivnist_isnuje_u_vsomu_sviti__megan_mar_kl_opublikovala_zayavu_na_den_divchat_n1218226.

197. Гендерна рівність в армії: скільки дівчат боронять Україну на Сході [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/genderna_rivnist_v_armiyi_skilki_divchat_boronyat_ukrayinu_na_shodi_n1224120.

198. Гендерна рівність в Україні: з якими обмеженнями стикаються українки [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/genderna_rivnist_v_ukrayini_na_skilki_ukrayinki_zmogli_realizuvatisya_v_zhitti_n1124320
199. Гендерна рівність та здійснення мрій: львів'янка виборює право бути рятувальницею [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/genderna_rivnist_ta_zdiysnennya_mriy_lviviyanka_viboryuye_pраво_buti_ryatuvalnitseyu_n1110168.
200. Гендерна рівність у списках партій покращилась порівняно з 2012-м, — міжнародний спостерігач [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/genderna_rivnist_u_spiskah_partiy_pokrashhilas_porivnyano_z_2012m__mizhnarodniy_sposterigach_n502159
201. Гендерна рівність: в армії жінки служать на рівні з чоловіками [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/genderna_rivnist_v_armiyi_zhinki_sluzhat_na_rivni_z_cholovikami_n934656.
202. Гендерна рівність: українки не завжди усвідомлюють, коли їх дискримінують [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/genderna_rivnist_ukrayinki_ne_zavzhdi_usvidomlyuyut_koli_yih__diskriminuyut_n1026976.
203. Гендерна рівність: Урсула фон дер Ляєн представила усіх членів нової європейської комісії. Повний список [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/svit/genderna-rivnist-ursula-fon-der-lyayen-predstavila-usih-chleniv-novoyi-yevropeyskoyi-komisiyi-povniy-spisok-1408716.html>
204. Гендерна рівність: чи існує вона в Україні та для чого вона потрібна [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/genderna_rivnist_chi_isnuye_vona_v_ukrayini_ta_dlya_chogo_vona_potribna_n1027434.

205. Гендерний баланс у мові: як змінювались назви професій в Україні [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/genderniy_balans_u_profesiyniy_movi_abo_chas_feminitiviv_na_rinku_pratsi_n1174412.
206. Гендерні очікування суспільства змінюють мозок [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/health/genderni_ochikuvannya_suspilstva_zminyuyut_mozok_n1143330.
207. Гендерно-нейтральна лялька та найбрудніше метро [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/video/video-novini/genderno-neytralna-lyalka-ta-naybrudnishe-metro-novini-z-onlayn-translyaciyi.html>.
208. Генсек ООН зробив гучну заяву щодо гендерної рівності [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/gensek_oon_zrobiv_guchnu_zayavu_shhodo_gendernoyi_rivnosti_n791110.
209. Голлівудський сексизм: Емілія Кларк і Ліна Хіді розповіли про кастинги у короткометражці [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/gollivudskiy_seksizm_emiliya_klark_i_lina_hidi_rozповili_pro_kastingi_u_korotkometrazhtsi_n1010314.
210. Голос Америки. Сексизм від Лаврова. Трамп поступився місцем в ЗМІ горилі [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/golos_ameriki_seksizm_vid_lavrova_tramp_postupivsvya_mistsem_v_zmi_gorili_n691813.
211. Де у світі досягли гендерної рівності і як недооцінюють жінок в Україні - звіт світового банку [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/svit/de-u-sviti-dosyagli-gendernoyi-rivnosti-i-yak-neodoocinyuyut-zhinok-v-ukrayini-zvit-svitovogo-banku-1306149.html>.

212. Джессіка Честейн звинуватила Каннський фестиваль у сексизмі [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/dzhessika_chesteyn_zvinuvatila_kannskiy_festival_u_seksizmi_n824349.
213. Домагання і сексизм чоловіків у новій рекламі Gillette: чому обурилися користувачі у мережі [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/domagannya_i_seksizm_cholovikiv_u_noviy_reklami_gillette_chomu_oburilisya_koristuvachi_u_merezhi_n1096807
214. Донька Гіллари Клінтон видасть дитячу книгу про фемінізм [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/donka_gillari_klinton_vidast_dityachu_knigu_pro_feminizm_n794935.
215. Екс-тренер "Наполі" вляпався у сексистський скандал після розмови з представницею "Челсі" [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/prosport/eks-trener-napoli-vlyapavsya-u-seksistskiy-skandal-pislya-rozmovi-z-predstavniceyu-chelsi-1165800.html>.
216. Енн Гетевей отримала премію за боротьбу з гендерною дискримінацією [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/enn_getevey_otrimala_premiyu_za_borotbu_z_gendernoyu_dikriminatsiyeyu_n1033117.
217. Ештон Кутчер відповів Наталі Портман щодо сексизму у Голлівуді [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/glamur/eshton-kutcher-vidpoviv-natali-portman-schodo-seksizmu-u-gollivudi-861524.html>.
218. Єва Лонгорія обирає кандидата у президенти США за гендерною ознакою [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/glamur/yeva-longoriya-obiraye-kandidata-u-prezidenti-ssha-za-gendernoyu-oznakoyu-668486.html>.

219. Жінки різних форм зняли у відвертій фотосесії заради боротьби із сексизмом [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/svit/zhinki-riznih-form-znyalisya-u-vidvertiy-fotosesiyi-zaradi-borotbi-iz-seksizmom-470596.html>.
220. Жінки у Раді: до гендерної рівності ще далеко [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/zhinki_u_radi_do_gendernoyi_rivnosti_shhe_daleko_n508746.
221. З 8 березня, жіноцтво: у Брюсселі вперше виписали штраф за сексизм [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/z_8_bereznaya_zhinotstvo_u_bryusseli_vpershe_vipisali_shtraf_za_seksizm_n935861.
222. За гендерну рівність. Найкращий тенісист планети поставив на місце журналіста через сексизм [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/prosport/za-gendernu-rivnist-naykraschiy-tenisist-planeti-postaviv-na-misce-zhurnalista-cherez-seksizm-960868.html>.
223. Закон про гендерну рівність в армії – рівність чи зрівнялівка? [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/zakon_pro_gendernu_rivnist_v_armiyi__rivnist_chi_zrivnyalivka_n901024.
224. Затята феміністка: Ембер Хьорд прийшла на захід, присвячений жінкам, у відвертому кімоно [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/zatyata_feministka_ember_hord_priyshla_na_zahid_prisvyacheniy_zhinkam_u_vidvertomu_kimono_n1149639.
225. Знайшли новий простий спосіб визначення людського гендеру [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/health/znayshli_noviy_prostiy_sposib_viznachennya_lyudskogo_genderu_n1283321.
226. Зухвала Мадонна знялася у чорно-білому фільмі про фемінізм [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу:

<https://tsn.ua/glamur/zuhvala-madonna-znyalasya-u-chorno-bilomu-filmi-pro-feminizm-894073.html>.

227. З'явився перший в світі гендерно нейтральний магазин [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/zyavivsvya_pershiy_v_sviti_genderno_neytralniy_magazin_n968552.

228. Історії найвідоміших жінок-військовослужбовців: як у світі руйнують гендерні стереотипи [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/nayvidomishi_zhinki_viyskovosluzhbovitsi_yak_u_sviti_ruynuyut_genderni_stereotipi_n1087418.

229. Казку про Червону Шапочку та десятки інших визнали сексистськими у Барселоні [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/kazku_pro_chervonu_shapochku_ta_desyatki_inshih_viznali_seksistskimi_u_barseloni_n1143490.

230. Канада хоче, щоб її гімн став гендерно нейтральним [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/svit/kanada-hoche-schob-yiyi-gimn-stav-genderno-neytralnim-673638.html>.

231. Книжковий арсенал", день 3: чоловіки-феміністи і магія видавництва [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/blogi/themes/books/knizhkoviy-arsenal-den-3-yak-chitayut-pidlitki-i-zvidki-berutsya-knizhki-1165266.html?G=article&m=400610145>.

232. Крок до гендеру: у вр схвалили внесення до проекту трудового кодексу антидискримінаційних норм [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/politika/krok-do-genderu-u-vr-shvalili-vnesennya-do-proektu-trudovogo-kodeksu-antidiskriminaciyeni-normi-911980.html>.

233. Легендарний серіал "Друзі" звинуватили в сексизмі та пропаганді сексуальних домагань [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу:

https://24tv.ua/lifestyle/legendarniy_serial_druzi_zvinuvatili_v_seksizmi_ta_propagandi_seksualnih_domagan_n916819.

234. Львівський професор порівняв жінку з кішкою. Моз обурилося, а виш сексизму в дослідженні не побачив [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/ukrayina/lvivskiy-profesor-porivnyav-zhinku-z-kishkoju-moz-oburilosya-a-vish-seksizmu-v-doslidzhenni-ne-pobachiv-1185651.html>.
235. Ляшку оголосили бойкот через сексизм [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lyashku_ogolosili_boykot_cherez_seksizm_n771986.
236. Майлі Сайрус випустила скандальний відеокліп Mother's Daughter про фемінізм: відверте відео [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/mayli_sayrus_vipustila_skandalniy_videoklip_mothers_daughter_pro_feminizm_vidverte_video_n1174245.
237. Мар'яна Томин: Гендерне право. Принизливо чи почесно? [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/maryana_tomin_genderne_pravo_prinizlivo_chi_pochesno_n615316.
238. Марічка Падалко про гендерну рівність: в Україні пропагувати жіноче лідерство треба обережно [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/glamur/marichka-padalko-pro-gendernu-rivnist-v-ukrayini-propaguvati-zhinoche-liderstvo-treba-oberezhno-956372.html>.
239. Марічка Падалко провела концерт в рамках проекту ООН про подолання гендерних стереотипів [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/glamur/marichka-padalko-provela-koncert-v-ramkah-proektu-oon-pro-podolannya-gendernih-stereotipiv-649374.html>.
240. МВС анонсувало співпрацю з "оон жінки" у питаннях гендерної рівності [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу:

<https://tsn.ua/politika/mvs-anonsuvalo-spivpracyu-z-oon-zhinki-u-pitannyah-gendernoyi-rivnosti-815023.html>.

241. Меган Маркл знову вразила публіку феміністським жестом: фото [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/megan_markl_znovu_vrazila_publiku_feministskim_zhestom_foto_n997291.
242. Меган Маркл і принц Гаррі виховуватимуть первістка поза гендерними стереотипами [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/megan_markl_i_prints_garri_vihovuvatimut_pervistka_poz_a_gendernimi_stereotipami_n1120903.
243. Меган Маркл проведе 8 березня на заході, присвяченому правам жінок [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/megan_markl_provede_8_bereznya_na_zahodi_prisvyac_henomu_pravam_zhinok_n1120915.
244. Меган Маркл у шкіряній спідниці відвідала конференцію з питань гендерної рівності [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/megan_markl_u_shkiryaniy_spidnitsi_vidvidala_konfere_ntsiyu__z_pitan_gendernoyi_rivnosti_n1224423.
245. Ми ранимо чоловіків, – Меріл Стріп прокоментувала гендерні стереотипи [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/mi_ranimo_cholovikiv__meril_strip_prokomentovala_ge nderni_stereotipi_n1160959.
246. Можна забути про "тільки не на обличчя". Київська пельменна нарвалася на шквал критики через сексистську рекламу [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/kyiv/mozhna-zabuti-pro-tilki-ne-na-oblichchya-kiyivska-pelmenna-narvalasya-na-shkval-kritiki-cherez-seksistsku-reklamu-1446615.html>.
247. Музей природознавства у Лондоні звинуватили в сексизмі через велику кількість експонатів самців [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу

- до ресурсу:
https://24tv.ua/lifestyle/muzey_prirodoznavstva_u_londoni_zvinuvatili_v_seksizmi_cherez_veliku_kilkist_eksponativ_samtsiv_n1223334.
248. На "Олд Траффорд" можуть з'явитися гендерно нейтральні туалети [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу:
<https://tsn.ua/prosport/na-old-trafford-mozhut-z-yavitisya-genderno-neytralni-tualeti-1227999.html>.
249. На Черкащині з'явилася сексистська реклама біля азс на трасі [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу:
<https://tsn.ua/ukrayina/na-cherkaschini-z-yavilasya-seksistska-reklama-bilya-azs-na-trasi-1121151.html>.
250. Напад на марші за права жінок у Києві: серед активісток є постраждалі [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу:
https://24tv.ua/napad_na_marshi_za_prava_zhinok_u_kiyevi_sered_aktivistok_ye_postrazhdali_n935902.
251. Напівоголена дівчина з відкритим ротом": у Чернівцях демонтували сексистську рекламу кафе [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу:
https://24tv.ua/napivogolena_divchina_z_vidkritim_rotom_u_chernivtsyah_demonтували_seksistsku_reklamu_kafe_n982266.
252. Наступного року в МЗС почнеться гендерний аудит - Клімкін [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу:
<https://tsn.ua/ukrayina/nastupnogo-roku-v-mzs-pochnetsya-genderniy-audit-klimkin-1215786.html>.
253. Невідомі розмістили у центрі Києва провокативні сексистські плакати [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу:
<https://tsn.ua/kyiv/nevidomi-rozmistili-u-centri-kiyeva-provokativni-seksistski-plakati-794098.html>.

254. Неллі Штепа пов'язала своє ув'язнення із сексизмом [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/ukrayina/nelli-shtepa-pov-yazala-svoeye-uv-yaznennya-iz-seksizmom-465264.html>.
255. Ні кухонному рабству: у Києві відбувся марш фемінізму [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/ni_kuhonnomu_rabstvu_u_kiyevi_vidbuvsya_marsh_feminizmu_n552184.
256. Нікі Мінаж скасувала концерт в Саудівській Аравії через права жінок [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/niki_minazh_skasovala_kontsert_v_saudivskiy_araviyi_cherez_prava_zhinok_n1178018.
257. Обурена гендерною нерівністю Наталі Портман пожалілася на завищений гонорар Ештона Кутчера [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/glamur/oburena-gendernoyu-nerivnistyuu-natali-portman-pozhalilasya-na-zavischeniy-gonorar-eshtona-kutchera-861105.html>. Оголене тіло – не м'ясо: як сексистська реклама провокує насилля [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/ogolene_tilo__ne_myaso_yak_seksistska_reklama_provokuye_na_sillya_n1245262.
258. Однакові уроки фізкультури й праці в школі та зарплати на роботі. Уряд взявся за гендерну рівність [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/ukrayina/odnakovi-uroki-fizkulturi-y-praci-v-shkoli-ta-zarplati-na-roboti-uryad-vzyavsvya-za-gendernu-rivnist-1138689.html>.
259. Очікуване сумне видовище". Супрун розкритикувала обраного нардепом журналіста Дубінського через сексизм [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/politika/ochikuvane-sumne-vidovische-suprun-rozkritikuvala-obranogo-nardepom-zhurnalista-dubinskogo-cherez-seksizm-1399704.html>.
260. Патріархат!" проти "Я – феміністка": конфлікт на Марші за права жінок у Києві [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу:

https://24tv.ua/patriarhat_proti_ya__feministka_konflikt_na_marshi_za_prava_zhinok_u_kiyevi_n1123595.

261. Питання статі: гендерна різниця в зарплатах країн ЄС. Інфографіка [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/svit/pitannya-stati-genderna-riznicya-v-zarplatah-krayin-yes-infografika-556529.html>.
262. Піррова перемога фемінізму [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: https://tsn.ua/blogi/themes/sex_relations/pirrova-peremoga-feminizmu-424082.html.
263. Після сексистського звернення Порошенка стартував флешмоб "Я тобі не дорогенька" [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/pislya_seksistskogo_zvernennya_poroshenka_startuvav_fleshmob_ya_tobi_ne_dorogenka_n935635
264. Поліція відпустила хуліганів, які напали на учасниць маршу за права жінок у Києві [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/kyiv/provokator-yakiy-hotiv-obliti-uchasnikiv-marshu-za-prava-zhinok-zelenko-yu-poyasniv-svoyi-diyi-892913.html>.
265. Популярність не дається легко: Джіджі Хадід про успіх, фемінізм та свою маму [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/populyarnist_ne_dayetsya_legko_dzhidzhi_hadid_pro_uspih_feminizm_ta_svoyu_mamu_n1137301.
266. Президент Туреччини заперечив рівноправність чоловіка та жінки: це суперечить природі [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/svit/prezident-turechchini-zaperechiv-rivnopravnist-cholovika-ta-zhinki-ce-superechit-prirodi-393500.html>.
267. Привид фемінізму: за що не люблять сильних та незалежних [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/privid_feminizmu_za_shho_ne_lyublyat_silnih_ta_nezalezhnih_n711015.

268. Приниження жінок: Геращенко назвала сексизм фірмовим почерком бойовиків [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/politika/prinizhennya-zhinok-geraschenko-nazvala-seksizm-firmovim-pocherkom-boyovikiv-926382.html>.
269. Про право голосу жінок, боротьбу та гендерну нерівність у романі Христини Далчер "Голос". [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/books/pro-pravo-golosu-u-zhinok-borotbu-ta-gendernu-nerivnist-i-romani-hristini-dalcher-golos-urivok-1408233.html>.
270. Про проблему гендерної рівності в політиці – розповів експерт [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/pro_problemu_gendernoyi_rivnosti_v_polititsi_rozpoviv_ekspert_n616450.
271. Проводить час з дітьми та зосередилася на правах жінок. Як Іванка Трамп облаштувалася в Білому домі [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/svit/provodit-chas-z-ditmi-ta-zoseredilasya-na-pravah-zhinok-yak-ivanka-tramp-oblashtuvalasya-v-bilomu-domi-877718.html>. 1
272. Провокатор, який хотів облили учасників маршу за права жінок зеленкою, пояснив свої дії [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/kyiv/policiya-vidpustila-huliganiv-yaki-napali-na-uchasnic-marshu-za-prava-zhinok-u-kiyevi-893185.html>.
273. Рада ухвалила закон про протидію домашньому насильству без згадки про гендерні стереотипи [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/politika/rada-uhvalila-zakon-pro-domashnye-nasilstvo-bez-zgadki-pro-genderni-stereotipi-1057755.html>.
274. реко-католики закликали критично ставитися до гендерної пропаганди [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/svit/ukrayinski-greko-katoliki-zaklikali-kritichno-stavitisya-do-gendernoyi-propagandi-820663.html>.

275. Реформа поліції, хакери путіна і сексизм. Ключові тези дебатів між Клінтон і Трампом [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/svit/scho-potribno-znati-pro-politichni-debati-trampa-i-klinton-754254.html>.
276. Роберта де Ніро звинуватили у гендерній дискримінації [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/glamur/roberta-de-niro-zvinuvatili-u-genderniy-diskriminaciyi-1421415.html>.
277. протівниці фемінізму схильні частіше імітувати оргазм: дослідження [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/health/protivnitsi_feminizmu_shilni_chastishe_imituvati_orgazm_doslidzhennya_n1214790.
278. Самопоміч" відстоюватиме права жінок в Європейському суді з прав людини [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/samopomich_vidstoyuvatime_prava_zhinok_v_yevropeyskomu_sudi_z_prav_lyudini_n664210
279. Самопоміч" урівняла права жінок і чоловіків на виборах [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/samopomich_urivnyala_prava_zhinok_i_cholovikiv_na_viborah_n616471.
280. Секс, ЛГБТ, булінг, гендер: для підлітків запустили освітнього бота в Telegram [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/health/seks_lgbt_buling_gender_dlya_pidlitkiv_zapustili_osvitnogobota_v_telegram_n1091081.
281. Сексизм у Голлівуді: forbes оприлюднив список "100 знаменитостей", у якому витісняють жінок [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/glamur/seksizm-u-gollivudi-forbes-oprilyudniv-spisok-100-znamenitostey-u-yakomu-vitisnyayut-zhinok-944873.html>.
282. Сексизм у королівській сім'ї: доньки принца Гаррі і Меган Маркл залишаться без титулу [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу:

- https://24tv.ua/lifestyle/seksizm_u_korolivskiy_simyi_donki_printsa_garri_i_megan_markl_zalishatsya_bez_titulu_n978947.
283. Сексуальна освіта у школах: що дітям розповідають про пеніси, вагіни та гендер [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/health/seksualna_osvita_u_shkolah_shho_dityam_rozpovidayut_pro_penisi_vagini_ta_gender_n903128.
284. Серена Вільямс звинуватила суддю у сексизмі після поразки на US Open [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/sport/serena_vilyams_zvinuvatila_suddu_u_seksizmi_pislya_porazki_na_us_open_n1028989.
285. Скандальна экс-очільниця НАЗК Корчак стежитиме за дотриманням гендерної рівності у відомстві [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/ukrayina/skandalna-eks-ochilnicya-nazk-korchak-stezhitime-za-dotrimannyam-gendernoyi-rivnosti-u-vidomstvi-1193691.html>.
286. Соціальна проблема вимагає голосу": як у пельменній відреагували на секситський скандал [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/sotsialna_problema_vimagaye_golosu_yak_u_pelmenniy_vidreaguvali_na_seksitskiy_skandal_n1237809.
287. Справжні королеви ніколи не стануть оголюватися на публіці": запорізький чиновник оскандалився сексистськими заявами [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/ukrayina/spravzhni-korolevi-nikoli-ne-stanut-ogolyuvatisya-na-publici-zaporizkiy-chinovnik-oskandalivsvya-seksiskimi-zayavami-1385106.html>.
288. Стало відомо, хто стоїть за провокативними сексистськими плакатами в Києві [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/kyiv/stalo-vidomo-hto-stoyit-za-provokativnimi-seksistskimi-plakatami-v-kiyevi-794795.html>.

289. Супрун пояснила, чому не приймає привітань на 8 березня і розповіла про сексизм на роботі [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/ukrayina/suprun-poyasnila-chomu-ne-priymaye-privitan-na-8-bereznia-i-rozpovila-pro-seksizm-na-roboti-1308918.html>.
290. Супрун розповіла про майбутнє гендерне вдосконалення класифікатора професій в Україні [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/ukrayina/suprun-rozpovila-pro-maybutnye-genderne-vdoskonalennya-klasifikatora-profesiy-v-ukrayini-1257237.html>.
291. Сучасне становище жінок в Україні. У "Праві на владу" обговорять боротьбу жінок за свої права [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/politika/suchasne-stanovische-zhinok-v-ukrayini-u-pravo-na-vladu-obgovoryat-borotbu-zhinok-za-svoyi-prava-893660.html>.
292. Таємний код віри" розгляне проблеми гендерної рівності у церкві [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/ukrayina/tayemniy-kod-viri-rozglyane-problemi-gendernoyi-rivnosti-u-cerkvi-909073.html>.
293. Таємний маршрут і вимкнені телефони: конспірація не врятувала феміністичний марш у Києві від нападу [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/kyiv/nevidomiy-marshrut-i-viklyucheni-telefoni-konspiraciya-ne-vryatuvala-feministichniy-marsh-u-kiyevi-vid-napadu-892999.html>.
294. Текст гімну Канади змінять на "гендерно нейтральний" [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/svit/tekst-gimnu-kanadi-zmineno-na-genderno-neytralniy-1100670.html>.
295. Турчинов хоче з усіх законів прибрати термін "гендер" задля збереження України [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/turchinov_hoche_z_usih_zakoniv_pribrati_termin_gender_zadlya_zberezheniya_ukrayini_n1120477.

296. У Афганістані застрелили колишню телеведучу, яка відстоювала права жінок [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/svit/u-afganistani-zastrelili-kolishnyu-televeduchu-yaka-vidstoyovala-prava-zhinok-1343442.html>.
297. У Великій Британії хочуть запровадити гендерно-нейтральну шкільну форму [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/education/v_britaniyi_hochut_zaprovaditi_genderno_neytralnu_s_hkilnu_formu_n1233970.
298. У Великобританії випустили гендерно-нейтральні секс-іграшки [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/u_velikobritaniyi_vipustili_genderno_neytralni_seks_igrashki_n900218.
299. У Києві відбувся марш за права жінок [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/kyiv/u-kiyevi-vidbuvayetsya-marsh-za-prava-zhinok-1309032.html>.
300. У Києві захисники сімейних цінностей переконували урядовців, що "гендер" передує педофільії і інцесту [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/kyiv/u-kiyevi-zahisniki-simeynih-cinnostey-perekonuvali-uryadovciv-scho-gender-pereduye-pedofilii-i-incestu-1175829.html>.
301. У Києві проходять одразу дві акції за права жінок [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/u_kiyevi_prohodyat_odrazu_dvi_aktsiyi_za_prava_zhinok_n935837.
302. У Львові пройшли феміністичний і антифеміністичний марші [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/u_lvovi_proyshli_feministichna_i_antifeministichni_marshi_n935965.
303. У Львові феміністки пройшли маршем, вимагаючи "святкувати 8 березня правильно" [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу:

<https://tsn.ua/foto/u-lvovi-feministki-proyshli-marshem-vimagayuchi-svyatkuvati-8-bereznya-pravilno-414075.html>.

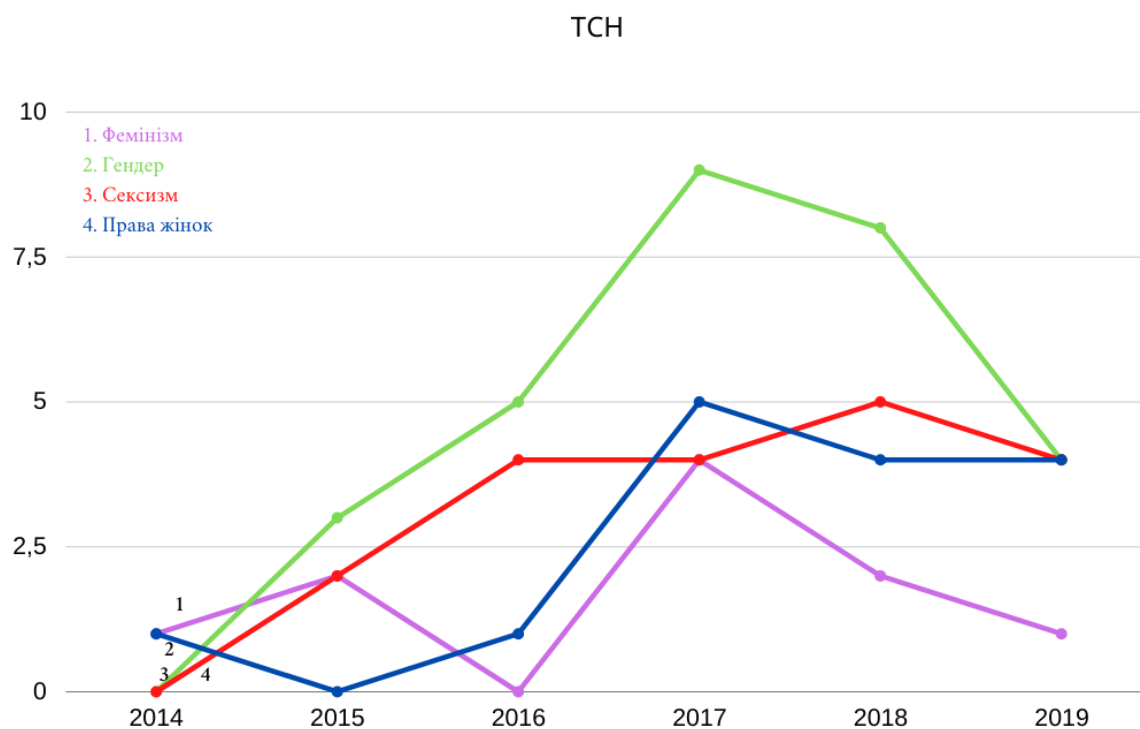
304. У Нідерландах видали гендерно-нейтральний паспорт [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/svit/u-niderlandah-vidali-genderno-neytralniy-pasport-1236324.html>.
305. У Парижі померла ікона фемінізму Кейт Міллет [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/svit/u-parizhi-pomerla-ikona-feminizmu-keyt-millet-987868.html>.
306. У тебе нічого не вийде": Цибульська вперше розповіла про складні стосунки та фемінізм [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу:
https://24tv.ua/lifestyle/u_tebe_nichogo_ne_viyde_tsibulska_vpershe_rozpovila_pro_skladni_stosunki_ta_feminizm_n1133911.
307. У Харкові провели медіафорум з гендерної рівності [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу:
https://24tv.ua/u_harkovi_proveli_mediaforum_z_gendernoyi_rivnosti_n792904.
308. Україна випередила Росію у рейтингу дотримання гендерної рівності [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу:
https://24tv.ua/ukrayina_viperedila_rosiyu_u_reytingu_dotrimannya_gendernoyi_rivnosti_n1082743.
309. Український клуб оштрафував та присоромив тренера-сексиста за критику арбітра [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу:
<https://tsn.ua/prosport/ukrayinskiy-klub-oshtrafuvav-trenera-seksista-za-kritiku-arbitra-1207467.html>.
310. Фейкове захоплення кремля: російських феміністок звинуватили у використанні photoshop [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/svit/feykove-zahoplennya-kremlya-rosiyskih-feministok-zvinuvatili-u-vikoristanni-photoshop-893284.html>.
311. Феминизм как двигатель эволюции
<https://tsn.ua/ru/lady/authors/feminizm-kak-dvigatel-evolyucii-493695.html>

312. Фемінізм – це справедливість: Меган Маркл виступила з емоційною промовою на захист жінок [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/feminizm__tse_spravedlivist_megan_markl_vistupila_z_emotsiynoyu_promovoyu_na_zahist_zhinok_n1054477.
313. Фемінізм паралізує чоловіків, – Памела Андерсон розкритикувала рух проти домагань [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/feminizm_paralizuye_cholovikiv__pamela_anderson_rozkritikuvala_ruh_proti_domagan_n1059504.
314. Фемінізм у "Грі престолів": найсильніші жінки вестеросу [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/tsikavinki/feminizm-u-gri-prestoliv-naysilnishi-zhinki-vesterosu-1271700.html>.
315. Фемінізм у моді: Elle UK нагадав про рівні можливості на роботі [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/feminizm_u_modi_elle_uk_nagadav_pro_rivni_mozhlivosti_na_roboti_n619121.
316. Фемінізм" визнали словом року в США [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/feminizm__slovo_2017_roku_v_ssha_n900922.
317. Фемініст ріанобой із сином та голлівудською зіркою Енн Гетевей відстоював права жінок у Нью-Йорку [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/glamur/feminist-pianoboy-iz-sinom-ta-gollivudskoyu-zirkoyu-enn-getevey-zahischav-prava-zhinok-u-nyu-yorku-1224063.html>.
318. Феміністки атакували Кремль у Москві [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/feministki_atakuvali_kreml_u_moskvi_n790990.

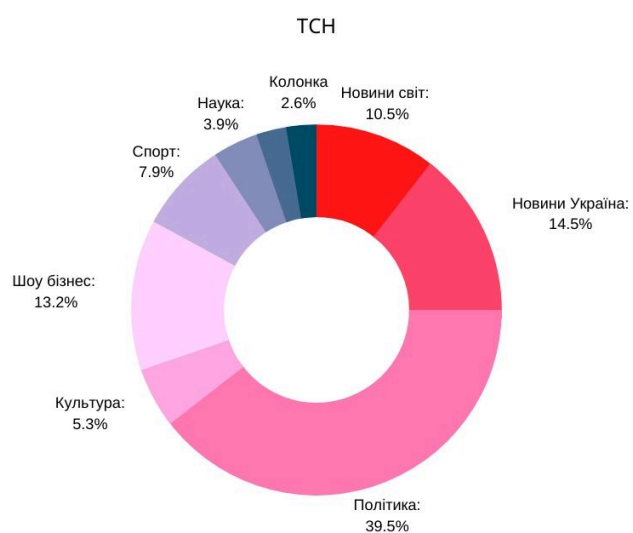
319. Фіфа назвала сексизм головною проблемою чс-2018 [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/prosport/fifa-nazvala-seksizm-golovnoyu-problemoju-chs-2018-1185345.html>.
320. Це зміцнить українське військо: що передбачає новий закон про гендерну рівність в ЗСУ [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/tse_zmitsnit_ukrayinske_viysko_shho_peredbachaye_noviy_zakon_pro_gendernu_rivnist_v_zsu_n1032518.
321. Церква за вішалку, жінки за права [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/blogi/themes/politics/cerkva-za-vishak-zhinki-za-prava-781195.html>.
322. Чоловіки про фемінізм". Книголав випустить бестселер майкла кауфмана та майкла кіммела українською мовою [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/books/choloviki-pro-feminizm-knigolav-vipustit-bestseleer-maykla-kaufmana-ta-maykla-kimmela-ukrayinskoju-movoyu-1338879.html>.
323. Швеція виділила Україні 5 мільйонів євро на підтримку гендерної рівності [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/shvetsiya_vidilila_ukrayini_5_milyoniv_yevro_na_pidtrimku_gendernoyi_rivnosti_n828303
324. Швеція виділила Україні 5 млн євро для утвердження гендерної рівності [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/ukrayina/shveciya-vidilila-ukrayini-5-mln-yevro-dlya-utverdzhennya-gendernoyi-rivnosti-943567.html>.
325. Як гендерна рівність впливає на сон: цікавий факт [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/lifestyle/yak_genderna_rivnist_vplivaye_na_son_tsikaviy_fakt_n999125.
326. Як сексизм впливає на здоров'я жінки [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/health/yak_seksizm_vplivaye_na_zdorovya_zhinki_n1098154.

327. Як сексизм впливає на здоров'я жінки [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/health/yak_seksizm_vplivaye_na_zdorovya_n1203117.
328. Як сон відрізняється за віком, країною та гендером: всесвітнє дослідження [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/health/yak_son_vidriznyayetsya_za_vikom_stattyu_ta_krayinoyu_vsesvitnye_doslidzhennya_n1211572.
329. Яке місце посіла Україна у світовому рейтингу гендерної рівності: цікаві результати [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/yake_mistse_posila_ukrayina_v_reytingu_gendernoyi_rivnosti_tsikavi_rezultati_n1082330.

ДОДАТКИ

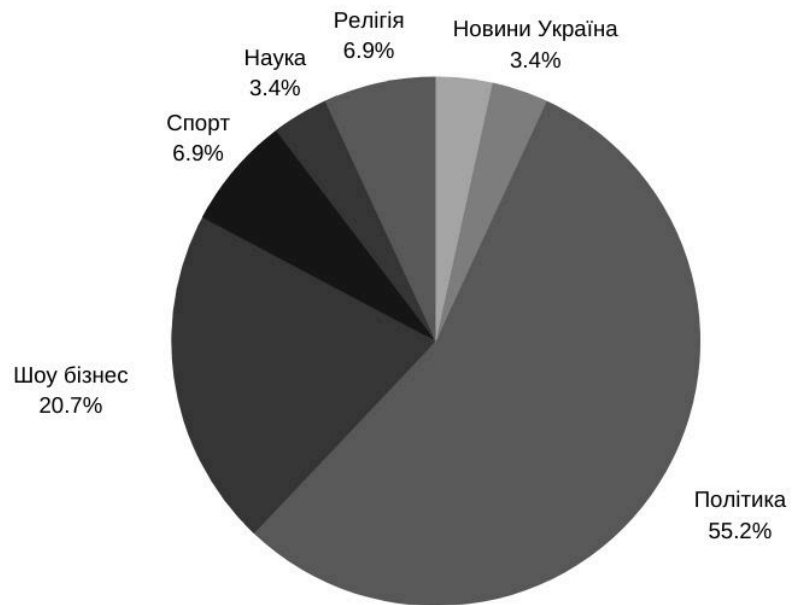

Додаток А, хронологія появи ключових слів у заголовках ТСН

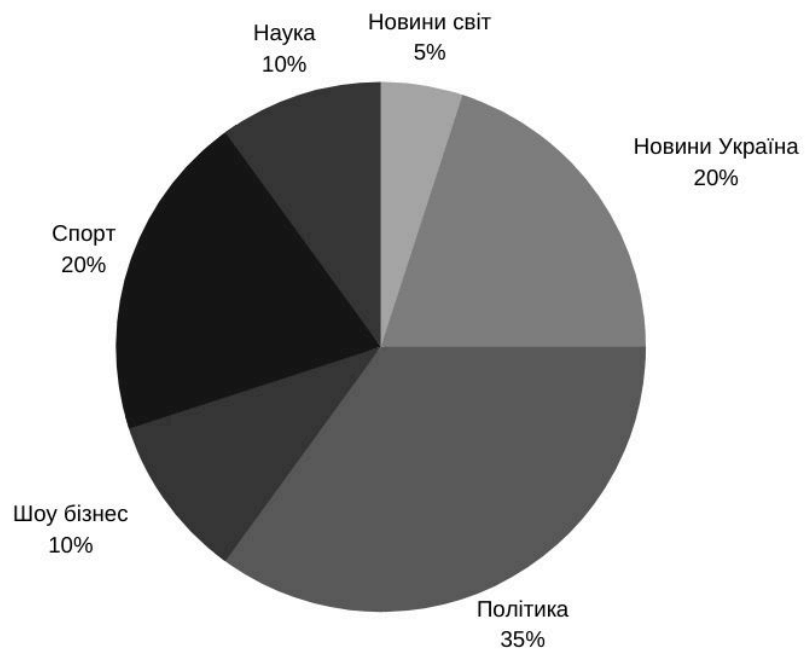

Додаток Б, Розподіл тематичних категорій в заголовках ТСН

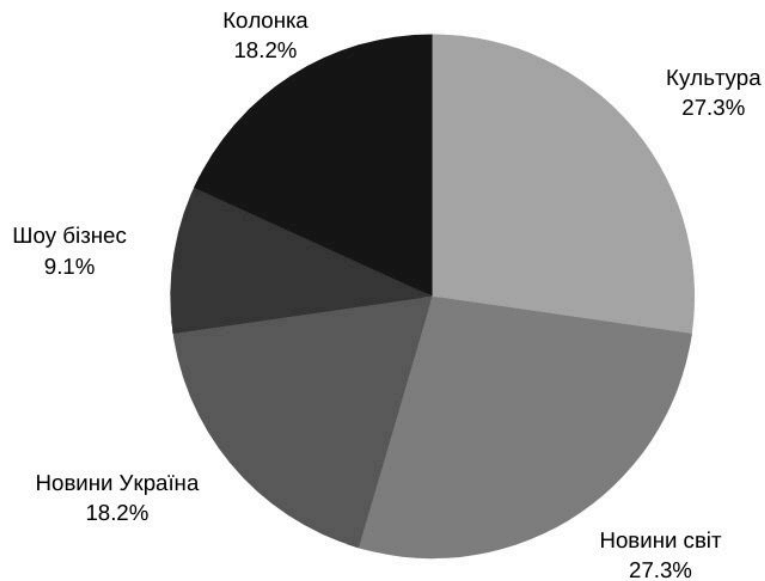
Гендер

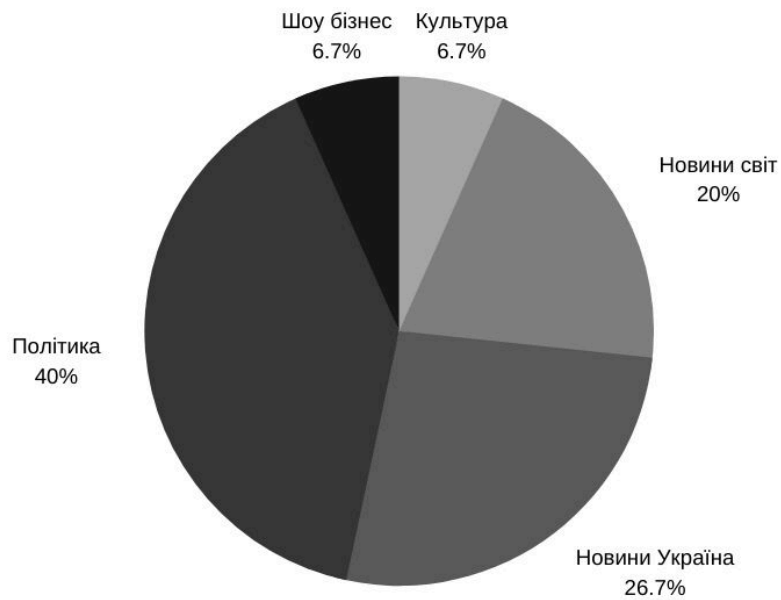
Сексизм

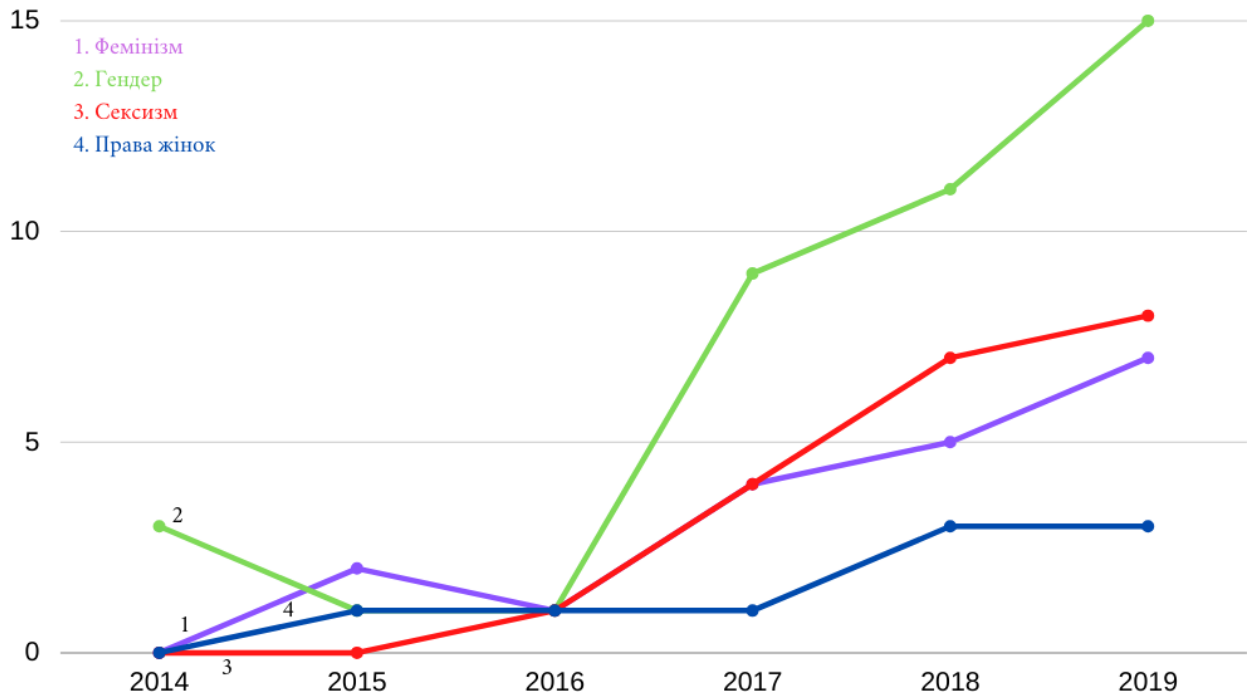
Фемінізм

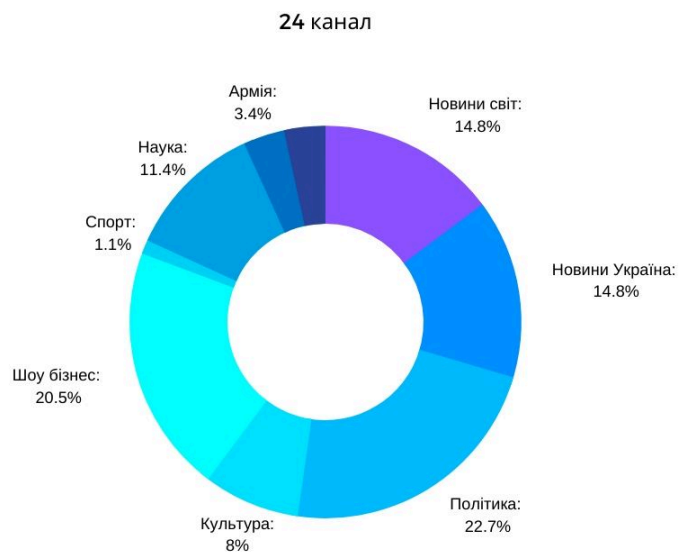
Права жінок

Додаток В, Розподіл тематичних категорій за ключовими словами (ТСН)

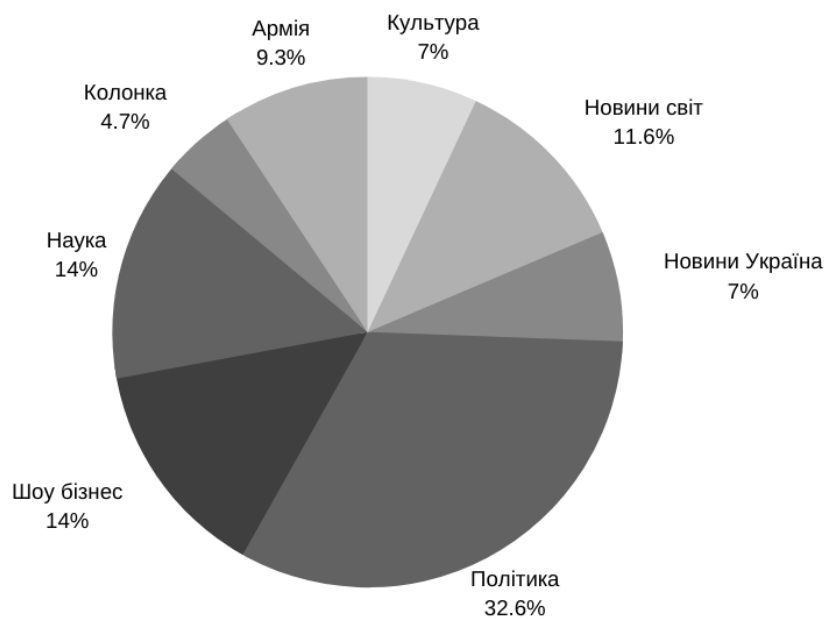

Додаток Г, хронологія появи ключових слів у заголовках 24 каналу

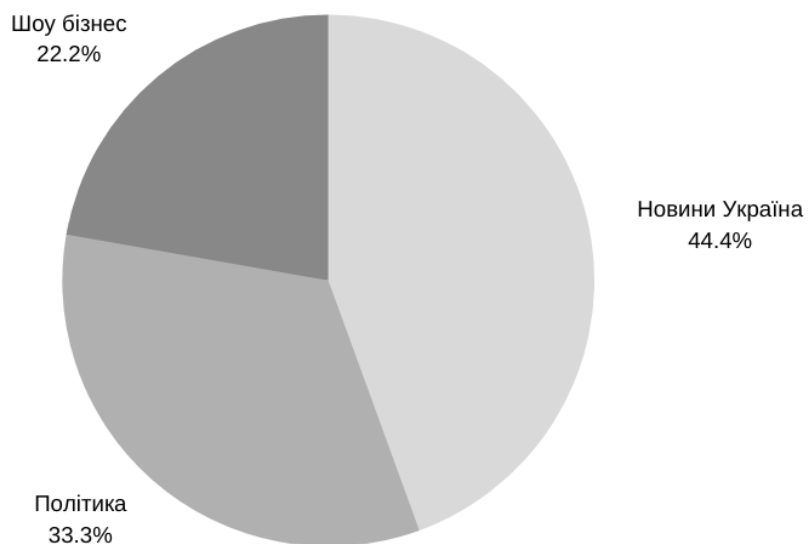

Додаток Г, Розподіл тематичних категорій в заголовках 24 каналу

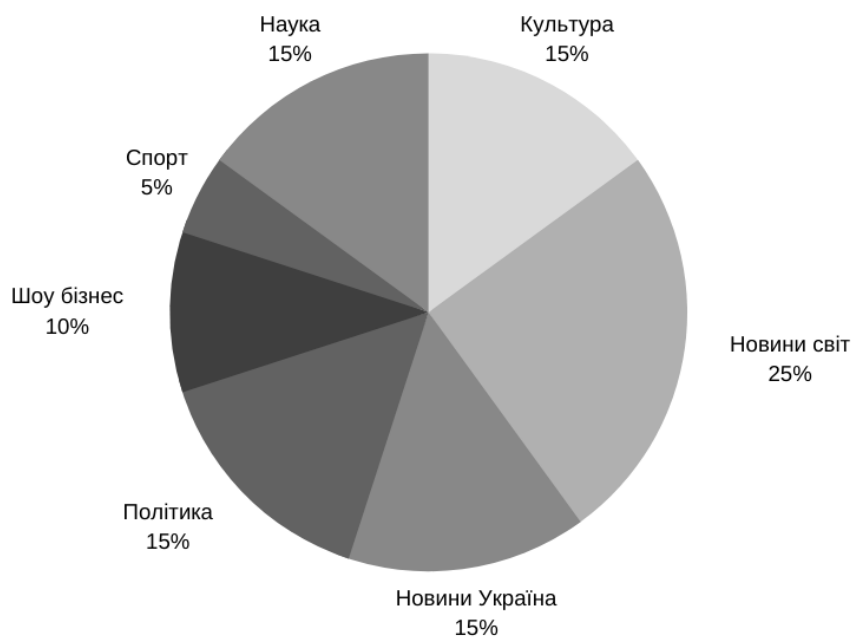
Гендер

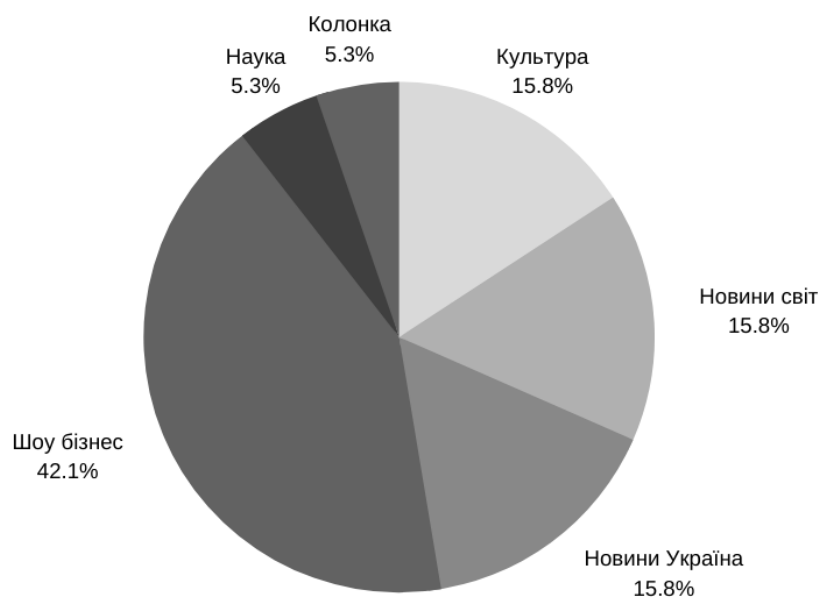
Права жінок

Сексизм

Фемінізм

Додаток Д, Розподіл тематичних категорій за ключовими словами (24 канал)

